

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2011 om anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt 62 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010.

Finansutskottet tillstyrkte den 25 november 2010 regeringens förslag till ramar för statsbudgetens utgiftsområden för 2011. Förutsatt att riksdagen den 8 december 2010 beslutar i enlighet med finansutskottets förslag innebär detta att ramen för utgiftsområde 23 fastställs till 17 866 635 000 kr för 2011. Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning på anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier och Sverigedemokraterna sina ställningstaganden i 5 särskilda yttranden. I betänkandet finns också 9 reservationer.

Utskottet har gjort en uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2011 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt en fördjupad uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i dessa avsnitt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Utskottets överväganden	12
Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion	12
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15
Mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	17
Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18
Inledning	19
1:1 Skogsstyrelsen	19
1:2 Insatser för skogsbruket	19
1:3 Internationellt skogssamarbete	22
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	22
1:5 Bidrag till veterinär fältverksamhet	22
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	23
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	23
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	23
1:9 Statens jordbruksverk	25
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	28
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	29
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	29
1:13 Finansiella korrigeringar m.m.	30
1:14 Fiskeriverket	31
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	31
1:16 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	33
1:17 Fiskevård	34
1:18 Livsmedelsverket	34
1:19 Livsmedelsstatistik	35
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU- budgeten	35
1:21 konkurrenskraftig livsmedelssektor	35
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	37
1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	38
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	38
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	40
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter	40
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	40
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	41
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	45

1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	47
Övriga motionsförslag	48
Hållbart skogsbruk m.m.	48
Huvudmannaskap för veterinärer	52
Djurskyddsfrågor	54
Jakt- och viltvårdsfrågor	56
Hållbart jordbruk	60
Jordbrukets konkurrenskraft	62
Biogas	65
Myggbekämpning	68
Reservationer	71
1. Hållbart skogsbruk m.m., punkt 5 (S)	71
2. Huvudmannaskap för veterinärer, punkt 6 (S)	72
3. Djurskyddsfrågor, punkt 7 (S, MP, V)	72
4. Jakt- och viltvårdsfrågor, punkt 8 (S)	73
5. Livsmedelsstrategi, punkt 9 (S)	73
6. Hållbart jordbruk, punkt 10 (MP, V)	74
7. Jordbrukets konkurrenskraft, punkt 11 (S, MP, V)	75
8. Biogas, punkt 12 (S)	76
9. Biogas, punkt 12 (MP)	76
Särskilda yttranden	78
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (S, MP, V)	78
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (S)	81
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (MP)	83
4. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (SD)	83
5. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (V)	83
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	85
Propositionen	85
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	86
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	94
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	96
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion	98
<i>Bilaga 5</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	108
Sammanfattning	109

Tabeller

Tabell 1 Mål, resultatmått och anslagsområden	118
Tabell 2 Utgiftsutveckling inom jordbruksområdet (miljoner kronor)	123
Tabell 3 Utgiftsutveckling inom fiskeområdet (miljoner kronor)	127
Tabell 4 Utgiftsutveckling inom livsmedelsområdet (miljoner kronor)	133

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Uppföljning

1. Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet anfört om utskottets uppföljning av statens insatser för ekologisk produktion och offentlig konsumtion.

2. Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Mål

3. Mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Riksdagen godkänner de mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 23 punkt 1.

Anslag

4. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

a) Bemyndiganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 85 000 000 kr under perioden 2012–2015,

2. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 500 000 kr under 2012,

3. bemyndigar regeringen att för 2011 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr,

4. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 230 000 000 kr under 2012,
  5. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 125 000 000 kr under 2012 och högst 25 000 000 kr under 2013,
  6. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kr under 2012 och högst 3 000 000 kr under 2013,
  7. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:16 Från EU-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kr under 2012 och högst 23 000 000 kr under 2013,
  8. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:21 Konkurskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kr under 2012,
  9. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 041 415 000 kr under 2012, högst 1 000 000 000 kr under 2013 och högst 660 585 000 kr under 2014 och 2015,
  10. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 134 014 000 kr under 2012, högst 1 000 000 000 kr under 2013 och högst 665 986 000 kr under 2014 och 2015,
  11. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kr under 2012 och högst 3 300 000 kr under 2013,
  12. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr under 2012, högst 400 000 000 kr under 2013 och högst 350 000 000 kr under perioden 2014–2016.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 23 punkterna 2–13.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2011 anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 23 punkt 14.

c) Motioner om anslag

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C362 yrkande 4, 2010/11: MJ204, 2010/11: MJ205, 2010/11: MJ219, 2010/11: MJ231 yrkande 2, 2010/11: MJ236, 2010/11: MJ248, 2010/11: MJ249, 2010/11: MJ251, 2010/11: MJ262, 2010/11: MJ278 yrkande 10, 2010/11: MJ295 yrkandena 1 och 4, 2010/11: MJ297, 2010/11: MJ305, 2010/11: MJ333, 2010/11: MJ348, 2010/11: MJ356 yrkandena 1–4, 2010/11: MJ382 yrkandena 1–3, 2010/11: MJ394, 2010/11: MJ406 och 2010/11: MJ426.

Övriga motioner

5. Hållbart skogsbruk m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ206, 2010/11: MJ401 och 2010/11: MJ407 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (S)

6. Huvudmannaskap för veterinärer

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ212, 2010/11: MJ405 och 2010/11: MJ422 yrkandena 4 och 7.

Reservation 2 (S)

7. Djurskyddsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ278 yrkande 2 och 2010/11: MJ295 yrkande 3.

Reservation 3 (S, MP, V)

8. Jakt- och viltvårdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ225, 2010/11: MJ238, 2010/11: MJ254, 2010/11: MJ354 yrkandena 1 och 2, 2010/11: MJ371 och 2010/11: MJ380.

Reservation 4 (S)

9. Livsmedelsstrategi

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ214 och 2010/11: MJ362.

Reservation 5 (S)

10. Hållbart jordbruk

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U269 yrkande 7, 2010/11: MJ272 yrkande 7, 2010/11: MJ275 yrkande 1 och 2010/11: MJ294 yrkande 2.

Reservation 6 (MP, V)

11. Jordbrukets konkurrenskraft

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ221, 2010/11: MJ265 yrkande 1, 2010/11: MJ289, 2010/11: MJ338 yrkande 2, 2010/11: MJ340, 2010/11: MJ360, 2010/11: MJ409 och 2010/11: MJ440 yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (S, MP, V)

12. Biogas

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ230, 2010/11: MJ265 yrkande 2, 2010/11: MJ442 och 2010/11: N398 yrkande 10.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

13. Myggbekämpning

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ263, 2010/11: MJ357 yrkande 1 och 2010/11: MJ381.

Stockholm den 30 november 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S)¹, Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Helén Pettersson i Umeå (S)², Rune Wikström (M), Jan-Olof Larsson (S)³, Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S)⁴, Per Åsling (C), Pyy Niemi (S)⁵, Åsa Romson (MP)⁶, Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V)⁷, Åsa Coenraads (M), Suzanne Svensson (S)⁸ och Jenny Petersson (M).

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkt 4.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2010/11:1 utg.omr. 23) om anslagen inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet behandlar också ett antal motioner från allmänna motionstiden 2010 med anknytning till budgeten, se *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag i dessa delar återfinns i *bilaga 3*.

Representanter för Statens jordbruksverk informerade den 30 november 2010 utskottet om bl.a. pälsdjur, stödutbetalning och amatörsorter för köksväxter. Utskottet uppvaktades den 9 november 2010 i ärendet av representanter för Ekologiska Lantbrukarna.

Utgiftsområde 23

Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor. Vidare omfattar utgiftsområdet även verksamhet inom utbildning och forskning. Utgiftsområdet omfattar 31 anslag.

Verksamheten inom jordbruksnäringen är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten inom både jordbruks- och fiskeområdena bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. De djurfrågor som omfattas berör djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård. Djur- och folkhälsa, djurskydd och viltvård behandlas under utgiftsområdet.

Verksamheten inom landsbygdsområdet syftar till att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden genom bl.a. fler och växande företag samt naturresurser som brukas utan att förbrukas. Denna verksamhet består huvudsakligen av åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013.

Inom livsmedelsområdet bedrivs verksamhet genom att man utarbetar regler och utövar kontroll enligt livsmedelslagen. Därtill bedrivs verksamhet som avser att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och öka livsmedelsexporten.

Verksamheten inom skogsområdet är inriktad på tillsyn, inventering, uppföljning, utvärdering samt rådgivning, utbildning och information. Vidare ingår framför allt miljöinriktade bidrag.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland pågår t.o.m. 2010. Försöksverksamheten innebär att Skogsstyrelsens arbetsuppgifter sedan 1998 har integrerats i den verksamhet som länsstyrelsen ansvarar för.

Inom utgiftsområdet rymms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet samt vissa verksamheter vid länsstyrelserna och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Sametinget redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Av utgifterna finansieras 57 % genom Europeiska garantifonden för jordbruk, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska fiskerifonden. Merparten av EU-stöden avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Utgifterna för 2009 inom utgiftsområdet blev 1,3 miljarder kronor lägre än de anvisade medlen. Den främsta förklaringen till avvikelserna är att det för landsbygdsprogrammet, genom bl.a. sen start, har byggts upp ett anslagsparande. Därutöver har behovet av intervention varit lågt under 2009.

Högre utgifter än de anvisade medlen blev det däremot för det s.k. stormstödet. Med anledning av stormen Gudrun som drabbade södra Sverige i januari 2005 beslutade riksdagen om ett antal åtgärder för att lindra effekterna för de drabbade skogsägarna. Därför har extra medel tillförts anslag 1:2 Insatser för skogsbruket fr.o.m. 2005 t.o.m. 2008. Omfattningen av åtgärderna var till att börja med liten, vilket resulterat i ett anslagsparande som senare tagits i anspråk.

För 2010 beräknas utgifterna inom utgiftsområdet bli 1,3 miljarder kronor lägre än anvisat. Förklaringen är dels lägre utgifter för gårdsstöd till följd av en lägre euronkurs, dels ett lågt behov av intervention.

Utskottens uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 17 juni 2009 och den 14 oktober 2010 att genomföra ett uppföljningsprojekt om ekologiskt jordbruk. Utskottets uppföljning syftar till att ge miljö- och jordbruksutskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och inför eventuella förändringar av lagstiftningen om ekologisk produktion samt inför beredningen av motioner. Uppföljningen har inriktats på att kartlägga vilka olika insatser som staten gör för att stimulera den ekologiska produktionen och den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel, vilka resultat som dessa insatser har haft samt vilka problem och möjligheter det finns när det gäller den fortsatta utvecklingen.

Utskottet beslutade den 18 november 2010 att publicera denna rapport i riksdagens rapportserie med titeln Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion (2010/11:RFR1). En sammanfattning av rapporten återfinns i *bilaga 4*. Utskottets bedömning återfinns under avsnittet Utskottets överväganden.

Miljö- och jordbruksutskottet har som fortsättning på föregående års uppföljning beslutat att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel för 2011. Utskottets bedömning återfinns under avsnittet Utskottets överväganden. Rapporten har fogats till detta betänkande, se *bilaga 5*.

Utskottets överväganden

Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av statens insatser för ekologisk produktion och offentlig konsumtion.

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 17 juni 2009 att genomföra ett uppföljningsprojekt om ekologiskt jordbruk. Uppföljningen syftar till att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och inför eventuella förändringar av lagstiftningen om ekologisk produktion samt inför beredningen av motioner. Den 14 oktober 2010 bekräftade miljö- och jordbruksutskottet beslutet att genomföra uppföljningen.

Uppföljningen har inriktats på att kartlägga vilka olika insatser som staten gör för att stimulera den ekologiska produktionen och den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel, vilka resultat som dessa insatser har haft samt vilka problem och möjligheter det finns när det gäller den fortsatta utvecklingen.

Utskottet har beslutat att publicera rapporten (2010/11:RFR1, prot. 2010/11:9). En sammanfattning av rapporten och uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar finns i *bilaga 4*.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har funnit att konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel har ökat starkt under senare år. Utvecklingen av den ekologiska produktionen har också varit starkt positiv. Utskottet konstaterar att målen för den ekologiska produktionen av mjölk, ägg, nöt, gris och matfågel har uppnåtts. Däremot kommer inte målet om att 20 % av jordbruksmarken ska vara certifierad som ekologisk liksom målet om att 25 % av den offentliga sektorns livsmedelskonsumtion ska vara ekologisk 2010 att nås. Det finns förutsättningar för att den ekologiska livsmedelsproduktionen ska fortsätta att öka, förutsatt att konsumenternas intresse för ekologiska produkter håller i sig.

Frågan om att formulera nya mål för den ekologiska produktionen och den offentliga sektorns konsumtion av ekologiska livsmedel efter 2010 bör, enligt utskottets mening, analyseras vidare. I väntan på att en sådan

analys genomförs kan de nuvarande målen kvarstå. I landsbygdsprogrammet 2007–2013 finns mål för den ekologiska produktionen fram till 2013 som till stor del motsvarar 2010 års produktionsmål. Huvuddelen av de medel som avsätts för att stimulera den ekologiska produktionens miljöeffekter finansieras via landsbygdsprogrammet. Därmed finns en stark koppling mellan frågan om nya mål för ekologisk produktion och arbetet med att ta fram ett landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Miljömålsrådet har föreslagit att mål för ekologisk produktion bör föras in i miljömålssystemet. Förslaget har flera fördelar. Mål för ekologisk produktion inom miljömålssystemet når ut till många för miljöarbetet viktiga aktörer. I miljömålsarbetet görs en kontinuerlig uppföljning av mål på nationell och regional nivå. Vidare fångas den ekologiska produktionens möjligheter att bidra till uppfyllandet av olika miljömål upp inom miljömålssystemet. Frågan om att föra in mål för ekologisk produktion i miljömålssystemet kan exempelvis prövas av den parlamentariskt sammansatta beredning som har inrättats med uppgift att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås.

Det är, enligt utskottets mening, viktigt att riksdagen får fortlöpande information om hur den ekologiska produktionen utvecklas och om statens olika insatser för att nå en ökad produktion och en ökad offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel. En sådan redovisning kan exempelvis lämnas i budgetpropositionen.

Utskottet har funnit att reglerna för ekologisk produktion är omfattande och i vissa delar svårtillgängliga. Förutsättningarna för ekologiska lantbrukare att sätta sig in i vilka regler som gäller för den ekologiska produktionen har förbättrats under senare år. För att ytterligare förbättra förutsättningarna för ekologisk produktion är det, enligt utskottets mening, viktigt att ansvariga myndigheter fortsätter arbetet med att tydliggöra EU:s regelverk samt att initiativ tas för att förenkla regelverket inom ramen för EU-samarbetet. Vidare bör staten fortsätta att stödja det arbete som påbörjats med att ta fram branschriktlinjer. När det gäller kontroll av ekologisk produktion är det viktigt att ta till vara eventuella möjligheter att samordna certifieringsorganens kontroll av ekologiska lantbrukare med länsstyrelsernas kontroll.

Villkoren för miljöersättningen till ekologisk produktion har ändrats både 2007 och 2010. Förändringarna har utgått från resultatet av utvärderingar och syftat till att förbättra ersättningens miljöeffekter. Utformningen av ersättningen bör även fortsättningsvis justeras utifrån resultatet av de utvärderingar som görs inom ramen för landsbygdsprogrammet. Samtidigt är det viktigt att värna de ekologiska lantbrukarnas ekonomiska förutsättningar så att de ges en framförhållning innan villkorsförändringar träder i kraft.

Utskottet konstaterar att staten finansierar och genomför insatser i syfte att utveckla och effektivisera den ekologiska produktionen. Insatserna görs i form av forskning, utveckling, rådgivning och kunskapsspridning. Dessa

insatser har bidragit till utvecklingen av den ekologiska produktionen. Framsteg som görs inom ekologisk produktion när det gäller att nå ökad produktivitet utan användning av tillsatsmedel i form av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel kan bidra till att utveckla hållbara produktionsmetoder inom konventionell produktion. Staten bör, enligt utskottets mening, fortsätta att satsa på kunskapsutveckling inom ekologisk produktion. Till exempel är det viktigt med utveckling av arter och grödor anpassade till ekologisk produktion i svenskt klimat.

Utskottet har funnit att det finns ett behov av att utveckla statistiken över ekologisk livsmedelsproduktion. Jordbruksverket har tagit fram ett underlag som visar vilka olika utvecklingsinsatser som är möjliga. I vissa delar innebär dessa ökade kostnader för de statistikproducerande myndigheterna och för livsmedelsföretagen. Utskottet anser att det är önskvärt att regeringen gör en bedömning av vilka utvecklingsinsatser det är motiverat att göra med hänsyn till de ökade kostnader som en förbättrad statistikproduktion ger upphov till.

Den offentliga sektorns ökade efterfrågan på ekologiska livsmedel har bidragit till att öka volymerna på försäljningen av ekologiska livsmedel. Marknadsförutsättningarna för ekologiska produkter har därmed stabiliserats, vilket bidragit till ett breddat produktutbud och förbättrad tillgänglighet till ekologiska livsmedel. Målet om att 25 % av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska vara ekologisk 2010 har haft betydelse för att stimulera den offentliga sektorns arbete med att öka andelen ekologiska livsmedel. Många kommuner och landsting arbetar aktivt med frågan, och några har uppnått målet. Allt fler kommuner och landsting har också fattat egna politiska mål om upphandling av ekologiska livsmedel, vilket förbättrat förutsättningarna för att nå en ökad andel ekologiska livsmedel.

För 2009 har andelen ekologiska livsmedel uppskattats till ca 10 % av kommunernas och landstingens samlade livsmedelskonsumtion. Därmed kvarstår en hel del utvecklingsarbete innan målet har uppnåtts. Till exempel har inga av de statliga myndigheter som studerats fattat beslut om att en viss andel av de livsmedel som upphandlas ska vara ekologiska. Det är viktigt att den verksamhet som bedrivs i projektform för att sprida kunskap om upphandling och användning av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor kan fortsätta. De erfarenheter som gjorts i dessa projekt bör samlas upp i form av en nationell kunskapsbank. Vidare är det positivt att insatserna för att nå en mer hållbar livsmedelskonsumtion har breddats så att även faktorer som transportbehov, klimatpåverkan och säsonganpassning täcks in. Konsumenterna har en viktig roll när det gäller att påverka utbudet och efterfrågan på ekologiska livsmedel. Det finns skäl att arbeta vidare med insatser som underlättar för konsumenter såväl som för den offentliga sektorn och näringslivet att göra miljöriktiga val.

Ekologiskt forum har samlat många olika aktörer som bidragit till verksamheten med egna resurser. Statens bidrag har gjort det möjligt att hålla samman arbetet. Uppdraget från regeringen att ta fram en aktionsplan har

ökat statusen på verksamheten. Genom att man fokuserat på hela livsmedelskedjan har områden lyfts fram som är av stor vikt för den ekologiska produktionens utveckling. Det är värdefullt för den fortsatta utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter att det även fortsättningsvis finns en mötesplats för olika intressenter inom den ekologiska produktionen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion.

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i januari 2010 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 23 och då särskilt områdena jordbruk, fiske och livsmedel. I oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Syftet är dels att utskottet ska kunna göra prioriteringar i samband med beredningen av regeringens budgetförslag för 2011, dels att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport redovisas i *bilaga 5* i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Jordbruksområdet

Utskottet konstaterar att variationerna i intäkter och kostnader för jordbruksföretagen är stora och att lönsamheten i jordbrukssektorn har sjunkit. Det pågår en fortsatt utveckling mot färre och större produktionsenheter samti-

digd som jordbruket har minskat i omfattning under senare år. Markpriserna är höga även fortsättningsvis. Jordbrukets utsläpp av växthusgaser minskar, till stor del beroende på en lägre användning av handelsgödsel även fortsättningsvis och minskade volymer stallgödsel samt en minskad åkerareal. De administrativa kostnaderna till följd av lagstiftningen inom jordbruksområdet har minskat.

Fiskeområdet

När det gäller det gemensamma fiskbeståndet inom EU är nyttjandet hållbart endast för en mindre andel av fiskbestånden. Lönsamheten inom stora delar av yrkesfisket är dålig. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri, och det omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten. Det svenska vattenbruket visar en ökad omsättning, och det finns en kvarstående potential att växa ytterligare. När det gäller resultatet av skrotningskampanjen i Östersjön konstaterar utskottet att regeringen inte har följt upp konsekvenserna för lönsamheten inom yrkesfisket. Av gruppens uppföljning framgår att sammanlagt sju fiskare som har fått skrotningsbidrag har fört in nya fartyg under tio meter. Resultaten av skrotningskampanjen i Östersjön är således oklara. Det är viktigt att regeringen följer den fortsatta utvecklingen av denna fråga och dess konsekvenser för lönsamheten inom yrkesfisket.

Livsmedelsområdet

Maten i Sverige bedöms som säker, men trots detta finns ibland problem med olika livsmedel. Samtidigt kan även felaktiga kostvanor ses som en stor riskfaktor. Livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande, men det finns fortsatt brister på lokal nivå där kontrollernas utförande kan variera stort mellan kommunerna. Kontrollerna utförs på olika sätt, och det finns fortfarande för få livsmedelsinspektörer. Arbetet med att likrikta och ytterligare riskbasera livsmedelskontrollen bör fortsätta.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.

Resultatredovisningens utformning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år en aktiv del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning, och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. I årets budgetproposition kommenterar inte regeringen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som utskottet hade i förra årets budgetbetänkande. Det är därmed oklart hur regeringen ser på det fortsatta utvecklingsarbetet och den fort-

sätta dialogen med utskottet i dessa frågor. Utskottet anser att det är viktigt att fortsätta dialogen om hur resultatredovisningen kan vidareutvecklas.

Utskottet konstaterar att regeringen föreslår att riksdagen ska besluta om målen för utgiftsområdet. Utskottet anser att detta är mycket positivt. Det är, enligt utskottets mening, naturligt att riksdagen beslutar om de övergripande målen för verksamheten inom utskottets beredningsområde. Utskottet har tidigare framfört att det finns ett behov av tydliga mål. I de fall som målen i sig inte är direkt uppföljningsbara bör, enligt utskottet, tydliga indikatorer formuleras för att underlätta möjligheten att följa upp i vilken grad som målen nås.

Utskottet konstaterar att resultatredovisningen på ett tydligt sätt utgår från de tre målen. Detta är positivt. Det finns dock fortfarande otidigheter i årets resultatredovisning. Utskottet anser att det är viktigt med en tydlig och klar struktur för resultatredovisningen till riksdagen för att öka förståelsen och göra den mer relevant som underlag för riksdagens beredning av regeringens budgetförslag. Det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom områdena jordbruk, fiske och livsmedel. Det finns vidare ett behov av att tydliga resultatindikatorer formuleras för att förbättra möjligheten att följa upp i vilken grad som målen nås. Det är viktigt att indikatorer redovisas tydligt till riksdagen. Förändringar i valet av indikatorer försvårar för riksdagen att under längre tid följa utvecklingen av resultaten.

Miljö- och jordbruksutskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens tre övergripande mål som visionen Bruka utan att förbruka är indelad i för utgiftsområde 23.

Propositionen

Regeringen föreslår att målen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ska vara följande:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

Utskottets ställningstagande

Regeringen lämnar i budgetpropositionen för 2011 resultatredovisningen för 2009 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt regeringens vision Bruka utan att förbruka. Visionen är indelad i tre övergripande mål, som även utgör strukturen för regeringens redovisning och uppföljning, nämligen:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

Regeringen redovisar i propositionen uppnådda resultat och effekter av gjorda insatser. Ett arbete med att rapportera om framsteg mot visionens mål med hjälp av indikatorer pågår, och där så är möjligt har rapportering skett via indikatorer. År 2009 är det första året som myndigheterna rapporterat till regeringen enligt Bruka utan att förbruka.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner de mål som regeringen har föreslagit. Utskottet har inget att invända mot regeringens resultatredovisning.

Skogspolitiken har två jämställda mål som beslutats av riksdagen (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244).

Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel i enlighet med vad utskottet föreslår och vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstilldelning på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag till bemyndiganden under detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag under utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S, MP, V), 2 (S), 3 (MP), 4 (SD) och 5 (V).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2010/11:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Detta betänkande justerades den 25 november 2010 och ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattas den 8 december 2010 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år. Finansutskottet har därmed ställt sig bakom ramen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 23 för 2011 är 17 866 635 000 kr. När riksdagen fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Även beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett och samma beslut. I det följande redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 23 och förslag i aktuella motioner.

1:1 Skogsstyrelsen

Propositionen

Anslaget används för Skogsstyrelsens förvaltningskostnader. Anslaget får användas för att medfinansiera insatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).

Skogsstyrelsens offentligt rättsliga verksamhet utgörs av avgifter som erhålls för handel med skogsodlingsmaterial (kontroll av frö- och planhandel) från statliga myndigheter och affärsverk. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som i huvudsak finansieras genom avgifter. Undantag är vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Avgiftsintäkterna får disponeras av Skogsstyrelsen.

Regeringen föreslår att 362 563 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:2 Insatser för skogsbruket

Propositionen

Anslaget används för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Anslaget

används också för att täcka kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget används vidare för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (2006:171) om bidrag till anläggning av skog på områden med stormfälld skog samt statliga insatser för att övervaka och bekämpa skadeinsektspopulationen i de stormdrabbade områdena i södra Sverige. Anslaget används även till att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt behöver ekonomiska förpliktelser kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2011 för anslag 1:2 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare ingångna förpliktelser, medför behov av framtida anslag på högst 85 000 000 kr under perioden 2012–2015.

I propositionen Ersättning vid expropriation (prop. 2009/10:162) föreslår regeringen bl.a. att markägare ska få ett schablonpåslag på ersättningen vid bildandet av biotopskyddsområden. Mot bakgrund av detta kan kostnaderna för biotopskyddsområden till viss del förskjutas från 2010 till 2011. Outnyttjade medel 2010 får föras över till 2011.

I januari 2005 och 2007 drabbades södra Sverige av stormarna Gudrun och Per. Regeringen följer utvecklingen noggrant i dessa stormdrabbade områden för att snabbt kunna vidta åtgärder inom befintliga anslag. Skogsstyrelsens uppdrag att övervaka och informera markägare om skadeinsektspopulationen kommer därför att förlängas under 2011.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 2 miljoner kronor per år för perioden 2011–2014 till arbetet med att upprätta renbruksplaner. Regeringen föreslår en gemensam satsning med näringen för att förstärka skogsträdsförädlingen. Anslaget bör därför ökas med 4,5 miljoner kronor 2011, med 5 miljoner kronor 2012 och 2013 och med 6,5 miljoner kronor 2014.

Anslaget bör minskas med 3 miljoner kronor för att finansiera ökade utgifter under dels anslag 1:10 Bekämpande av växtsjukdomar, dels anslag 1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m. för 2011.

Regeringen föreslår med anledning av det ovanstående att 223 070 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionerna

I motion MJ297 (S) framhålls behovet av stöd till projekt som leder till bevarandet av tallbeståndet i Sverige. I motion MJ333 (S) yrkande 1 anförs att det är angeläget att regeringen genomför kraftfulla åtgärder för skogsvårdande insatser. Enligt motion MJ204 (C) behövs förstärkta rådgivningsinsatser för ökad röjning och för gemensam planläggning av skogsbrukets vägar. Vidare nämns att insatserna kan finansieras genom en breddning av medelsanvändningen från landsbygdsprogrammet. Enligt

motion MJ406 (SD) finns det anledning att återinföra skogsröjningsbidraget bl.a. därför att skogsvården och skogsröjningen är eftersatt på många håll.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av budgetpropositionen framgår att andelen godkända föryngringar har planat ut och att antalet skador i tallungskogar på grund av vilt är stort även fortsättningsvis. Skogsstyrelsens uppföljning av miljöhänsyn vid föryngringsavverkning visar på fortsatta brister. På stora delar av de underkända föryngringsavverkningarna är en tillräcklig mängd träd sparade men fel hänsyn, ur en kvalitativ bedömning, har prioriterats. Regeringen framhåller att det finns behov av tillsyn och rådgivning för ett hållbart skogsbruk även fortsättningsvis. Samverkansprogrammet Komet, mellan myndigheter och markägare, om kompletterande metoder för skydd av natur bör bidra till målpuffyllelsen.

Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen gör den och flera stora företrädare för skogsbruket gemensam sak för att vända tallens vikande ställning i Götaland. De satsar på ett gemensamt projekt med bl.a. ett modellområde för att säkra tallens framtid. Skogsstyrelsen kommer att leda arbetet. I satsningen på tall ingår att skapa ett modellområde i sydöstra Sverige och på det sättet kunna lyfta fram ett gott exempel som kan ingjuta mod hos skogsägare att våga satsa mer på tall. En viktig förutsättning för att lyckas är att skogsägarna har god kontroll över älgbeståndet.

När det gäller röjning m.m. anför regeringen i propositionen att den genomsnittliga tillväxten på produktiv skogsmark är högre än den genomsnittliga bruttoavverkningen. Skogsstyrelsens uppdrag att vidareutveckla arbetet med satellitbaserad röjningsinformation fortskrider och bör ge ett positivt resultat på sikt. Anledningen till att röjningsintensiteten har planat ut är inte helt klarlagd. Det nationella röjningsnätverk som Skogsstyrelsen har tagit initiativ till har ännu inte gett det förväntade resultatet. Skogsstyrelsens uppdrag att vidareutveckla arbetet med satellitbaserad röjningsinformation fortskrider och bör ge ett positivt resultat på sikt. Regeringen framhåller att en förutsättning för att öka röjningsintensiteten och därmed minska det s.k. röjningsberget är att näringen tar sitt ansvar och utför arbetet. Det är viktigt att Skogsstyrelsen fortsätter sitt analysarbete kring varför andelen godkända föryngringar inte längre ökar och att miljöhänsyn vid föryngringsavverkning visar på fortsatt brist samt att Skogsstyrelsen vidtar nödvändiga åtgärder i dialog med näringen.

Skogsstyrelsen har under det första halvåret 2010 beslutat om stöd till kompetensutveckling inom landsbygdsprogrammet på sammanlagt ca 78 miljoner kronor. LRF/Skogsägarna, Emåförbundet och Arjeplogs häradsallmänning är några som har fått sina projektansökningar beviljade. Stöd har beviljats till ca 70 ansökningar och går till företag och organisationer som driver projekt samt till enskilda skogsägare och entreprenörer för att gå skogliga grundkurser, rökurser och kurser för att få grönt kort m.m. Reger-

ingen har givit Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att genomföra en halvtidsutvärdering av landsbygdsprogrammet, vilken nyligen har presenteras. Mot bakgrund av detta kommer regeringen att överväga ytterligare behov av justeringar av de befintliga insatserna inom programmet samt behov av ytterligare insatser. Under 2010 har regeringen påbörjat arbetet med nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020. En översyn kommer att göras av den strategiska inriktningen inför nästa programperiod. Jordbruksverket och Skogsstyrelsen kommer dessutom att ges i uppdrag att utarbeta ett tekniskt underlag inför nästa programperiod.

Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet är grundtanken att skogsbruk ska bedrivas som vilken annan verksamhet som helst, och de åtgärder en markägare vidtar ska ske på marknadsmässiga grunder. Däremot har Skogsstyrelsen en viktig uppgift när det gäller rådgivning till markägare om röjningens positiva effekter på tillväxten.

1:3 Internationellt skogssamarbete

Propositionen

Anslaget används bl.a. för det alleuropeiska skogssamarbetet, närområdes-samarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen samt nordiskt samarbete. FN:s skogssamarbete i form av främst FN:s skogsforum, skogens roll i klimatkonventionen och FAO (FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation) belastar också anslaget.

Regeringen föreslår att 1 397 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt

Propositionen

Anslaget används för Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) förvaltningskostnader. SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomster av, orsaker till och spridningssätt för sjukdomar hos djur.

Regeringen föreslår att 118 047 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:5 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Propositionen

Anslaget används för statens bidrag till veterinär fältverksamhet och för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader för livsmedelsproducerande djur. Jordbruksverket är chefsmyndighet för distriktsveterinärerna.

Regeringen föreslår att 104 617 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Propositionen

Anslaget används för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem. Insatser ska begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor.

De medel som tidigare fanns under detta anslag för stöd till biodling förs över till anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, och anslaget minskas därför med 1 775 000 kr.

Regeringen föreslår att 12 933 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Propositionen

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) och lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. eller med stöd av i lagarna meddelade föreskrifter. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget används för nationell medfinansiering av kontroller för TSE (BSE och scrapie) som Sverige enligt EU:s krav är skyldigt att göra.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 för ramanslag 1:7 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 500 000 kr under 2012.

På senare år har kostnaden för salmonellabekämpning ökat. Flera faktorer spelar in; bl.a. ökar antalet gårdar med stora djurbesättningar, varför bekämpningsarbetet blir både dyrare och mer komplicerat.

Obligatoriska TSE-kontroller som utförs vid normalslakt av nötkreatur har i en treårig satsning 2008–2010 bekostats med allmänna medel. I och med att specialsatsningen avslutas minskas anslaget med 26 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 124 349 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:8 Ersättningar för viltskador m.m.

Propositionen

Anslaget används för att förebygga skador av vilt och för att ge ersättning för sådana skador. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 4 miljoner kronor fr.o.m. 2011 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m. Vidare minskas anslaget med 10 miljoner kronor fr.o.m. 2013, då en tidigare tillfällig förstärkning av anslaget upphör.

Jägare är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldiga att betala en viltvårdsavgift på 300 kr per år till Viltvårdsfonden. Medlen ur fonden används för att främja viltvården och andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–30 juni. Merparten av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret, medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Mot denna bakgrund föreslås att regeringen bemyndigas att låta Kammarkollegiet ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr för 2011.

Regeringen föreslår att 47 778 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionen

I motion MJ426 (M) framhålls att anslagen för information om våra rovdjur ska fördelas neutralt, och det påpekas att det skapas en problematik när en intresseorganisation såsom Svenska Jägareförbundet årligen tilldelas medel ur Viltvårdsfonden för sitt allmänna uppdrag att neutralt och objektivt folkbilda och informera.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Som nämns ovan är den som jagar skyldig att betala en viltvårdsavgift enligt 49 § jaktförordningen (1987:905). Avgiften är 300 kr och gäller för ett jaktår. Avgifterna förvaltas genom Viltvårdsfonden. Regeringen beslutar årligen om hur mycket medel som ska betalas ut ur Viltvårdsfonden efter ansökan av myndigheter och organisationer.

På grundval av ett regeringsbeslut har Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag förtydligats och vidgats (Jo2007/2862 från den 19 december 2007). I 2007 års uppdrag ersattes verksamhetsområdet Information med verksamhetsområdet Övergripande information. Ändringen gjordes för att tydliggöra att informationen under verksamhetsområdet till övervägande del är av övergripande karaktär och främst riktar sig till myndigheter och allmänhet. I 2007 års uppdrag ersattes verksamhetsområdet Praktisk jakt och förvaltning av viltarter med verksamhetsområdet Information om praktisk jakt och förvaltning av vilt. Ändringen tydliggör att målgruppen är jägare, markägare, jakträttshavare samt i vissa fall myndigheter, enligt regeringen. I beslutet framhöll regeringen att förbundet har en viktig roll att förmedla kunskap om rovdjur och myndighetsbeslut om jakten på stora rovdjur till jägare, markägare och jakträttshavare. Förbundet bör vidare medverka till att kraftfullt bekämpa all förekomst av illegal jakt, enligt regeringen. I beslutet angavs att förbundet skulle återrapporera och redovisa medelsanvändningen senast den 1 april 2009. Svenska Jägareförbundet har också lämnat en sådan redovisning.

1:9 Statens jordbruksverk

Propositionen

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m.

Jordbruksverket får disponera intäkterna från avgifter inom områdena Tillsyn, Djur, Växt och Utsäde. Jordbruksverket får disponera intäkterna från avgifter som utgörs av vattenhushållning, köttklassificering, laboratorieundersökningar av utsäde, kvalitetsanalyser och andra undersökningar av utsäde och växtsorter samt kvalitetsanalys av foder- och kvarnspannmål.

För att ytterligare förenkla och minska de administrativa kostnaderna för de gröna näringarna föreslår regeringen att anslaget ökas med 14 miljoner kronor för 2011.

Regeringen föreslår även att anslaget tillförs 5 miljoner kronor 2011 för att stödja genomförandet av reformen av den offentliga djurskyddskontrollen, vilken utförs av länsstyrelserna. Vidare tillförs anslaget 5 miljoner kronor 2011 för insatser inom energiområdet.

Från och med den 1 juli 2011 kommer Jordbruksverket att överta ansvaret för hanteringen av strukturfonderna inom den gemensamma fiskeripolitiken samt för frågor om främjande av fiskerinäringen, marknad och handel samt konsumentfrågor m.m. i samband med avvecklingen av Fiskeriverket. För de nya uppdragen ökas anslaget med 8,5 miljoner kronor 2011 och med 17 miljoner kronor fr.o.m. 2012.

Anslaget minskas med 200 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.

Regeringen föreslår att 441 387 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Enligt motionerna MJ295 (V) yrkande 1, MJ356 (MP) yrkande 2 och MJ382 (S, MP, V) yrkande 3 bör en djuretisk ombudsman införas. Ombudsmannen ska verka för en god etisk grund, utvärdera djurskyddskontrollen, ta fram artkaraktäristika, göra djuretiska årliga revisioner och ge djuretiska råd.

Antalet djurskyddskontroller bör fördubblas enligt motion MJ295 (V) yrkande 4. Avgiften för djurskyddskontroller bör återinföras för att öka tillsynen och kontrollerna. Ansvaret för djurskyddskontrollen bör ligga så nära djurbesättningarna som möjligt, varför de kommuner som har kompetens och kapacitet att klara av en fungerande djurskyddskontroll bör vara huvudmän för kontrollerna.

Regeringen bör enligt motion MJ305 (S) göra en översyn av djurskyddets organisation i syfte att skapa ett effektivt och värdigt djurskydd. Den omorganisation som var tänkt att förbättra och förstärka djurskyddet har på många håll i landet inneburit en försämring – för att resurserna inte är tillräckliga. I dag har länsstyrelserna 118 miljoner kronor per år att dela på. Det är uppenbarligen alldeles för lite om verksamheten ska fungera.

Enligt motion MJ356 (MP) yrkandena 3 och 4 behöver den regionala djurskyddskontrollen mer resurser, såväl genom tillskott från staten som genom avgiftsfinansiering. Djurskyddskontrollen bör avgiftsbeläggas. Den regionala djurskyddstillsynen behöver mer resurser. Reglerna för minimiintervall för djurskyddstillsyn bör återinföras så att länsstyrelserna får tydliga mål för djurskyddet att leva upp till.

Möjligheten att tillföra medel till Jordbruksverket och länsstyrelserna för att på ett övergripande plan kunna bevaka intresset att bevara åkermark bör enligt motion C362 (MP) yrkande 4 utredas.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Djurskyddskontroll m.m.

Den 1 januari 2009 tog länsstyrelserna över ansvaret för djurskyddskontrollen från kommunerna. Huvudsyftet med åtgärden var enligt budgetpropositionen att åstadkomma en kvalitetssäkrad och likvärdig djurskyddskontroll i hela landet. Samtidigt ändrades finansieringen av kontrollen från att ske genom avgifter till att ske med allmänna medel. Under 2009 har länsstyrelsernas arbete med djurskyddskontrollerna i hög utsträckning präglats av att bygga upp den nya organisationen. Detta tillsammans med stora ingående ärendebalanser från den tidigare kommunala kontrollen har hämmat länsstyrelsernas kontrollverksamhet. Ökade resurser i vårtilläggsbudgeten 2010 har bidragit till att lösa de akuta problemen.

Situationen när det gäller djurskyddskontrollen är i flera av länen mycket ansträngd. Detta beror bl.a. på den stora mängd öppna ärenden länsstyrelserna fick ta över från kommunerna. Regeringen föreslår i budgetpropositionen därför att länsstyrelsernas förvaltningsanslag tillförs 25 miljoner kronor 2011 för att säkra den genomförda reformen när ansvaret för djurskyddskontrollen flyttats till länsstyrelserna. För att ytterligare förstärka reformens genomförande tillförs Jordbruksverket 5 miljoner kronor 2011. Medlen ska användas för att stödja länsstyrelsernas arbete. Ansvaret för hur djurskyddskontrollen ska genomföras regleras dels genom bindande EU-regler, dels genom nationella bestämmelser.

Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet avsattes 118 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2009 för kontrollen av djurskydd samt foder och livsmedel i primärproduktionen, vilket bedömdes motsvara de resurser som kommunerna satsade på kontrollen. Under 2010 har 11 miljoner kronor extra tillförts, och för 2011 föreslås 25 miljoner kronor utöver de ursprungliga 118 miljonerna. Medlen ingår i länsstyrelsernas förvaltningsanslag och fördelas mellan länsstyrelserna med hjälp av den fördelningsnyckel som används för detta anslag. Från och med 2010 är fördelningsnyckeln förändrad så att hänsyn tas till mängden djur som finns inom varje län.

Genom ett beslut den 22 april 2010 uppdrog regeringen åt Statskontoret att utvärdera om och i så fall i vilken omfattning de eftersträlvade förbättringarna med omorganisationen av djurskyddet – en mer effektiv och

likvärdig offentlig djurskyddskontroll i hela landet – har uppnåtts sedan ansvaret för djurskyddskontrollen överfördes från kommunerna till länsstyrelserna. I detta ingår att utvärdera såväl kvaliteten som effektiviteten i den offentliga djurskyddskontrollen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2011.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2008/09:MJU24) att Jordbruksverket har inrättat ett djurskyddsråd, vars funktion är att stödja myndigheten i dess arbete med djurskyddsfrågor. Rådet ska fungera som ett rådgivande organ i djurskyddsfrågor och vara ett hjälpmedel för att driva på utvecklingen inom etik, utbildning och forskning inom djurskyddsområdet. Rådet har bl.a. till uppgift att lämna förslag till fördelning av forskningsanslag. Rådet kan också initiera möten, seminarier och undersökningar och utarbeta rapporter. Rådet kan vidare ta initiativ till djurskyddsfrämjande åtgärder och föreslå handlingsplaner. I rådet ingår representanter från bl.a. Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelser, djurskyddsorganisationer, branschorganisationer och Sveriges Veterinärförbund.

Brukningvärd jordbruksmark

I budgetpropositionen redovisas att den totala arealen åkermark har minskat med 4,5 % mellan åren 1995 och 2009. Spannmålsarealen minskade under samma period med 5 %.

I 3 kap. 4 § miljöbalken stadgas att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och att brukningvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Miljöprocessutredningen uttalade i sitt betänkande Områden av riksintresse och miljökonsekvensbeskrivningar (SOU 2009:45) att för att säkerställa att 3 kap. 4 § miljöbalken beaktas i ärenden enligt plan- och bygglagen (PBL) bör det i plan- och byggförordningen (1987:383) föreskrivas att länsstyrelsen alternativt Jordbruksverket under förfarandet ska se till att tillräcklig utredning finns tillgänglig för den bedömning som ska göras enligt detta lagrum. Dessutom kan det finnas anledning att särskilt utreda hur kommunerna har tillämpat 3 kap. 4 § miljöbalken i planering och vid lovgivning samt om det finns behov av att göra ändringar i skyddet av åkermarken.

I regeringens proposition 2009/10:170 En enklare plan- och bygglag anges att vid redovisningen av översiktsplanen ska kommunen tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Det betyder bl.a. att översiktsplaneringen måste – utöver de olika riksintressena – ta hänsyn till att oexploaterade områden och områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt som möjligt ska skyddas. Brukningvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det

behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Civilutskottet uttalade vid behandlingen av propositionen (bet. 2009/10: CU25) att översiktsplanen ska, liksom enligt gällande rätt, ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Av översiktsplanen ska det framgå hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 § nya PBL). Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt (3 kap. 4 § nya PBL). Till allmänna intressen enligt 2 kap. hör även de allmänna intressen som ska beaktas enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. I fråga om riksintressen enligt dessa kapitel finns därutöver en särskild redovisningsföreskrift i lagrummet. Bestämmelserna motsvarar i allt väsentligt gällande rätt. Civilutskottet anförde vidare att översiktsplanens strategiska funktion stärks i regeringsförslaget, bl.a. genom att det av planen enligt 3 kap. 5 § nya PBL ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. I samma bestämmelse anges också – i likhet med den nuvarande lagen – att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena. Utskottet anser inte att det är nödvändigt att i PBL införa en särskild bestämmelse för att intresset av att bevara jordbruksmarken ska erhålla tillräcklig tyngd i planeringen.

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare uttalat (bet. 2009/10: MJU14) att exploatering av jordbruksmark bör uppmärksammas i regeringens reformarbete med de lagstiftningsärenden där frågan behandlas. Det är angeläget att ett allsidigt beslutsunderlag presenteras så att omfattningen av problemet kan klarläggas och att behov av eventuella lagändringar tydliggörs.

1:10 Bekämpande av växtsjukdomar

Propositionen

Anslaget används för kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboratoriemässig diagnostisering. Åtgärder för ett behovsanpassat växtskydd i ett förändrat klimat

omfattas. Vidare belastar delar av kostnaderna för växtinspektionens internationella engagemang anslaget. Slutligen används anslaget för kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

För att genomföra kontroller för att förhindra spridning av skogsskadegöraren tallvedsnematod föreslår regeringen att anslaget tillförs 2 miljoner kronor fr.o.m. 2011.

Regeringen föreslår att 8 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.

Propositionen

Från anslaget utbetalas gårdsstöd, handjursbidrag, stöd för kontrakterad stärkelsepotatis samt stöd för kvalitetscertifiering. Stöden är gemensamma för hela EU och finansieras helt från EU-budgeten. För att få gårdsstöd måste brukarna förutom att bruka marken även ha stödrätter för motsvarande areal jordbruksmark. Ett villkor för fullt utbetalt stöd är att de s.k. tvärvillkoren är uppfyllda. Bidragen är begränsade i takbelopp i euro på nationell nivå.

Anslaget används även för bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 avseende ramanslag 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 230 000 000 kr under 2012.

De 1 225 miljoner kronor som tillfördes anslaget 2010 på grund av förändringar i valutakursen (SEK/EUR) dras bort från anslaget fr.o.m. 2011 eftersom valutakursen har stabiliserats.

Nivån på anslaget justeras ned fr.o.m. 2011 på grund av en ny beräkningsmetod för anslaget som tar hänsyn till bl.a. förändringar i valutakursen.

Regeringen föreslår att 6 599 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Propositionen

Anslaget används för kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag, fiberberedning samt omstruktureringsstöd för sockersektorn. Anslaget finansieras via EU-budgeten. Vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring regleras dock under anslag 1:13 Finansiella korrigeringar m.m.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 för ramanslag 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 125 000 000 kr under 2012 och högst 25 000 000 kr under 2013.

Medelsbehovet är liksom tidigare svårt att förutse då utgiftsprognoserna är mycket osäkra gällande produktion, priser och svängningar i växelkursen gentemot euron. De medel som tidigare fanns under detta anslag för stöd till biodling förs över till 1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Anslaget minskas därför med 2,5 miljoner kronor.

Nivån på anslaget justeras ned fr.o.m. 2011 på grund av en ny beräkningsmetod för anslaget som tar hänsyn till bl.a. förändringar i valutakursen.

Regeringen föreslår att 342 374 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionen

Regeringen bör enligt motion MJ236 (V) avge ett tydligt ställningstagande i fråga om att den inte avser att stödja exportbidrag eller höjningar av befintliga exportbidrag. Exportbidrag till jordbrukssektorn i EU avgörs i de s.k. förvaltningskommittéerna, där EU-kommissionen är föredragande och dit varje medlemsland skickar representanter. De svenska representanterna är oftast tjänstemän från Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket, som reser till möten med tydliga instruktioner från regeringen om hur de ska agera. I Sverige har det funnits en samsyn kring exportbidragen, men sedan hösten 2006 har den borgerliga regeringen röstat för höjda exportbidrag vid inte mindre än fem tillfällen.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Enligt budgetpropositionen är Sveriges allmänna och långsiktiga målsättning för framtida reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan och hänsyn till miljön, inklusive slopade utbudsbegränsningar och marknadsprisstöd och en utfasning av direktstöd.

1:13 Finansiella korrigeringar m.m.

Propositionen

Anslaget används för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige förknippade med granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder och EU:s fiskefond. Vidare får anslaget användas för eventuella räntekostnader, rättegångskostnader och revisions- och kontrollkostnader som är förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till den europeiska gemenskapen. Anslaget får även användas till skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån ersättning inte erhålls från EU-budgeten.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror huvudsakligen på de eventuella finansiella korrigeringar som beslutas av Europeiska kommissionen.

Regeringen föreslår att 75 472 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:14 Fiskeriverket

Propositionen

Anslaget används för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Anslaget får även användas för finansiering av kostnader i samband med avveckling av Fiskeriverket.

Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket. Intäkterna i uppdragsverksamheten kommer från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier.

Fiskeriverkets tjänsteexport hänförs till internationell konsultverksamhet, i första hand grundad på ett avtal med Sida och s.k. twinningprojekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

Från och med den 1 juli 2011 föreslår regeringen att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö (dir. 2010:68) får disponera de avgifter och bidrag som för närvarande disponeras av Fiskeriverket.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 100 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.

Regeringen har beslutat om inrättandet av en ny myndighet enligt direktivet för organisationskommittén Inrättande av en myndighet för havs- och vattenmiljö (dir. 2010:68). Myndigheten kommer att inleda sin verksamhet den 1 juli 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Merparten av Fiskeriverkets verksamhet kommer att ingå i den nya myndigheten, varför Fiskeriverket kommer att avvecklas den 30 juni 2011. Med anledning av detta överförs för 2011 från anslaget 8,5 miljoner kronor till anslag 1:9 Statens jordbruksverk, 1,7 miljoner kronor till anslag 4:1 Regeringskansliet under utgiftsområde 1 Rikets styrelse samt 74,5 miljoner kronor till anslag 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten under utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård. Från och med 2012 är motsvarande belopp 17 miljoner kronor till 1:9 Statens jordbruksverk, 3,4 miljoner kronor till 4:1 Regeringskansliet m.m. och resterande medel på anslaget till 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten.

Regeringen föreslår att 84 715 000 kr anvisas under anslaget för 2011. Från och med 2012 upphör anslaget.

1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslaget används framför allt för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 för anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kr 2012 och högst 3 000 000 kr 2013.

Det svenska programmet för fiskerinäringen avseende perioden 2007–2013, Europeiska fiskerifonden (EFF), började genomföras under 2008. Finansieringen från EFF uppgår till totalt närmare 55 miljoner euro. Över sjuårsperioden blir den genomsnittliga årliga budgetramen ca 7,8 miljoner euro. För att få hela Sveriges tilldelning från EU-budgeten måste nationell medfinansiering med motsvarande belopp, dvs. 50 % nationell offentlig medfinansiering, tillföras programmet, vilket ger programmet en total årlig budget på ca 140 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 28 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionen

Regeringen bör enligt motion MJ251 (S) ta initiativ till att avveckla såväl EU-stöd som svenskt statligt stöd till all fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar. Statligt stöd bör inte utbetalas till fiskeverksamhet som är miljömässigt ohållbar, t.ex. ålfiske eller fiske av andra arter som finns på Artdatabankens rödlista.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Målen för det svenska programmet för Europeiska fiskerifonden under perioden 2007–2013 är enligt budgetpropositionen att förbättra fiskbestånden, anpassa fiskeflottans kapacitet till befintliga resurser och bidra till sysselsättning inom fiskesektorn. Regeringen anser att prioriterade åtgärder inom programmet är de som bidrar till förbättringar i havsmiljön såsom förbättrade förutsättningar för naturliga fiskbestånd, restaurering och utvecklingsarbete, särskilt avseende förbättrad redskapssektivitet för att minska bifångster och utkast. Avgörande för främjandet av ett hållbart fiske och en lönsam fiskerinäring är också att åtgärder för att minska fiskeflottans överkapacitet prioriteras. EU:s fiskepolitik måste förändras till att bygga på långsiktigt hållbara fiskebestånd. Sverige vill se en långsiktig minskning av stöden inom den gemensamma fiskepolitiken.

Regeringens målsättning är enligt budgetpropositionen att yrkesfisket, beredningsindustrin, vattenbruket och fritidsfisket ska producera fisk och fiskprodukter som efterfrågas av konsumenterna och bidra till att skapa arbete, välfärd och levande kust- och insjösamhällen. Förutsättningen för att det ska lyckas är att allt fiske bedrivs resurseffektivt och miljömässigt hållbart. Endast för en mindre andel av EU:s gemensamma fiskbestånd kan dock nyttjandet anses vara hållbart, och stora delar av yrkesfisket kämpar med dålig lönsamhet. Inriktningen framöver är att fiskekapaciteten ska anpassas till beståndssituationen. Detta innebär bl.a. att fartyg behöver skrotas, fiskeansträngningen minska och näringens eget ansvar tydliggöras. Stöden inom den gemensamma fiskepolitiken behöver långsiktigt minska.

Det är enligt propositionen viktigt att s.k. utkast av fisk inte ska förekomma och att bifångster av hotade arter och bestånd ska minska så att bestånden kan återhämta sig och förlust av viktig genetisk variation kan undvikas. Sverige är aktivt i arbetet med att motverka utkast och har ställt sig positivt till att utkastförbud införs inom EU. För att komma åt problemet är det dock nödvändigt med kompletterande åtgärder som ger effektiva selektiva redskap.

Som reaktion på grönboken om den gemensamma fiskeripolitiken (KOM (2009) 163) skickade regeringen i januari 2010 in en skrivelse till kommissionen som redogör för Sveriges syn på de viktigaste frågorna i en reform. Regeringen har betonat att en reform av den gemensamma fiskeripolitiken behöver vara genomgripande. I skrivelsen betonar regeringen behovet av långsiktighet i förvaltningen främst genom att långsiktiga planer tas fram för varje bestånd eller grupp av bestånd. Överkapaciteten i den europeiska flottan måste minska. En förändring bör också ske vad gäller beslutsstrukturerna. Arbetet med reformen av den gemensamma fiskeripolitiken kommer att fortgå fram till slutet av 2012. Därför är det också viktigt att ett kontinuerligt förbättringsarbete sker parallellt.

Regeringen anser att en ökad kunskap inom fiskeriförvaltningen är nödvändig, i synnerhet för att ytterligare tillämpa ekosystemansatsen i förvaltningsbesluten. Sverige arbetar därför kontinuerligt för en förstärkning och utveckling av Internationella havsforskningsrådet (Ices), vars vetenskapliga rådgivning utgör en grund för de politiska besluten.

Förutom att nya förvaltningsplaner bör fastställas för fler bestånd, anser regeringen att det är avgörande för politikens trovärdighet att befintliga förvaltningsplaner följs vid beslut om de årliga fiskemöjligheterna. Fiskerikontrollen är en av hörnpelarna i den gemensamma fiskeripolitiken.

1:16 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. Sverige har tilldelats närmare 55 miljoner euro från Europeiska fiskerifonden under programperioden 2007–2013.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 för anslag 1:16 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kr 2012 och högst 23 000 000 kr under 2013.

Nationell medfinansiering sker under anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Regeringen föreslår att 70 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:17 Fiskevård

Propositionen

Anslaget används för bl.a. bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter samt utsättning av fisk.

Anslaget används även till fiskevård främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland.

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar.

Regeringen har beslutat om inrättandet av en ny myndighet enligt direktivet för organisationskommittén Inrättande av en myndighet för havs- och vattenmiljö (dir. 2010:68). Myndigheten kommer att inleda sin verksamhet den 1 juli 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, varvid anslag 1:17 Fiskevård flyttas till detta utgiftsområde. Med anledning av detta överförs 12,4 miljoner kronor 2011 och 24,8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012 till anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Regeringen föreslår att 12 416 000 kr anvisas under anslaget för 2011. Från och med 2012 upphör anslaget.

1:18 Livsmedelsverket

Propositionen

Anslaget används för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket ska som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel, redlighet i livsmedels hanteringen och bra matvanor.

Som en del av regeringens prioritering av Sverige – det nya matlandet fortsätter satsningen med nedsatta avgifter för köttkontroll vid främst småskalig slakt. För detta föreslås att anslaget tillförs 12 miljoner kronor från 2011. Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 2 miljoner kronor för rådgivning till livsmedelsföretag. Från 2012 tillförs anslaget 2,5 miljoner kronor för att fortsätta satsningen på landsgodkännande vid livsmedelsexport.

Anslaget minskas med 100 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.

Regeringen föreslår att 205 017 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:19 Livsmedelsstatistik

Propositionen

Anslaget används för statistik inom jordbruksområdet, inklusive kostnader för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar av statistik i senare led i livsmedelskedjan. I anslaget ingår även framtagandet av statistik över prisutvecklingen i konsument- och producentleden på jordbruksprodukter.

Som det föreslogs i budgetpropositionen för 2010 minskas anslaget med 2 miljoner kronor fr.o.m. 2011 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen.

Regeringen föreslår att 23 287 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten

Propositionen

Anslaget används för EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistik och EU:s årliga bokföringsundersökning och strukturstatistik. Enligt rådets förordning (EG) nr 1166/2008 av den 19 november 2008 ska i varje medlemsland särskilda gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket genomföras 2010, 2013 och 2016.

Regeringen föreslår att 7 356 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:21 konkurrenskraftig livsmedelssektor

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom livsmedelsområdet, främst för att främja exporten av svenska livsmedel och för regional utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget används även till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, tekniker och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling enligt förordningen (2008:80) om stöd till insatser på livsmedelsområdet. Anslaget finansierar åtgärder inom ramen för Sverige – det nya matlandet. Vidare får anslaget användas för kommunikationsinsatser och för satsningar på mat inom offentlig sektor.

Regeringen bör bemyndigas att under 2011 för ramanslag 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kr under 2012.

År 2011 ökas anslaget med 66 miljoner kronor, och 2012–2014 ökas anslaget med 63,5 miljoner kronor som en del av satsningen Sverige – det nya matlandet.

Regeringen föreslår att 103 410 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionen

I motion MJ394 (S) framhålls vikten av en långsiktig lösning på Eldrimners finansiering. Den nuvarande finansieringsformen där Eldrimner regelbundet måste söka projektmedel innebär att Eldrimners planering blir lidande och att kursutbud och utvecklingsinsatser inte kan öka i proportion till behov och efterfrågan.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av budgetpropositionen framgår att regeringen för 2009 gjorde en omfördelning av 30 miljoner kronor inom landsbygdsprogrammet, i syfte att stärka utvecklingen av mat med mervärden. Under 2010 påbörjas en särskild riktad satsning på Sverige – det nya matlandet omfattande 160 miljoner kronor för åren 2010–2013. Huvuddelen av medlen fördelas till åtgärderna kompetensutveckling, diversifiering av jordbruksföretag, utveckling av mikroföretag och landsbygdsturism.

Vidare framgår att omkring 230 projekt har fått 138 miljoner kronor i stöd. Det största projektet är Eldrimner, som har fått ca 25 miljoner kronor för ett flerårigt nationellt projekt.

Enligt Jordbruksverket löper projektet Eldrimner ut i december 2010. Eldrimner har beviljats 35 miljoner kronor i nytt projektstöd från landsbygdsprogrammet fr.o.m. 2011 t.o.m. 2013.

Utskottet har från Jordbruksdepartementet fått besked om att frågan om Eldrimners långsiktiga finansiering för närvarande ses över inom Regeringskansliet.

1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Propositionen

Anslagets ändamål är huvudsakligen att finansiera kostnader för medlemskap i internationella organisationer inom Jordbruksdepartementets ansvarsområde. Den dominerande posten är kostnaden för Sveriges medlemskap i FAO, FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation.

Anslaget används även för kostnader i samband med obligatoriskt deltagande i vissa internationella möten och konferenser. En del av anslaget avser kostnader för EU:s regionala rådgivande nämnder inom fiskeripolitiken, nordiskt samarbete samt bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa, utvecklingsländer och de nya industriländerna (Newly Industrialised Countries).

Avgiften till FAO har ökat till följd av beslut inom organisationen att öka medlemsavgiften från sina medlemmar. Dessutom påverkas kostnaderna för avgiften av rådande valutakurser. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 1 miljon kronor 2011.

Regeringen föreslår att 42 866 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för nationell medfinansiering av åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 inklusive kvarvarande utbetalningar från programperioden 2000–2006.

Anslaget används för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige enligt förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel från 2009 återförs och finansieras inom anslaget. Slutligen används anslaget för medfinansiering av EU:s program för stöd till biodling. En mindre del av anslaget används för uppföljning, utvärdering, administration och kontroll av verksamheten under anslaget.

Huvuddelen av de åtgärder som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de anslagsmedel som riksdagen anvisar årligen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2010 för ramanslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 041 415 000 kr under 2012, högst 1 000 000 000 kr under 2013 och högst 660 585 000 kr under perioden 2014–2015.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt knappt 2 miljarder euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Växelkursen i programmet är fastlagd till 9 kr/euro. Landsbygdsprogrammet medfinansieras nationellt inom ramar som anges i EU:s landsbygdsförordning och som preciseras i programmet.

I anslagsberäkningen ingår att skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel kommer att återföras under 2011. Regeringen föreslår att dessa skatter används för ändamål som främjar en hållbar ekonomisk och miljömässig utveckling av svenskt jordbruk.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden tilldelats totalt ca 730 000 euro för stöd för biodling för perioden 2011–2013. Programmet medfinansieras till hälften nationellt.

Regeringen avser att fr.o.m. budgetåret 2011 förändra principen för budgetering av fleråriga EU-relaterade verksamheter med anslag på statsbudgeten. Detta berör anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur avseende medfinansiering av landsbygdsprogrammet. Programmen har i flera fall kommit igång senare än beräknat, vilket förskjuter utgifterna framåt i tiden med stora anslagsbehållningar som följd. Regeringen föreslår nu att denna budgeteringsprincip ersätts med att riksdagen i stället anvisar medel för att täcka de utgifter som bedöms bli redovisade mot anslaget. Förändringarna är av teknisk karaktär och förväntas inte påverka verksamhetens villkor eller omfattning.

Regeringen föreslår att 3 380 698 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 motsvarande EU:s finansiering av detta program. Finansiering sker via Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu). Anslaget används även för EU:s program för stöd till biodling. Programmet finansieras av Europeiska jordbruksfonden.

Huvuddelen av de åtgärder som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de anslagsmedel som riksdagen anvisar årligen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2010 för ramanslag 1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 134 014 000 kr under 2012, högst 1 000 000 000 kr under 2013 och högst 665 986 000 kr under perioden 2014–2015.

I propositionen redovisas att Sverige från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling har tilldelats totalt knappt 2 miljarder euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Växelkursen i programmet är fastlagd till 9 kr/euro.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden tilldelats totalt ca 730 000 euro för stöd för biodling för perioden 2011–2013.

Regeringen avser att fr.o.m. budgetåret 2011 förändra principen för budgetering av fleråriga EU-relaterade verksamheter med anslag på statsbudgeten. Detta berör anslag 1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Programmen har i flera fall kommit igång senare än beräknat, vilket förskjuter utgifterna framåt i tiden med stora anslagsbehållningar som följd. Regeringen föreslår nu att denna budgeteringsprincip ersätts med att riksdagen i stället anvisar medel för att täcka de utgifter som bedöms bli redovisade mot anslaget. Förändringarna är av teknisk karaktär och förväntas inte påverka verksamhetens villkor eller omfattning.

Regeringen föreslår att 3 242 895 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Propositionen

Anslaget används för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringssläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologiskt jordbruk samt för klimatinsatser och insat-

ser för effektivare energianvändning inom de areella näringarna. Anslaget får likaså användas för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

I propositionen redovisas att resultaten från verksamheten ligger till grund för bl.a. rådgivning, information och utbildning riktad till jordbrukare, lagstiftning på området samt framtagande och utveckling av insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3 miljoner kronor 2011 och 5 miljoner kronor 2012–2014 för en omställningspremie från fossila till icke-fossila bränslen i jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner. Vidare föreslår regeringen att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2011, 2,5 miljoner kronor 2012 och 1,5 miljoner konor 2013 för energieffektivisering inom de areella näringarna.

Regeringen föreslår att 26 830 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionerna

I motion MJ382 (S, MP, V) yrkande 1 yrkas att anslaget förstärks med 10 miljoner kronor för 2012. Vidare yrkas tillkännagivande om ekologisk och närproducerad matproduktion (yrkande 2). Stödet till ekologiskt jordbruk bör återinföras. Det behövs nya mål för ekologisk matproduktion.

Enligt motion MJ248 (M) bör extrastöd till ekologisk produktion slopas. Den ekologiska produktionen bör inte längre särbehandlas utan delta på marknaden under samma förutsättningar som konventionellt odlade livsmedel. Ekologisk odling kan och bör klara sig på egna meriter.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Syftet med visionen Sverige – det nya matlandet är enligt budgetpropositionen att skapa förbättrade förutsättningar för jobb och tillväxt. Insatser för att nå visionen genomförs i huvudsak inom ramen för livsmedelsstrategin och inom landsbygds- och fiskeprogrammen. Sedan 2008 har totalt 125 projekt beviljats medel motsvarande 67 miljoner kronor inom ramen för insatserna för innovation, kompetens, logistik och mat med mervärde. Av dessa medel har omkring 25 miljoner kronor använts till projekt med syfte att särskilt främja ekologiska livsmedel.

Trenden under de senaste åren visar, som regeringen anför, på effektivare och mer innovativa svenska livsmedelsföretag med färre anställda. Samtidigt ökar antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och t.ex. gårdsförsäljning. Företagen har kunnat dra nytta av marknads ökade efterfrågan på ekologiska produkter och mat med lokal prägel. Försäljningen av ekologiska livsmedel ökade med 15–20 % under 2009.

Den oberoende utvärderingen som gjordes under 2010 visar att regeringens satsning på innovation, kompetens, logistik och mat med mervärde har stor betydelse när det gäller att uppnå målsättningarna inom livsmedelsstra-

tegin såsom att öka kunskapen inom områdena i livsmedelssektorn. Insatser som ingår i livsmedelsstrategin har liksom åtgärder inom landsbygdsprogrammet bidragit till att bygga upp nya kontaktytor och samarbetsmöjligheter, vilka i ett senare skede kan leda till reella investeringar i företag. Detta är effekter som kommer att leva vidare och på lång sikt öka landsbygdens bidrag till tillväxten i Sverige.

Mot bakgrund av detta har omfattande revideringar gjorts under 2009 av landsbygdsprogrammets axel 2, vilket inneburit både höjda ersättningsnivåer för befintliga insatser och för fyra nya insatser. De ersättningar som har reviderats omfattar framför allt insatser för förbättrad vattenkvalitet och insatser för bevarande av biologisk mångfald i ängs- och betesmarker samt ersättning för certifierad ekologisk produktion.

1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Propositionen

Från anslaget betalas bidrag ut till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 1,5 miljoner kronor fr.o.m. 2011 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Regeringen föreslår att 2 616 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter

Propositionen

Anslaget används i huvudsak för bidrag till underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Vidare ska anslaget dessutom täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer m.m.

Frågor om nedläggning av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket, medan upplåtelse beslutas av länsstyrelsen.

Som det föreslogs i budgetpropositionen för 2010 minskas anslaget med 500 000 kr fr.o.m. 2011 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Regeringen föreslår att 1 029 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Propositionen

Anslaget används till åtgärder för att främja rennäringen i form av

- underhåll eller rivning av vissa riksgränsstängsel och renskötsel­anläggningar som staten har underhållsansvar för
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla för rensköt­seln, natur- och kulturmiljö­vården
- utveckling av företagsregistret för rennärigen
- bidrag enligt 35 b § rennäringsförordningen (1993:384)
- prisstöd till rennärigen enligt förordningen (1986:255) om pristill­lägg på renkött
- ersättning till följd av Tjernobylyolyckan enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylyolyckan
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark
- katastrofskadeskydd enligt 35 a § rennäringsförordningen
- åtgärder för anpassning till ändrade klimatförhållanden
- övriga åtgärder för främjande av rennärigen.

En viss del av den verksamhet som finansieras av anslaget är åtgärder i form av projektstöd och medel till speciella satsningar för främjande av rennärigen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslag 1:28 Främjande av rennärigen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kr under 2012 och högst 3 300 000 kr 2013.

Som det föreslogs i budgetpropositionen för 2010 tillförs anslaget 4 miljoner kronor 2011–2016 för kostnader som uppkommer till följd av den nya renbeteskonventionen. Vidare tillförs anslaget 4 miljoner kronor årligen från anslag 1:8 Ersättningar för viltskador m.m. för bl.a. fortsatt studie av rovdjurens predation på ren.

Regeringen föreslår att 117 915 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:29 Sveriges lantbruksuniversitet

Propositionen

Anslaget används för att finansiera högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, forskning och fortlöpande miljöanalys. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden och där varje ansvarsområde omfattar hela kedjan, från råvaruproduktion till färdig produkt på marknaden:

- kvalitet i livsmedelskedjan
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran
- landsbygdsutveckling, rekreation och fritid

- landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivs inom ett femtiotal olika utbildningsprogram.

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU. Avgiftsintäkterna avser bl.a. forskningsuppdrag och djursjukvård.

I enlighet med regeringens proposition Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160) föreslås anslaget för 2011 öka för forskning och forskarutbildning dels för strategiska forskningsområden med 2,3 miljoner kronor, dels som en förstärkning av basresursen med 13,2 miljoner kronor. Anslaget föreslås dessutom minska med 1,7 miljoner kronor som en följd av omfördelning mellan lärosätena baserat på kvalitetsindikatorerna externa medel samt vetenskapliga publikationer och citeringar. Anslaget föreslås således öka för forskning och forskarutbildning med 13,8 miljoner kronor.

Av medlen till strategiska forskningsområden i samma proposition beräknas anslaget för 2012 öka med ytterligare 11,3 miljoner kronor för strategiska forskningsområden.

Enligt regeringens mening är det angeläget att utveckla biologisk bekämpning av skadeorganismer som ett alternativ till kemisk bekämpning och att främja och sprida information om sådan bekämpning. Regeringen föreslår att 3 miljoner kronor anvisas för 2011 under anslaget för att inrätta ett samarbetsforum för forskare och intressenter för utveckling av alternativ till kemiska bekämpningsmedel. Från och med 2012 bör 5 miljoner kronor anvisas för ändamålet. Samarbetsforumet finansieras genom att medel överförs från anslag 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning och samfinansierad forskning.

Ett samnordiskt initiativ tas för utveckling av nya växtsorter som lämpar sig för ett förändrat nordiskt klimat. Utvecklingen ska ske i samarbete mellan stat och växtförädlingsnäring. Regeringen föreslår att 1,5 miljoner kronor per år under 2011–2014 avsätts för den svenska, statliga delen av samarbetsprojektet. SLU ansvarar nationellt för insatsen och sörjer för att den sker i samklang med övrig växtförädlingsforskning inom universitetet.

Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2012 och med 2 miljoner kronor 2013 och 2014 för inrättandet av en skoglig behörighetsgivande förutbildning. För utbildningen ska bestämmelserna i förordningen (2007:432) om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor tillämpas.

Anslaget beräknas minska med 4,5 miljoner kronor 2013 som en följd av införandet av studieavgifter för utomeuropeiska studenter.

Anslaget minskas med 280 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.

Regeringen föreslår att 1 653 413 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionerna

Enligt motion MJ205 (S) behövs ett ökat nordiskt samarbete om växtförädling och bevarande av genetiska resurser. Klimatförändringarna ökar behovet av nya växtsorter som tål andra klimat- och odlingsförhållanden.

I motion MJ249 (M) föreslås att agronomutbildningen ska anpassas till Bolognaprocessen och ha en sammanlagd studietid på fem år. En agronom har i yrkeslivet samma krav när det gäller avancerade kunskaper och färdigheter som de som utbildas vid de femåriga programmen jägmästare, hortonom och landskapsarkitekt.

Det behövs enligt motion MJ356 (MP) yrkande 1 mer forskning och utbildning om djuretik. I motion MJ278 (M) yrkande 10 efterfrågas mer forskning om djurvård och djurhälsa, särskilt hovhälsa.

I motion MJ231 (MP) yrkande 2 anförs behovet av mer forskning om kort- och långsiktiga hälsokonsekvenser av energidrycker som innehåller koffein och taurin. Enligt motionärerna har konsumtionen av energidrycker ökat bland barn och vuxna samtidigt som flera fall indikerar att energidrycker har negativa hälsoeffekter.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av budgetpropositionen framgår att Formas i samverkan med Stiftelsen Lantbruksforskning, vars medel till största delen kommer från återföringen av skatter på handelsgödsel, har utlyst ett forskningsprogram inom växtförädling. Programmet avser icke-kommersiell växtförädling samt växtförädling och tillämpningar av växtbioteknik som kan höja konkurrenskraften i svensk vegetabilieproduktion eller kan möta specifika miljömål för denna.

Vidare framgår att arbetet inom Nordiska ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk fortsätter med att profilera Norden som en global aktör för att möta de stora utmaningarna globalisering och klimatförändringar. En viktig fråga är det nordiska samarbetet inom den gemensamma institutionen Nordiskt Genresurscenter (Nordgen), placerad i Alnarp.

När det gäller agronomutbildningen har utskottet från Jordbruksdepartementet fått besked om att frågan om förlängning inte är aktuell. Regeringen anser att arbetsmarknaden är god för nytexaminerade agronomer och ser inte skäl till en förlängning av utbildningen.

Som regeringen redovisar i budgetpropositionen har forskningen inom djurskydd inklusive teknikprovning och utveckling av alternativ till djurförsök tillförts betydande resurser 2010. 31 miljoner kronor har anvisats till Formas, Vetenskapsrådet och Jordbruksverket. Vid Sveriges lantbruksuniversitet har dessutom djurskyddsforskning bedrivits inom ramen för universitetets anslag.

Det framgår också att regeringen ser stora fördelar med att det har inrättats ett nationellt centrum för djurvälstånd vid SLU i syfte att samla landets kompetens och samordna verksamheten inom djurskyddsområdet. Centrum ska inta en ledande roll på djurskyddsområdet och bl.a. svara för frågor vad gäller forsknings- och utbildningsverksamhet inom djurskydd.

I forskningspropositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) gjordes särskilda satsningar på djurskydd och alternativa metoder till djurförsök. I propositionen framhöll regeringen att djurskydd är en viktig etisk fråga och att medel till forskning om djurskydd, inklusive forskning om alternativa metoder till djurförsök, uppgår till 30 miljoner kronor fr.o.m. 2009. Under anslaget för forskning och forskningsinformation till Vetenskapsrådet ska 13 miljoner kronor användas för forskning om alternativa metoder till djurförsök fr.o.m. 2009. Under anslaget för forskning och samfinansierad forskning till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ska 12 miljoner kronor användas för forskning om och utveckling av djurskydd fr.o.m. 2009. Av Sveriges lantbruksuniversitetets medel ska 5 miljoner kronor användas för en fortsatt satsning på djurskyddsforskning fr.o.m. 2009 (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160).

Av Formas årsredovisning för 2009 framgår att forskarrådet har beslutat att bevilja 16 projekt inom ramen för de särskilt tilldelade medlen för forskning om och utveckling av djurskydd. Formas konstaterar att inte alla beviljade projekt uppnår de högt ställda kvalitetskraven. En förklaring, enligt Formas, kan vara att tillgången på forskningsmedel under senare år har varit förhållandevis god i relation till antal forskare. Totalt för perioden 2009–2011 har drygt 30 miljoner kronor beviljats.

I samband med behandlingen av en motion om behovet av utbildningsinsatser och forskning inom ämnet djuretik uppmärksammade utbildningsutskottet att kursplaner omfattar bl.a. djuretik och att skolorna har stor frihet att utforma undervisningen så länge kursplanerna för respektive ämne följs (bet. 2007/08:UbU11).

Utskottet noterar att Jordbruksdepartementet tillhandahåller informationsmaterial om djuretik som är avsett att användas i utbildningen. Vidare har Vetenskapsrådet, de universitet som bedriver medicinsk forskning och Sveriges lantbruksuniversitet inrättat webbplatsen djurförsök.info, som erbjuder en faktabas om djurförsök i forskningen som kan fungera som underlag för debatt. Primära målgrupper är lärare och gymnasieungdomar. Därutöver noterar utskottet att SLU nyligen har inrättat ett universitetslektorat i djuretik vid fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap.

Som framgår av budgetpropositionen har SLU inrättat en tvärvetenskaplig plattform med titeln Framtidens djurhälsa och välfärd för att bättre kunna möta den globala utmaningen smittsamma djursjukdomar.

Enligt Jordbruksverket fördelas varje år ca 11 miljoner kronor till försöks- och utvecklingsverksamhet för ekologisk produktion och förbättrad djurhälsa inom ekologisk produktion. Syftet med projekten är att ge tilläm-

pad kunskap inom områdena djurhälsa, djurhållning, trädgård och växtodling i ekologiskt lantbruk. 2010 fördelades pengarna till 23 projekt. Inom delområdet djurhälsa fick ett projekt bidrag.

Enligt Formas årsredovisning för 2009 beviljades knappt 4,5 miljoner kronor till projekt om djur och veterinärmedicin under 2009. Enligt inhämtade uppgifter har Formas, utöver den särskilda utlysningen inom djurskydd om 12 miljoner kronor årligen, under 2010 lagt drygt 3 miljoner kronor på Emida, ett program om djurhälsa inom ramen för det europeiska forskningssamarbetet ERA-net. Formas stöd till pågående forskningsprojekt om djur och veterinärmedicin uppgår för närvarande till ca 14 miljoner kronor. Under 2011 kommer en summa i storleksordningen drygt 15 miljoner kronor betalas ut till projekt inom områdena djur, djurvälstånd och veterinärmedicin.

I svar på en interpellation om energidrycker (ip. 2009/10:27) har äldre- och folkhälsoministern Maria Larsson den 3 november 2009 anfört i huvudsak följande: Ett flertal utredningar om energidryckernas effekter har genomförts, av EU:s vetenskapliga experter liksom experter i enskilda länder. Dessa har dock inte kunnat belägga att energidrycker skulle vara hälsofarliga. Ministern framhöll att frågan kommer att följas noggrant, bl.a. med avseende på vad forskningen framgent säger om risker förenade med konsumtion av energidrycker.

Enligt Livsmedelsverket finns det få livsmedel som har blivit så utredda som energidrycker. Energidrycker, och olika ingredienser i energidrycker, har utretts av vetenskapliga experter i enskilda länder liksom av Efsas (den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens) experter i flera omgångar. Ingen av dessa utvärderingar har påvisat att energidrycker är hälsofarliga vid måttlig konsumtion.

Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet kvarstår äldre- och folkhälsoministerns bedömning.

1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Propositionen

Anslaget används för stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning som utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Anslaget används också till med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslag 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslag 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under samma utgiftsområde. En

samlad resultatredovisning för politikområdet återfinns under politikområdet Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

För att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under detta anslag ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr under 2012, högst 400 000 000 kr under 2013 och högst 350 000 000 kr under perioden 2014–2016.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 3 miljoner kronor för 2011 och fr.o.m. 2012 med 5 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:29 Sveriges lantbruksuniversitet.

Regeringen föreslår att 401 758 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionerna

Enligt motion MJ219 (S) behövs en gemensam nordisk forskningsinsats om vilka effekter klimatförändringen har på det nordiska jord- och skogsbruket och vilka anpassningsåtgärder som krävs. Vidare behöver Norden främjas som en kunskaps- och kompetensregion inom jord- och skogsbruksområdet och en gemensam nordisk satsning på stöd till utvecklingsländerna göras.

I motionerna MJ262 (C) och MJ348 (S) framhålls behovet av en fortsatt statlig finansiering av hästforskningen. Det statliga anslaget till hästforskningen har hittills finansierats via återförda medel från handelsgödselskatten. I och med att skatten på handelsgödsel har avskaffats finns inte dessa medel tillgängliga.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av budgetpropositionen framgår att regeringen gjorde en kraftfull satsning på forskning inom klimatområdet relaterat till jord- och skogsbrukssektorn i och med regeringens proposition Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50). Sverige är ett av 22 länder som samverkar inom EU i det s.k. Joint Programming Initiative, vilket är ett forskningspartnerskap mellan medlemsländerna utanför EU:s sjunde ramforskningsprogram. Samarbetet har hittills resulterat i fyra initiativ, bl.a. ett som rör de areella näringarna, benämnt "Agriculture, Food Security and Climate Change".

Det framgår vidare av budgetpropositionen att Sverige genom sin höga kunskapsnivå och långa skogliga tradition har en hög trovärdighet internationellt vad gäller skogsbruket och skogens produktions- och miljövärden. Sverige ska fortsätta att förmedla kunskap om detta och exportera sitt teknologiska kunnande. Regeringen avser även att upprätthålla Sveriges framträdande roll när det gäller skogsfrågor på den europeiska arenan liksom i det övriga internationella arbetet.

Av Formas årsredovisning för 2009 framgår att de nordiska statsministrarna har tagit initiativ till en nordisk satsning, det s.k. toppforskningsinitiativet (TFI), där syftet är att främja framstående nordisk forskning bl.a. inom klimat- och energiområdet. Ett nära samarbete med näringslivet kommer att vara viktigt för att säkra att resultaten kommer till användning. Formas deltar i TFI tillsammans med Vetenskapsrådet, Vinnova och Stem. I samråd med finansörerna fördelar sedan Nordiska rådet medel till angelägna projekt, där Formas andel uppgår till 10 miljoner kronor per år för perioden 2009–2013.

I den nordiska forskningssamverkan har Formas deltagit inom skogs- och jordbruksområdet genom Samnordisk skogsforskning (SNS), Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ), Nordiska arbetsgruppen för fiskforskning (NAF) samt i Nordiska byggforskningssamarbetet (NBS). Deltagandet i NKJ har finansierats av de samverkande länderna, medan Nordiska ministerrådet har stått för kostnaderna inom såväl SNS, NAF som NBS. Inom ramen för NKJ-samarbetet har under året beviljats ca 6 miljoner kronor för nya projekt.

Nordiska ministerrådet (NMR) har initierat forskningsprogrammet Klimateffekter på primärnäringarna, som ska pågå under perioden 2009–2012 med en budget på ca 40 miljoner kronor. Programmet finansieras till hälften av NMR och till hälften med nationella medel inom ramen för redan pågående projekt. Formas har deltagit i planeringsarbetet.

Utskottet har fått besked från Jordbruksdepartementet om att forskningsprogrammet Klimateffekter på primärnäringarna har ändrat namn till Belysning av konsekvenserna av klimatförändringarna på naturresurser i Norden. Programmet ingår som en del i de nordiska statsministrarnas initiativ "Globaliseringsinitiativet".

När det gäller hästforskning har utskottet fått besked från Jordbruksdepartementet om att återföring av handelsgödselsskatter kommer att ske även 2011. Frågan om vilka områden som ska komma i fråga för återföring bereds för närvarande i Regeringskansliet. Jordbruksdepartementet ser det dock som osannolikt att dispositionen av medlen från föregående år kommer att ändras. Beslut om detta fattas den 15 december i samband med beslut om regleringsbrevet för 2011.

1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Propositionen

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget används för att finansiera kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek, seminarier m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom den gröna sektorn. Under året har KSLA bedrivit en omfattande konferens- och seminarieverksamhet inom angelägna områden för de areella näringarna. Akademien fyller en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Regeringen föreslår att 1 427 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet har den 25 november 2010 tillstyrkt regeringens förslag om bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden (prop. 2010/11:1 utg.omr. 23, bet. 2010/11:FiU1). När riksdagen den 8 december har behandlat detta betänkande och fattat beslut om ramar för budgetens 27 utgiftsområden är dessa ramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen. I den tidigare redovisningen i detta betänkande har under berörda anslag lämnats vissa kompletterande uppgifter m.m. till vilka utskottet hänvisar.

Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag som regeringen föreslagit för budgetåret 2011 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (se *bilaga 2*). Vidare tillstyrks de övriga här aktuella förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motionsyrkanden som har behandlats under anslagen avstyrks.

Övriga motionsförslag

Hållbart skogsbruk m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hållbart skogsbruk (S) och om barkborrar (M).

Jämför reservation 1 (S).

Motionerna

I motion MJ206 (S) framhålls behovet av att utveckla framtidens skogspolitik för att anpassa den till de effekter som dagens och framför allt morgondagens klimatförändringar innebär. Det finns även stora behov av rådgivning och att höja kunskaperna i vårt samhälle, framför allt vad avser risker i samband med de allt fler och kraftigare stormar och andra klimatförändringar som påverkar våra skogar. Även i motion MJ401 (S) framhålls behovet av en politik för hållbart skogsbruk. Enligt motion MJ407

(M) yrkande 1 bör staten sköta sina reservat bättre för att minska utbredningen av granbarkborren. I samma motion yrkande 2 anförs att anmälningsplikten för barkborrefällor bör tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att regeringens målsättning enligt propositionen är att Sverige ska vara en aktiv och ledande förebild med ett hållbart jord- och skogsbruk som är miljöanpassat och bygger på tillvaratagande av förnybara resurser. De gröna näringarna ska ge en uthålligt god avkastning genom att naturresurserna kan brukas utan att förbrukas. I likhet med vad som anförs i propositionen anser utskottet att de gröna näringarna måste bli än mer miljö- och resurseffektiva samtidigt som beredskapen för att möta klimatförändringar måste förbättras. Svenskt företagande ska hålla en hög miljöprofil i ett internationellt perspektiv, samtidigt som näringarna ges förutsättningar att vara fortsatt konkurrenskraftiga. Ett modernt och hållbart jord- och skogsbruk samt en modern och hållbar fiskerinäring värnar den biologiska mångfalden och minimerar negativ miljöpåverkan så att de uppsatta miljö kvalitetsmålen kan nås. Så som framhålls i propositionen är det viktigt att nyttjandet av naturresurserna i fortsättningen är hållbart och bidrar till att Sveriges miljömål uppnås och att ekosystemets förmåga att leverera olika ekosystemtjänster vidmakthålls och stärks, inte minst sett ur perspektivet av ett förändrat klimat. Utskottet delar regeringens uppfattning att de gröna näringarna har en viktig roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle och att det är viktigt att se över vilka åtgärder som kan påskynda omställningen för att minska klimatpåverkan och för att skapa fler jobb på landsbygden.

I likhet med regeringen anser utskottet att en hög, stabil och hållbar tillväxt i skogen är en grundläggande utgångspunkt i arbetet med att tillvarata skogens möjligheter i klimatarbetet. En hög skoglig tillväxt förbättrar möjligheten att ersätta fossila råvaror med råvara från skogen. Tillväxten motverkar också klimatförändringarna genom ökad upplagring av kol i växande skog och mark och i olika skogsprodukter samt genom ökad biobränsleproduktion. Skydd av skogar kan bidra till ökad upplagring av kol i växande skog. En ökad tillväxt i skogen bidrar också till jobb och tillväxt på landsbygden och till en konkurrenskraftig skogsnäring. Utskottet noterar att medelstilledningen för skogsträdförädling i princip har varit konstant sedan 1990. Utskottet ser därför positivt på att regeringen föreslår en gemensam satsning på förstärkt skogsträdförädling tillsammans med skogsnäringen. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är en viktig åtgärd för att långsiktigt trygga råvaruförsörjningen i skogs-, pappers- och massaindustrin. Klimatförändringen ställer också nya krav på kombinationer av egenskaper hos jordbruksgrödorna. De nordliga förhållandena innebär speciella utmaningar. Utskottet välkomnar därför att ett samnordiskt

initiativ nu tas för utveckling av nya, lämpliga sorter, i samarbete mellan stat och den privata växtförädlingen. Dessutom stärks näringens konkurrenskraft.

Utskottet delar regeringens uppfattning att potentialen för energieffektivisering i de gröna näringarna är stor och ser positivt på att regeringen verkar för att minska energianvändningen inom de gröna näringarna. Jord- och skogsbruket producerar grön energi, men är i sig en energikrävande sektor. För arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket saknas i dag reella alternativ till fossila bränslen. Med anledning av detta föreslår regeringen en omställningspremie för konvertering från fossila till icke-fossila bränslen i arbetsmaskiner som används inom jord- och skogsbruk, vilket utskottet välkomnar. Utskottet välkomnar också att ett förslag till biogasstrategi, som ett led i regeringens arbete med att Sverige ska bli oberoende av fossila bränslen, tagits fram (Energimyndighetens rapport ER 2010:23) och som nu kommer att beredas inom Regeringskansliet. Utskottet anser att det är positivt att regeringen på olika sätt avser att arbeta för att åstadkomma en klimatomställning inom jordbruket genom minskade utsläpp av växthusgaser och genom att skapa goda förutsättningar för produktion av grön energi. Så som framhålls i propositionen kommer satsningar på kunskapsutbyggnad, utsläppsreducerande åtgärder och förnybar energi att vara allt viktigare framöver.

Utskottet noterar att regeringen under 2009 har gjort satsningar för att öka skogens roll för klimatet. Skogsstyrelsen har utvecklat sin rådgivning i syfte att höja skogsbrukets kunskapsnivå dels om metoder för en långsiktigt hållbar ökning av tillväxten i skogen, dels om möjliga anpassningsåtgärder. Skogsstyrelsen har också förtydligat tillämpningen av regelverket för dikesrensning. Forskningsinstitutet Skogforsk har haft i uppdrag att öka användningen av förädlat plantmaterial, att genomföra riktade åtgärder till skogsägare, entreprenörer och arbetsledare i syfte att öka tillvaratagandet av biomassa för energiändamål och att identifiera de faktorer som i dag begränsar uttaget av grot (grenar och toppar) vid avverkning.

När det gäller forskningsinsatser inom klimatområdet relaterat till jord- och skogsbrukssektorn noterar utskottet vidare att regeringens proposition Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) ledde till en kraftfull satsning. Sverige är ett av 22 länder som samverkar inom EU i det s.k. Joint Programming Initiative, vilket är ett forskningssamarbete mellan medlemsländerna utanför EU:s sjunde ramforskningsprogram. Samarbetet har hittills resulterat i fyra initiativ, bl.a. ett som rör de areella näringarna, benämnt "Agriculture, Food Security and Climate Change". Utskottet delar regeringens uppfattning att utbildning och forskning har stor betydelse för de gröna näringarnas utveckling och bidrar till att utveckla kunskapen om de globala utmaningarna vad gäller klimat och miljö. Utskottet välkomnar också regeringens avsikt att inrätta ett samarbetsforum för biologisk bekämp-

ning av skadeorganismer för att stimulera och utveckla alternativ till kemiska bekämpningsmedel. Forumet ska enligt propositionen se på både möjligheter och konsekvenser för miljön och produktionen.

Enligt uppgifter från Jordbruksdepartementet beslutade regeringen i oktober i år att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta en kunskapsplattform om vad som krävs för att uppnå en högre måluppfyllelse när det gäller hållbart skogsbruk. I uppdraget ingår att beskriva utförandet av dagens skogsbruk i relation till beslutade mål avseende naturvård och miljö inom skogs- respektive miljöpolitiken och att beskriva orsaker till de brister som påvisats. Förslag om hur bristerna kan åtgärdas ska redovisas. Uppdraget ska genomföras i dialog med Sveriges lantbruksuniversitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Miljömålsberedningen (M 2010:04) samt andra berörda myndigheter och organisationer. Som framgår av uppdraget behöver all skog brukas på ett hållbart sätt. Samtidigt som de mest skyddsvärda skogarna skyddas ställs krav på miljöhänsyn på de brukade arealerna. Utskottet noterar att svenskt skogsbruk har en hög ambition när det gäller såväl produktions- som miljöaspekter. Svenska skogar har en hög tillväxt, och markägare gör betydande insatser för den biologiska mångfalden vid skötsel av skog. Trots detta visar uppföljningar på vissa brister. Efterlevnaden av skogsvårdslagens miljöhänsynsbestämmelser behöver förbättras. Utskottet välkomnar därför detta initiativ till en nationell dialog om ett hållbart skogsbruk med forskare, naturvårdare och skogsnäringen som har till syfte att utveckla det hållbara brukandet.

När det gäller frågan om granbarkborrar noterar utskottet att insektsövervakning och beredskap för eventuella statliga åtgärder i de stormfällda områdena i södra Sverige är viktigt även i fortsättningen. Utskottet ser därför positivt på att Skogsstyrelsens uppdrag att övervaka och informera markägare om skadeinsektspopulationen kommer att förlängas under 2011. Så som framhålls i propositionen har skogsägaren ett stort ansvar för att förhindra spridning av skadeinsekter. Utskottet konstaterar vidare att informations- och bekämpningsinsatser, gynnsamma väderleksförhållanden samt ett väl fungerande skogsskyddsarbete har haft en dämpande effekt på skadeutvecklingen av insekter i de stormdrabbade områdena i södra Sverige.

Utskottet noterar vidare att Skogsstyrelsens bedömning är att ca 220 000 skogskubikmeter granskog har dödats av granbarkborren under 2009 inom de områden som drabbades av stormarna Gudrun och Per. Av budgetpropositionen framgår att skadeutvecklingen av granbarkborre de senaste tre åren sjunkit från 800 000 kubikmeter skadad skog 2007 till 220 000 kubikmeter skadad skog 2009 samt att Skogsstyrelsens prognos för 2010 är 100 000 kubikmeter skadad skog. Nya stormar eller en torr sommar kan ge större skador än prognostiserat.

När det gäller skador på skyddade områden vill utskottet också erinra om vad det anförde i sitt betänkande 2007/08:MJU14. Utskottet framhöll då att skyddade områden normalt är bättre rustade att stå emot barkborreangrepp än skogar som brukas, eftersom de skyddade områdena har en mer

varierad och olikåldrad skog samt fler insektspredatorer, såsom t.ex. hackspettar. Vidare framhölls att enligt Naturvårdsverket är det i stort sett endast naturreservatet i Osaby utanför Växjö som har vållat större problem. Omständigheterna kring detta naturreservat har varit mycket speciella, bl.a. på grund av att reservatet innehöll en donerad planterad granskog och att markägaren motsatte sig att länsstyrelsen rensade reservatet från träd och virke som riskerade att bidra till spridning av barkborre.

Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen är användning av feromonfällor inte tillståndspliktig. Däremot behöver metoden som sådan ha årlig dispens av Kemikalieinspektionen för att kunna användas. När det är frågan om fällor där virket besprutas med kemiska bekämpningsmedel gäller dock regler om behörighet, anslag m.m. Utskottet noterar att säkerhetsavstånd till rinnande vatten (diken, bäckar, sjöar m.m.) måste iakttas, då det är mycket viktigt att giftet inte kommer ut i vattendrag eller våtmark.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår utskottet att motionerna MJ206 (S), MJ401 (S) och MJ407 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Huvudmannaskap för veterinärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att de statliga veterinärerna bör privatiseras (M), om en statlig distriktsveterinärorganisation (S) och om att utvecklingen av veterinärverksamheten bör fortsätta (KD).

Jämför reservation 2 (S).

Motionerna

De statliga veterinärerna bör privatiseras enligt motion MJ212 (M). De privata veterinärerna är ofta egenföretagare eller småföretagare och arbetar under tillsyn av Jordbruksverket. Samtidigt har Jordbruksverket omkring 400 anställda, varav ungefär tre fjärdedelar är veterinärer. Dessa konkurrerar således med de privata veterinärerna. Att en myndighet har tillsyn över både sin egen och konkurrenternas verksamhet framstår som orimligt.

Den organisation vi har i dag, med distriktsveterinärer i hela landet som har både jourberedskap, fältverksamhet och smittskyddsberedskap, är enligt motion MJ405 (S) en garanti för en god verksamhet även i fortsättningen på dessa områden. En statlig distriktsveterinärorganisation är garanten för ett gott djurskydd även i glesbygd.

I motion MJ422 (KD) yrkande 7 anförs att utvecklingen av veterinärverksamheten bör fortsätta enligt de beslut som fattats och att rollfördelningen mellan dem som utövar tillsyn och besättningsveterinärerna ska bli än tydligare.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade den 4 november 2009 om en ny organisation för veterinär service och vid utbrott av smittsamma djursjukdomar (prop. 2008/09:211, bet. 2009/10:MJU7, rskr. 2009/10:27). Beslutet syftar till att säkerställa en väl fungerande organisation för veterinär service och vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. Enligt riksdagens beslut ges privatpraktiserande veterinärer i större utsträckning än i dag möjlighet att få stöd för att delta i smittskydds- och jourberedskap samt att få statligt stöd för djurhälsovård och djursjukvård i områden där det inte är möjligt att bedriva lönsam veterinär verksamhet utan stöd. Den stödberättigade verksamheten bör upphandlas, och såväl den statliga distriktsveterinärorganisationen som privatpraktiserande veterinärer bör kunna delta i upphandlingen.

I likhet med regeringen bedömde utskottet (bet. 2009/10:MJU2) att det även i fortsättningen behövs ett statligt stöd med den nuvarande omfattningen för att upprätthålla en tillfredsställande veterinär service i enlighet med samhällets mål. Det statliga stödet bör, liksom i dag, gå till beredskapen för utbrott av smittsamma djursjukdomar och djursjukvården under jourtid. Det bör även finnas möjlighet att få statlig ersättning för djursjukvård och djurhälsovård i områden där det är svårt att upprätthålla en tillfredsställande veterinär service utan statligt stöd, vanligen i djurglesa områden.

Även fortsättningsvis kommer det att finnas behov av en statlig veterinärorganisation för att säkerställa en väl fungerande organisation vid utbrott av smittsamma djursjukdomar och vård av djur i hela landet dygnet runt. Distriktsveterinärorganisationen bör, på de ställen där den finns, utan begränsningar kunna ägna sig åt djurhälso- och djursjukvård av lantbrukets djur och bedriva vård av hästar och sällskapsdjur på en fastställd primärvårdsnivå.

En helt privat lösning förväntas inte kunna tillgodose de höga ambitioner som staten har vad gäller smitt- och djurskydd. För att uppnå en effektivare organisation än i dag bör emellertid privatpraktiserande veterinärer i större utsträckning beredas möjlighet att delta i smittskydds- och jourberedskapen. Det bör även bli möjligt för privatpraktiserande veterinärer att verka i områden där det inte går att bedriva lönsam djurhälsovård och djursjukvård utan statligt stöd. För att åstadkomma denna ökade effektivitet bör även privatpraktiserande veterinärer kunna få del av det statliga stöd som Jordbruksverkets distriktsveterinäravdelning får i dag.

Av EU-lagstiftningen följer att ett flertal myndighetsutövande uppgifter ska utföras av en officiell veterinär. Riksdagens beslut innebär att privatpraktiserande veterinärer även bör ges möjlighet att förordnas som officiella veterinärer och därmed utföra uppgifter som i dag är i princip förbehållna distriktsveterinärer. Ersättningen för att ingå i organisationen för beredskap vid utbrott av smittsamma djursjukdomar, för jourberedskap och för verksamhet i djurglesa områden bör bestämmas genom offentlig upphandling. Ersättning kommer att betalas ut dels för att veterinären ska

finnas tillgänglig och vara beredd att åta sig uppdrag under jourtid och vid utbrott av smittsam djursjukdom, dels för den tid som veterinären deltar i en beredskapsorganisation vid utbrott. Dessutom ska driftsstöd kunna lämnas för veterinär service i bl.a. djurglesa områden.

Ett förfarande med offentlig upphandling av all verksamhet i landet som får statlig ersättning för beredskap vid utbrott av smittsamma djursjukdomar, för jourberedskap och för verksamhet i djurglesa områden innebär enligt utskottets bedömning en rimlig avvägning mellan statens ansvar att säkerställa att statens mål för verksamheten uppnås och behovet av ett konkurrensneutralt system.

Utskottet anser att det anförda i allt väsentligt tillgodoser syftet med motionerna MJ405 (S) och MJ422 (KD) yrkande 7. Motionsyrkandena bör därför lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet avstyrker motion MJ212 (M).

Djurskyddsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om djurskydd (M) och förbättrad djurhållning inom livsmedelsindustrin (V).

Jämför reservation 3 (S, MP, V).

Motionerna

Enligt motion MJ278 (M) yrkande 2 bör Sverige vara en stark röst för ett bättre djurskydd.

I fråga om förbättrad djurhållning inom livsmedelsindustrin framhålls i motion MJ295 (V) yrkande 3 att stora förändringar bör göras för djur inom livsmedelsindustrin. Djurskyddslagens rätt till naturligt beteende bör säkerställas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser i likhet med regeringen stora fördelar med att det har inrättats ett nationellt centrum för djurvälstånd vid SLU i syfte att samla landets kompetens och samordna verksamheten inom djurskyddsområdet. Centrum ska inta en ledande roll på djurskyddsområdet och bl.a. svara för frågor vad gäller forsknings- och utbildningsverksamhet inom djurskydd. EU-arbetet är viktigt inom djurskyddsområdet. Regeringen har sedan tidigare ställt sig positivt till att inrätta ett centrum för djurskydd på EU-nivå, under förutsättning att det finansieras inom befintliga ramar. Om planerna på ett EU-centrum för djurskydd blir verklighet avser regeringen att verka för att det förläggs till Sverige. Sverige har en hög vetenskaplig kompetens inom området. Djurvälstånd har under lång tid varit en politiskt prioriterad fråga som Sverige aktivt drivit i EU.

Jordbruksminister Eskil Erlandsson anförde den 10 mars 2010 i ett svar på en skriftlig fråga (2009/10:585) att det sedan en lång tid tillbaka har varit känt att den kommunala djurskyddskontrollen har varit förenad med brister. På en del håll i landet fungerade den väl men på andra ställen konstaterades återkommande problem och ibland stora brister. Vi saknade således en likvärdig och väl fungerande djurskyddskontroll. För att komma till rätta med detta och i syfte att få till stånd en god, likvärdig, rättssäker och effektiv djurskyddskontroll i hela landet beslutade riksdagen, efter förslag från regeringen, att föra över ansvaret för djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelserna fr.o.m. 2009. Sedan den nämnda reformen genomfördes har kritik framförts mot länsstyrelsernas resurser för att genomföra kontrollen. Detta har lett till att regeringen har sett över och – fr.o.m. årsskiftet 2010 – ändrat hur resurserna fördelas mellan länen. Jordbruksministern följer kontinuerligt och med ett stort engagemang hur djurskyddsarbetet fortlöper efter omorganisationen.

Jordbruksministern anförde vidare att ett antal andra åtgärder har vidtagits de senaste åren för att stärka skyddet för våra djur. Som exempel kan nämnas införandet av ett nationellt djurskyddskontrollregister samt nya regler om behörighet och ansvar inom djursjukvården. Den nya behörighetslagstiftningen innebär bl.a. att man nu kan straffa en yrkesutövare som utan att tillhöra något av de reglerade yrkena tillfogar ett djur lidande eller skada. Detta gäller oavsett om lidandet eller skadan orsakas av olämplig behandling eller genom avbrott i eller dröjsmål med veterinär vård. För närvarande pågår också ett stort arbete med att se över, uppdatera och modernisera vår djurskyddslag från 1988. Regeringen har tillsatt en utredning för detta ändamål. En del i utredningens uppdrag är att ägna särskild uppmärksamhet åt vissa utpekade problem på djurskyddsområdet, t.ex. att utreda hur bestämmelsen i 4 § djurskyddslagen om naturligt beteende kan förtydligas. Utredningen ska även genomföra en nulägesanalys och probleminventering som grund för sitt arbete. Det står således utredningen fritt att genomlysna sådana områden där man bedömer att det finns ett behov av ytterligare åtgärder till skydd för djuren.

Som redovisas i budgetpropositionen arbetar regeringen aktivt för att värna ett gott djurskydd i Sverige. Djurskyddslagstiftningen ses för närvarande över av en särskild utredare i syfte att modernisera och vidareutveckla den (dir. 2009:57). Utredaren ska lämna en redovisning av förslaget till regeringen senast den 31 maj 2011.

Utskottet föreslår att motionerna MJ278 (M) yrkande 2 och MJ295 (V) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Jakt- och viltvårdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om förvaltningsplan, jakt, fällor och strategi för vildsvin (S, M).

Jämför reservation 4 (S).

Motionerna

Enligt motion MJ354 (S) yrkande 1 bör regeringen utforma en ny förvaltningsplan för vildsvin i syfte att begränsa stammens storlek. I samma motion framhålls att regeringen bör ta initiativ till att påskynda den prövning som sker i syfte att öka möjligheterna att använda nya, säkrare och effektivare fällor (yrkande 2). I motion MJ380 (S) efterfrågas ett övergripande samarbete och en samlad strategi för vildsvin. Enligt motion MJ238 (M) bör regeringen överväga att se över jaktlagstiftningen i syfte att tillåta en ökad jakt på och avskjutning av vildsvin. I motion MJ254 (M) framhålls behovet av fler åtgärder för att förhindra vildsvinens skadeverksamhet. Enligt motion MJ371 (M) bör möjligheterna för att minska vildsvinspopulationens storlek och spridning ses över. Även i motion MJ225 (M) framhålls vikten av att vidta lämpliga åtgärder för att vi ska få en balanserad vildsvinsstam.

Utskottets ställningstagande

Så som framhålls i propositionen har regeringen tagit ett samlat grepp om förvaltningen av vildsvin med det övergripande syftet att minska skadorna på gröda samtidigt som vildsvin ska ses som en värdefull viltresurs. Utskottet välkomnar att det regionala ansvaret för vildsvinsförvaltningen har tydliggjorts. Utskottet noterar att resultaten av åtgärderna, som har vidtagits på flera nivåer och med hjälp av berörda organisationer och myndigheter, kommer att visa sig först om flera år. Det tar lång tid att bygga upp samverkan kring ett relativt nytt jaktbart vilt som vildsvinet är och finna formerna för hur jakten ska bedrivas.

Utskottet erinrar om att viltförvaltningsdelegationer har skapats vid varje länsstyrelse i syfte att främja och stärka den regionala och lokala delaktigheten i förvaltningen av viltet. Dessa tydliggör även länsstyrelsens ansvar för den regionala viltförvaltningen, och för viltfrågorna närmare medborgarna. Viltförvaltningsdelegationerna är sammansatta av såväl politiker som intressenter, och landshövdingen är ordförande. Delegationerna ska besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet, skötseln av älgstammen och i förekommande fall för skötseln av hjort- och vildsvinsstammarna. Utöver detta ska de besluta om licens- och skydds jakt inom länet samt pröva frågan om godkännande av den rovdjursförvaltningsplan för länet som ska upprättas. Utskottet noterar vidare att grunden till en ny vildsvinspolitik som ska främjas genom samverkan har lagts genom

ett flertal beslut och genom ändringar i jaktförordningen. Skälet är den betydande ekonomiska skada vildsvin kan orsaka markägare. Som framhålls i propositionen har detta inneburit en bred genomlysning av vildsvinsförekomsten i Sverige hos ett flertal myndigheter och organisationer. Utskottet anser i likhet med regeringen att inrättandet av de nya viltförvaltningsdelegationerna sannolikt kommer att ge ökad tyngd åt viltförvaltningen i länen varför ytterligare åtgärder kan förväntas på det regionala planet. Det lokala och regionala inflytandet kommer att stärkas. Så som framhålls i propositionen har det nya systemet med eftersök av trafikskadat vilt stärkt djurskyddet för de vilda djur som skadas vid sammanstötning med motorfordon. I likhet med regeringen anser utskottet att tydliga ersättningar för eftersök av statens vilt samt för eftersök av vildsvin, mufflon och rådjur stärker den befintliga organisationen av eftersöksjägare.

Utskottet har från Naturvårdsverket fått uppgift om att Naturvårdsverket har tagit fram en nationell förvaltningsplan för vildsvin som är avsedd att bli en kunskapsbas för de regionala förvaltningsplaner som länsstyrelserna ska ta fram. Målet med förvaltningsplanen är att minska skadorna genom att minska populationerna. Så som framhålls av Naturvårdsverket behövs det regionala förvaltningsplaner och lokal samverkan mellan myndigheter, jägar- och lantbrukarorganisationer och även jordbrukare och arrendatorer av mark behöver delta i denna lokala samverkan. I vildsvinsområden och områden där det finns risk för vildsvinsetablering bör arrendeavtalen avhandla frågor om förebyggande åtgärder, ersättning för skador m.m. Utskottet anser i likhet med Naturvårdsverket att det behövs kraftigt ökad jakt för att snabbt minska antalet vildsvin, men noterar att jakttiden redan är mycket lång och inte kan bli längre. Så som framhålls behövs det bättre inriktning på jakten och att fler upplåter mark för vildsvinsjakt. Vildsvin är svåra att jaga och därför används ofta åtel, föda läggs ut på särskilda jaktplatser. Dessutom stödutfodras vildsvin för att hålla dem borta från åkrar och trafik. Tyvärr använder många fortfarande mat- och kaffebröd, frukostflingor, godis, pasta och andra födoämnen som är avsedda för människor. Denna utfodring är direkt olämplig och bidrar bl.a. till en kraftigare tillväxt av populationen. Utskottet välkomnar därför att förvaltningsplanen innehåller riktlinjer om typ av foder och fodergivor samt om lämpliga utfodringsplatser. Det är viktigt att inte jaga vildsvin på utfodringsplatserna eftersom de då söker sig nya födoplatser. Naturvårdsverket föreslår samtidigt i missivet till regeringen att om detta inte fungerar bör Naturvårdsverket och Jordbruksverket få befogenhet att göra regler om utfodring av vildsvin och andra klövvilt som stödmatas och åtlas.

Utskottet noterar även att Naturvårdsverket 2008 redovisade ett regeringsuppdrag för att komma till rätta med situationen och att regeringen har beslutat att genomföra flera av förslagen för att förbättra jakten och förvaltningen av vildsvin. Vildsvinen är nattdjur och från den 1 februari 2009 blev det tillåtet med belysning vid utfodringsplatser, vilket ger möjlighet till bättre och säkrare jakt. Vid behov får jägarna även använda ljusförstärk-

ning i sikten på vapnen. Naturvårdsverket har utarbetat rekommendationer till länsstyrelserna för användning av fast belysning samt prövning av ansökningar om att använda elektronisk bildförstärkning. En central fråga för att kunna fastställa nya föreskrifter för fångst är krav på fångstredskap. Alla fångstredskap ska vara typgodkända av Naturvårdsverket för att få användas. Godkännandet gäller konstruktionen och att djurskyddslagstiftningens krav ska tillgodoses. Utskottet noterar att Naturvårdsverket på grundval av detta förhållande bedriver ett projekt innefattande tester på redskap för att kunna ta fram riktlinjer och konstruktionskrav. Naturvårdsverket har beslutat att ta fram riktlinjer och konstruktionskrav för fällor för levande fångst av vildsvin och lodjur. I arbetet ingår test av fångstredskap och där deltar åtta konstruktörer och tillverkare. Naturvårdsverket ser också över föreskrifterna för fällor. År 2010 kan ett EU-direktiv om fällor vara klart.

Utskottet har från Jordbruksdepartementet fått veta att när det gäller ovan nämnda projekt kring redskap ska vildsvinsfällorna vara färdigtestade och slutsatser dragna av detta vid årsskiftet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ225 (M), MJ238 (M), MJ254 (M), MJ354 (S), MJ371 (M) och MJ380 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Livsmedelsstrategi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en livsmedelsstrategi (S) och om småskaliga slakterier (KD).

Jämför reservation 5 (S).

Motionerna

Enligt motionerna MJ214 (S) och MJ262 (C) finns det behov av en bred samlad livsmedelsstrategi som sträcker sig 15–20 år framåt i tiden. Den svenska livsmedelsstrategin bör bygga på ökad hållbarhet och ökad produktion. En utredning bör tillsättas för att överväga om Sverige behöver ett långsiktigt livsmedelssäkerhetsmål. Beredskap bör finnas för att klara försörjningen i ett läge med brister på världsmarknaden.

För att korta transporter och transporttider inom EU bör man enligt motion MJ422 (KD) yrkande 4 främja närbelägna, eller mobila, småskaliga slakterier.

Utskottets ställningstagande

Livsmedelsstrategi

I syfte att stärka samhällets krisberedskap fick Livsmedelsverket den 4 mars 2010 i uppdrag att utreda och komma med förslag till att inrätta och utforma samverkansgrupper eller råd för samordning av krisberedskapspla-

neringen av livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Utgångspunkten för uppdraget är att dessa samverkansgrupper eller råd sedermera ska ges en permanent status. Livsmedelsverket ska avrapportera uppdraget senast den 1 december 2010.

Utskottet konstaterar att Livsmedelsverkets roll i beredskapsfrågorna har tydliggjorts genom en ändring i förordning (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket. Myndigheten ska enligt 3 § ansvara för nationell samordning av dricksvattenfrågor, särskilt när det gäller anpassningar till klimatförändringar samt kris- och beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning. Myndigheten ska också ansvara för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen.

Som redovisas i budgetpropositionen arbetar regeringen vidare med visionen Sverige – det nya matlandet. Det finns en stor potential i att utveckla och koppla samman livsmedelsproduktion och livsmedelsförädling med landsbygdens unika natur- och kulturmiljövärden, turism och måltidsupplevelser. Därmed främjas lokal och regional matkultur och skapas fler jobb och ökad tillväxt i hela landet. Av denna anledning initierar regeringen en ny satsning på 80 miljoner kronor årligen under fyra år. Satsningen består av fem olika delar: mat inom den offentliga sektorn, primärproduktion, vidareförädling av mat, matturism samt restaurang. En viktig utgångspunkt i visionen Sverige – det nya matlandet är att länka samman turism med upplevelser kopplade till mat och dryck. Det är viktigt att Sverige även utomlands presenterar svensk gastronomi för att visa vad Sverige har att erbjuda. Sverige ska tydligare förknippas med matupplevelser i världsklass.

En stark, miljöanpassad, hållbar och konkurrenskraftig primärproduktion är en förutsättning för förverkligandet av visionen. Regeringen förfogar över flera verktyg som kan användas i arbetet för att nå visionen, inte minst genom ett bättre utnyttjande av landsbygdens resurser. Livsmedelsstrategin för hela Sverige och landsbygdsprogrammet är två centrala verktyg för att förverkliga visionen Sverige – det nya matlandet.

Livsmedelsstrategin har gett goda resultat och kommer att fortsätta under de kommande åren. I strategin ingår insatser för att främja en ökad innovationsgrad och kompetensutveckling inom sektorn, insatser för mer utvecklade logistiklösningar för transport, insatser för export av livsmedel samt för att öka dialogen mellan sektorns representanter.

För att utveckla Sverige som matland behövs också åtgärder för att höja kvaliteten på maten i den offentliga sektorn inom t.ex. skolan och äldreomsorgen. En annan viktig del i arbetet med Sverige – det nya matlandet är att ta fram en kommunikationsstrategi. Syftet med denna är att identifiera ett gemensamt angreppssätt, målgrupper och kanaler för att nå ut och sprida visionen. Ovannämnda insatser kompletterar varandra och stärker möjligheterna att använda den totala potential som finns för ökad tillväxt och fler jobb. Syftet är att uppnå regeringens långsiktiga vision om att Sverige ska bli det ledande matlandet i Europa.

Utskottet föreslår att motionerna MJ214 (S) och MJ362 (S) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Småskalig slakt

Som regeringen anför har de insatser som har genomförts för att främja småskalig slakt bidragit till att 18 små slakterier godkänts av Livsmedelsverket sedan 2007. Dessa nya slakterier utgör mer än hälften av de godkända mindre slakterier som finns i dag. För närvarande behandlas ytterligare 14 ansökningar om godkännande. Utvecklingen med ett växande antal småskaliga slakterier har varit positiv. Småskaliga slakterier ska även fortsatt gynnas genom att den sänkta avgiften för köttkontroll bibehålls. Utskottet föreslår att motion MJ422 (KD) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte har tillgodosetts med det anförda.

Hållbart jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om ett resurssnålt lantbruk (KD), om behovet av kompensation för miljöjänster (KD), om EU:s jordbruksstöd (V).

Jämför reservation 6 (MP, V).

Motionerna

Enligt motion MJ272 (KD) yrkande 7 bör möjligheterna för ett mer resurssnålt lantbruk stärkas både på EU-nivå och i vårt eget land. I samband med den fortsatta utvecklingen av EU:s jordbrukspolitik bör möjligheterna stärkas för ett mer resurssnålt lantbruk som inte tär på ändliga resurser utan sluter kretsloppet mellan djur och odling och mellan stad och land.

I motion MJ275 (KD) yrkande 1 framhålls behovet av att finna nya vägar att kompensera lantbruket för miljöjänster, t.ex. bevarande av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan. Ersättningarna till jordbruket bör i ökad utsträckning baseras på de samhällstjänster som jordbruket bistår med, särskilt bevarandet av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

EU:s jordbruksstöd bör enligt motion MJ294 (V) yrkande 2 ändras i grunden och omvandlas till en politik för miljöåtgärder och landsbygdsutveckling.

Offentligt finansierade ersättningar till lantbruket bör enligt motion U269 (KD) yrkande 7 finnas även i framtiden för att garantera medborgarnas behov av kollektiva nyttigheter, och för att värna det öppna, betade landskapet.

Utskottets ställningstagande

Det svenska genomförandet av jordbruksreformen från 2009, den s.k. hälsokontrollen, har bidragit till en ytterligare reformering av jordbrukspolitiken i Sverige och till en mer marknadsorienterad jordbrukssektor. Översynen av landsbygdsprogrammet har resulterat i ökade satsningar för att nå de utpekade utmaningarna, nämligen bl.a. klimatförändringen, förnybar energi, vattenförvaltning, biologisk mångfald och omstrukturering av mjölksektorn. Ytterligare 50 miljoner kronor har omprioriterats till investeringsstöd inom axel 1 i syfte att stärka mjölksektorn. Dessutom har 160 miljoner kronor omprioriterats till axel 1 och 3 för att stärka insatser riktade till visionen om Sverige – det nya matlandet. Totalt omfattar det svenska programmet efter 2009 års programrevidering 36,4 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,1 miljard kronor.

Utskottet anser att de ändringar som genomförts kommer att stärka landsbygdens konkurrenskraft och påskynda samhällets klimatanpassning och energiomställning. Reformen innebär ett ökat fokus på riktade stöd till jordbruket inom landsbygdsprogrammet som ersättning för genomförandet av miljöfrämjande åtgärder. En frikopplad produktion leder till ökad lönsamhet för jordbruket generellt, och samtidigt får produktionsmedelsskatter och nationell lagstiftning stor betydelse för det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

Som redovisas i propositionen har de stimulansåtgärder för företag som regeringen har genomfört under det senaste året varit betydelsefulla för de areella näringarna. Borttagandet av skatten på handelsgödsel och sänkningen av egenavgifter bedöms därför bidra till att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013 är ett viktigt instrument för landsbygdsutveckling inom utgiftsområdet. Ett av de övergripande målen för landsbygdsprogrammet är att medverka till att bevara och utveckla ett attraktivt natur- och kulturlandskap och att stimulera omställningen till en resurseffektiv och hållbar produktion med minskad miljöpåverkan. Detta bidrar även till att öka landsbygdens attraktionskraft som boendemiljö. Landskapet är också en betydelsefull resurs för utveckling av företag som kan bidra till arbete och tillväxt på landsbygden. Som anförs i budgetpropositionen är det viktigt att kontinuerligt arbeta för att bevara ekosystemtjänster och hållbart nyttja den biologiska mångfalden för att bidra till att uppfylla såväl nationella miljö kvalitetsmål som internationella åtaganden. Genom åtgärder i landsbygdsprogrammet ges många landsbygdsföretag möjlighet att utveckla verksamhet inom t.ex. naturvårdsentreprenad och andra miljörelaterade verksamheter. Därigenom görs avgörande insatser för att miljö kvalitetsmålen som rör skogs- och odlingslandskapen ska kunna uppnås. Samtidigt läggs en grund för jobb och tillväxt i landsbygdens näringsliv. Som regeringen anför stärker detta program förutsättningarna för jobb på landsbygden och en hållbar produktion av livsmedel och bygger på grundläggande hänsyn till regionala och lokala förutsättningar. I

programmets strategiska mål ingår att ett aktivt brukande av jordbruksmarken ska främjas i mindre gynnade områden, att produktionen av kollektiva nyttigheter såsom ett varierat landskap och biologisk mångfald ska stimuleras och att utvecklingen av bruksmetoder som minskar jordbrukets negativa miljöpåverkan ska stärkas.

Regeringen har gett Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att genomföra en halvtidsutvärdering av programmet, vilken kommer att presenteras i slutet av 2010. Därefter kommer regeringen att överväga ytterligare behov av justeringar av de befintliga insatserna inom programmet samt behov av ytterligare insatser.

Under 2010 har regeringen påbörjat arbetet med nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020. En översyn kommer att göras av den strategiska inriktningen inför nästa programperiod. Ett uppdrag kommer dessutom att ges till Jordbruksverket och Skogsstyrelsen om att utarbeta ett tekniskt underlag inför nästa programperiod.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motionerna MJ272 (KD) yrkande 7, MJ275 (KD) yrkande 1, MJ294 (V) yrkande 2 och U269 (KD) yrkande 7 om att ett mer resurssnålt lantbruk bör stärkas och att lantbrukets arbete med miljötjänster, t.ex. bevarande av biologisk mångfald och minskad miljöpåverkan, bör uppmärksammas. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Jordbrukets konkurrenskraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om svenskt jordbruks konkurrenskraft, småskalig livsmedelsproduktion och närproducerade livsmedel (M), om att de politiska målen bör koncentreras till ökad jordbruksproduktion och minskad byråkrati (C), om ökad konkurrenskraft och lokala livsmedelsproducenter (C), om konkurrenskraftig svensk jordbruksproduktion inriktad på lokal produktion och hållbart brukande (S) och om att det svenska jordbrukets konkurrenskraft bör stärkas och regelkrånglet minska (C, M, FP, KD).

Jämför reservation 7 (S, MP, V).

Motionerna

Enligt motionerna MJ221 (M) och MJ409 (M) bör den småskaliga livsmedelsproduktionen utvecklas och en ökad produktion av närproducerade livsmedel stimuleras. Ambitionen bör vara ett gediget, långsiktigt och ambitiöst arbete som verkar för likformade regelverk av konkurrensmässig natur inom EU. Sverige har goda förutsättningar att bli en exportör av livsmedel som sätter kvalitet och smak i centrum. Arbetet med regelförenklingar bör intensifieras. Arbetet med att stimulera fler småskaliga slakterier

bör fortsätta, även med långsiktiga satsningar. Jordbrukspolitiken bör enligt motion MJ265 (M) yrkande 1 avregleras och marknadsanpassas. Även i motion MJ338 (M) yrkande 2 framhålls att svenska jordbrukares konkurrenskraft minskar och vi riskerar att tappa produktion inom landet. Lika villkor bör gälla för jordbruksföretagare.

Sverige bör enligt motion MJ289 (C) se över sin miljö- och djurskyddslagstiftning eftersom produktionen minskar och importen ökar. En ny livsmedelsstrategi bör fortsätta arbetet med att förenkla regelverk och minska byråkratin. Fortsatta satsningar bör enligt motion MJ340 (C) göras på ökad konkurrenskraft och framväxten av fler lokala livsmedelsproducenter. Inom regeringens nuvarande satsning Matlandet Sverige görs insatser för såväl primärproduktion, offentliga kök som restaurangbranschen. Generella, fortsatta sänkningar av företagets skatter och avgifter och minskat regelkrångel är en bra början.

Svensk jordbruksproduktion bör enligt motion MJ360 (S) vara konkurrenskraftig, inriktad på lokal produktion och ett hållbart brukande. Inför förnyelsen av den gemensamma jordbrukspolitiken från 2013 diskuterar EU:s medlemsstater övergripande frågor om jordbrukets långsiktigt hållbara utveckling. Sverige behöver en strategi som går ut på att ersättning ska ges för det som produceras och för kollektiva nyttigheter.

Genom att ständigt utveckla jordbruket och livsmedelsindustrin i Sverige kan vi stärka den ekonomiska tillväxten och skapa fler arbetstillfällen enligt motion MJ440 (C, M, FP, KD) yrkandena 1 och 2. Det svenska jordbrukets konkurrenskraft bör stärkas. Regelkrånglet för jordbruket bör minska.

Utskottets ställningstagande

Ett av de övergripande målen inom visionen Bruka utan att förbruka är Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald. Regeringens ambition är att Sverige ska vara Europas bästa land att driva företag i. Utskottet instämmer med regeringen i att det ska vara enkelt, självklart och lönsamt att starta och driva företag för både kvinnor och män.

Den regionala tillväxtpolitiken och politiken för landsbygdens utveckling är hörnstenar och ger de grundläggande målen, prioriteringarna och en rad av verktygen för det strategiska arbetet med landsbygdsfrågor. Landsbygdsperspektivet bör där det är relevant införlivas som en naturlig del i flera politikområden. Företag inom de gröna näringarna utgör byggstenar för att skapa och upprätthålla en levande landsbygd och hållbar tillväxt i hela landet. Utskottet anser i likhet med regeringen att politiken ska skapa förutsättningar för att företag på landsbygden ska kunna bli lönsamma och konkurrenskraftiga och att landsbygden ska vara attraktiv för människor att bo och verka på. En positiv utveckling av de gröna näringarna är avgörande även för att behålla och utveckla sysselsättning i efterföljande föräd-

lingsled och skapar jobb och tillväxt i hela landet. Det moderna lantbruksföretaget är mer kapitalintensivt och kräver större investeringar än tidigare. Den ekonomiska politiken är viktig för viljan att investera.

Den s.k. hälsokontrollen har bidragit till reformeringen av jordbrukspolitiken och en ökad marknadsorientering av jordbrukssektorn. Det är centralt att EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformeras så att en mer öppen och marknadsanpassad handel på jordbruks- och livsmedelsområdet kan uppnås. Sveriges allmänna och långsiktiga målsättning för framtida reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken är, som utskottet tidigare har redovisat, en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenternas efterfrågan och hänsyn till miljön, inklusive slopade utbudsbegränsningar och marknadsprisstöd och en utfasning av direktstöd. Inom ramen för väsentligt lägre utgifter för jordbrukspolitiken i Europa vill Sverige lägga ett ökat relativt fokus på miljöåtgärder inom landsbygdsprogrammet. Som redovisas i propositionen arbetar regeringen med ambitionen att svenska jordbrukare ska ha likvärdiga konkurrensförhållanden gentemot jordbrukare i övriga EU.

Som utskottet tidigare har redovisat arbetar regeringen vidare med visionen Sverige – det nya matlandet. Livsmedelsstrategin för hela Sverige och landsbygdsprogrammet är två centrala verktyg för att förverkliga visionen Sverige – det nya matlandet. Livsmedelsstrategin har gett goda resultat och kommer att fortsätta under de kommande åren. Genom insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet finns förutsättningar för strukturomvandling och diversifiering som kan ge förbättrad konkurrensförmåga för de gröna näringarna med binärningar.

Jordbruksministern redovisade den 9 juni 2010 i ett svar på interpellation 2009/10:453 om en strategi för Sveriges livsmedelsproduktion att en rad åtgärder har vidtagits för att stärka jordbrukets konkurrenskraft, t.ex. jobbskatteavdraget, nedsättningen av arbetsgivaravgifter och borttagande av skatt på gödselmedel. Konkurrenskraftspaketet är ytterligare en insats som regeringen har vidtagit i syfte att stärka sektorns långsiktiga konkurrenskraft. Paketet omfattar totalt 235 miljoner kronor i form av insatser som t.ex. sänkt gräns för återbetalning av skatt på bränsle och återbetalning av skatt på el. Därutöver avskaffades ett antal registeravgifter och kontrollavgifter i syfte att stärka jordbrukets konkurrenskraft.

Vidare anfördes att en målsättning är att komma till rätta med den obalans som nu råder i livsmedelskedjan, och Konkurrensverket har fått i uppdrag att granska konkurrensförhållandena i livsmedelskedjan. Syftet med denna utredning är att vi ska få en effektiv konkurrens i alla led i livsmedelsproduktionen och ett effektivt nyttjande av samhällets resurser. Jordbruksministern har vidare inrättat en högnivågrupp med näringsens aktörer och myndigheter för att diskutera hur man bäst kan stärka konkurrenskraften i den svenska primärproduktionen. Gruppen kommer att träffas regelbundet fram till slutet av 2010.

Utskottet instämmer i att regeringens arbete med förenklingar bör leda till en märkbar positiv förändring i vardagen för företagen. Ambitionen är att ytterligare minska de administrativa kostnaderna för de gröna näringarna. Utskottet konstaterar att företagens administrativa kostnader på Jordbruksdepartementets ansvarsområden har minskat med drygt 36 % mellan 2006 och 2010, och arbetet fortskrider i syfte att ytterligare minska de administrativa kostnaderna. Regeringen driver enligt budgetpropositionen aktivt frågan om förenklingar av både den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken i EU.

Europeiska kommissionen offentliggjorde den 18 november 2010 ett meddelande om den gemensamma jordbrukspolitiken mot 2020: Att klara framtidens utmaningar i fråga om livsmedel, naturresurser och territoriell balans (KOM(2010) 672). I meddelandet dras riktlinjer upp för ytterligare reformer. Formella lagstiftningsförslag kommer enligt meddelandet att läggas fram under 2011.

Utskottet välkomnar landsbygdsministerns initiativ att bjuda in utskottet att delta i en kontaktgrupp för att underlätta diskussionerna om det fortsatta reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013. Kontaktgruppen leds av statssekreteraren vid Jordbruksdepartementet och består av representanter för de politiska partierna i riksdagen samt berörda tjänstemän. Syftet med kontaktgruppen ska vara att informera om processer och aktuella frågor samt förslag och ståndpunkter från Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och andra medlemsstater.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna under detta avsnitt om att svenskt jordbruk bör vara konkurrenskraftigt, att småskalig produktion bör utvecklas och att arbetet med förenklingar bör fortgå. Motionerna MJ221 (M), MJ265 (M) yrkande 1, MJ289 (C), MJ338 (M) yrkande 2, MJ340 (C), MJ360 (S), MJ409 (M) och MJ440 (C, M, FP, KD) yrkandena 1 och 2 bör i allt väsentligt anses vara tillgodosedda av vad som anförts och bör lämnas utan vidare åtgärd.

Biogas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en strategiplan och utbyggnaden av små biogasanläggningar (S), om förnybar energi och sockerbeta (M), om metanreduceringsstöd (C) och om råvara till biogas (MP).

Jämför reservationerna 8 (S) och 9 (MP).

Motionerna

En strategiplan bör enligt motion MJ230 (S) utarbetas för de gröna näringarnas bidrag till att skapa det hållbara samhället. Utbyggnaden av små biogasanläggningar bör uppmuntras.

I fråga om förnybar energi anförs i motion MJ265 (M) yrkande 2 att sockerbeta varit ryggraden i den skånska växtodlingen, men nu är lönsamheten pressad. Genom att göra biogas av blasten och socker och etanol av betan så ökar utnyttjandet av denna gröda, och det stora maskinkapital som finns bundet i den skånska betnäringen får fortsatt användning.

I motion MJ442 (C) framhålls behovet av att införa metanreduceringsstöd för stallgödsel och utreda hur tilläggsersättningen inom miljöersättningen för vallodling kan omfatta även vall som används till biogasproduktion. Förslagen i den nationella strategin för biogas bör genomföras.

Landsbygdsstödet bör enligt motion N398 (MP) yrkande 10 användas för att understödja att restprodukter i lantbruket utnyttjas som råvara till biogas. Energimyndighetens förslag om stöd för att tillvarata gödsel som annars bidrar till växthuseffekten är välmotiverat och kan sannolikt finansieras genom omfördelning av olika stödformer för lantbruket.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i budgetpropositionen arbetar regeringen för stabila förutsättningar för att öka en hållbar produktion av biomassa. Ett viktigt led i detta arbete är genomförandet av direktivet för främjande av förnybar energi (2009/28/EG). Riksdagen beslutade under våren 2010 lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen (prop. 2009/10:164, bet. 2009/10MJU26, rskr. 2009/10:299). Lagen om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen genomför direktivets bestämmelser om hållbarhetskriterier. Direktivet är ett medel för att uppnå Europeiska unionens mål att 20 % av unionens bruttoenergianvändning ska tillgodoses genom energi från förnybara energikällor senast 2020 och att andelen energi från förnybara energikällor när det gäller alla former av transporter ska uppgå till minst 10 % av den slutliga energianvändningen i transporter i varje medlemsstat 2020. Bland de förnybara energikällorna ingår biodrivmedel och flytande biobränslen. För dessa energikällor anges i direktivet vissa kriterier som de måste uppfylla för att användningen av energikällorna ska få beaktas vid uppnåendet av målet. Dessutom anges i direktivet att endast biodrivmedel och flytande biobränslen som uppfyller dessa kriterier får beaktas vid uppfyllandet av kvoter för energi från förnybara energikällor och komma i fråga för finansiellt stöd för användning av dessa energislag. Direktivets krav på att hållbarhetskriterierna ska uppfyllas för att finansiellt stöd ska ges kommer att behandlas i särskild ordning, då ytterligare utredning krävs i den delen.

Mot bakgrund av de globala utmaningar som klimatförändringen utgör krävs, förutom ökade forskningsinsatser, både en effektivare energianvändning och en ökad produktion och användning av biomassa för energijändamål och som bioråvara till industrin. Som regeringen anför är det viktigt att en ökad produktion kan uppnås samtidigt som miljömålen för biologisk mångfald och minskad övergödning nås.

De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion, och arbetet med hållbarhetskriterier är som anförs i propositionen ett viktigt steg för att tillhandahålla hållbart producerade biobränslen ur jord- och skogsbruket. De har potential att bidra till reducerade utsläpp av växthusgaser i andra sektorer, om produktionen för energiändamål ökar eller om man utnyttjar biprodukter i högre utsträckning.

Energiproduktionen från biomassa har ökat ytterligare och satsningen på investeringsstöd för biogasproduktion inom landsbygdsprogrammet har ökat intresset för att producera biogas på gårdsnivå. Landsbygdsprogrammet tillfördes ytterligare medel under 2009 i syfte att öka de areella näringarnas produktion av förnybar energi och minska beroendet av fossil energi. Under våren 2010 infördes ett stöd till företag för att energikartlägga deras verksamheter. Medel som har öronmärkts för ökad produktionen av förnybar energi i landsbygdsprogrammet förväntas enligt budgetpropositionen öka produktionen av förnybar energi med motsvarande 2,4 TWh till 2013.

Energiproduktion från biomassa har ökat ytterligare och beror till stor del på en ökad produktion och användning inom skogssektorn. Trenden är att jordbruket alltmer går över till att leverera produkter som inte lämpar sig för livsmedelsändamål till bioenergiproduktion. Det kan vara halm, blast eller gödsel. Satsningen på investeringsstöd inom landsbygdsprogrammet för biogasproduktion har ökat intresset för att producera biogas på gårdsnivå. Intresset för att odla Salix är fortsatt begränsat. De senaste årens relativt höga spannmålspriser har medfört att intresset att övergå till Salix, som är en flerårig gröda, minskat. Av den svenska åkerarealen användes 2009 ca 6 % för energiproduktion. Därutöver kommer energiråvara från jordbrukets biprodukter.

Som redovisas i budgetpropositionen är potentialen för energieffektivisering i de gröna näringarna stor. Regeringen verkar för att minska energianvändningen inom de gröna näringarna. Jord- och skogsbruket producerar grön energi, men är i sig en energikrävande sektor. För arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket saknas i dag reella alternativ till fossila bränslen. Med anledning av detta föreslår regeringen en omställningspremie för konvertering från fossila till icke-fossila bränslen i arbetsmaskiner som används inom jord- och skogsbruk.

Som ett led i regeringens arbete med att Sverige ska bli oberoende av fossila bränslen har ett förslag till biogasstrategi tagits fram (ER 2010:23). Förslaget till biogasstrategi har utarbetats av Energimyndigheten i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Enligt förslaget prioriteras i första hand de substrat som innebär att kretsloppet kan slutas, dvs. avfallsprodukter. Biogasproduktion ur gödsel kompenseras för sina klimat- och miljönyttor med ett särskilt produktionsstöd eller en s.k. metanreduceringsersättning på 20 öre/kWh producerad energi från stallgödsel. Vidare föreslås att Jordbruksverket får i uppdrag att utreda vidare hur tilläggsersätt-

ningen inom miljöersättningen för vallodling kan omfatta även vall som används till biogasproduktion. Enligt uppgift kommer biogasstrategin att remissbehandlas och därefter behandlas av regeringen.

Som anförs i propositionen har de gröna näringarna en viktig roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Det är viktigt att se över vilka åtgärder som kan påskynda omställningen för att minska klimatpåverkan och för att skapa fler jobb på landsbygden. Under 2009 har sju biogasanläggningar beviljats investeringsstöd med ett totalt belopp av 11,7 miljoner kronor.

Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motionerna MJ230 (S), MJ265 (M) yrkande 2, MJ442 (C) och N398 (MP) yrkande 10. Utskottet föreslår att yrkandena lämnas utan vidare åtgärd.

Myggbekämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om ett centrum för myggkontroll (C), om femåriga tillstånd för myggbekämpning (KD) och om ett initiativ till en strategiplan för uthållig myggbekämpning i myggtäta regioner (S).

Motionerna

Enligt motion MJ263 (C) behövs ett Nationellt centrum för myggkontroll i Sverige. Ett centrum som kan ta till vara och medverka till en kunskapsbank och forskning i ärendet, ge tillstånd till myggkontroll och arbeta fram långsiktiga åtgärder för att i framtiden minska besprutningen. I motion MJ357 (KD) yrkande 1 framhålls att femåriga tillstånd krävs för myggbekämpning i områden drabbade av massförekomst av mygg. Det behövs ett politiskt helhetsansvar kring myggproblematiken i nedre Dalälvsområdet.

I motion MJ381 (S) framhålls att regeringen bör ta initiativ till en strategiplan för uthållig myggbekämpning i områden där myggorna utgör ett stort socialt och miljömässigt problem. Det behövs en långsiktig strategiplan för och organisation av den framtida myggbekämpningen i Nedre Dalälvenområdet och andra myggtäta regioner.

Utskottets ställningstagande

Utbildning och forskning har stor betydelse för de gröna näringarnas utveckling och bidrar till att utveckla kunskapen om de globala utmaningarna vad gäller klimat och miljö. För att stimulera och utveckla alternativ till kemiska bekämpningsmedel föreslår regeringen att ett samarbetsforum för biologisk bekämpning av skadeorganismer inrättas. Forumet ska se på både möjligheter och konsekvenser för miljön och produktionen. Som rege-

ringe anför är det angeläget att utveckla biologisk bekämpning av skadeorganismer som ett alternativ till kemisk bekämpning samt att främja och sprida information om sådan bekämpning.

Miljöministern redovisade den 10 september 2010 i ett svar på en skriftlig fråga (2009/10:1003) om myggbekämpning i nedre Dalälven, att enligt miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område (7 kap. 28 a § miljöbalken). Regeringen beslutade den 6 maj 2010 att ge Kemikalieinspektionen tillåtelse att lämna ett sådant tillstånd för användning av Vectobac G för bekämpning av stickmyggor i de delar av Natura 2000-områdena som avsågs med ansökan. I beslutet angavs att Kemikalieinspektionens tillstånd inte fick avse bekämpning som gick utöver vad som var nödvändigt för att göra situationen uthärdlig under sommarsäsongen 2010.

Vidare anfördes att regeringen samma dag fattade beslut om följande två regeringsuppdrag som ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2010. Regeringen gav Länsstyrelsen i Gävleborgs län uppdraget att redovisa hur den tillsammans med övriga berörda länsstyrelser, kommuner och andra aktörer arbetar för att problemen med massförekomst av stickmygg i Nedre Dalälvsområdet långsiktigt ska kunna hanteras. Länsstyrelsen ska enligt beslutet redovisa en plan för hur det pågående arbetet med regionala landskapsstrategier, i synnerhet rörande frågor om vattenreglering och hävd av öppna ekosystem, kan bidra till att på både kort och lång sikt begränsa identifierade problem med massförekomsten av stickmygg samtidigt som den biologiska mångfalden värnas. Möjligheter att på andra lämpliga sätt skydda människor mot angrepp av stickmyggor ska också redovisas.

Regeringen gav dessutom Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa hur verket inom sitt ansvarsområde arbetar för att hantera identifierade problem med massförekomst av stickmygg i Nedre Dalälvsområdet på både kort och lång sikt. Naturvårdsverket ska enligt beslutet bedöma hur man kan öka kunskapen om effekter av aktuell biologisk bekämpning samt redovisa alternativa metoder och kostnader för att följa upp miljöeffekterna av bekämpningen i området.

Miljöministern anförde vidare att regeringen i budgetpropositionen för 2010 har meddelat sin inställning att det är viktigt att verksamheten att begränsa förekomsten av stickmyggor kan fortsätta samt att det är en fråga som ska hanteras på regional och lokal nivå. Stöd till denna verksamhet bör prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt. Den 8 juni 2010 fattade Länsstyrelsen i Gävleborgs län beslut om projektstöd till projektet Myggbekämpning i Nedre Dalälven för perioden fram t.o.m. den 1 april 2013.

Som redovisas i budgetpropositionen är problemen med massförekomst av myggor i området kring Nedre Dalälven tidvis betydande. Försöksverksamhet med myggbekämpning har framgångsrikt bedrivits i det berörda

området. Regeringen anser att det är viktigt att verksamheten med att begränsa myggförekomsten kan fortsätta samt att det är en fråga som ska hanteras på regional och lokal nivå. Utskottet instämmer i att stöd till denna verksamhet bör prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt. Motionerna MJ263 (C), MJ357 (KD) yrkande 1 och MJ381 (S) bör med denna redovisning lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Hållbart skogsbruk m.m., punkt 5 (S)**

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ206 och 2010/11:MJ401 samt avslår motion 2010/11:MJ407 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Klimatförändringarna medför nya utmaningar för vårt samhälle, och därför krävs kraftfulla satsningar för att anpassa den svenska skogspolitiken efter de effekter som dagens och framför allt morgondagens klimatförändringar medför. Växande skog, trä och andra skogsprodukter binder koldioxid och bidrar därmed till lösningen av klimatfrågan. Skogsnäringen är en viktig tillgång i arbetet för ett hållbart samhälle. Trä är en förnybar och nationell resurs som vi vill se en ökad användning av. En ökad produktion av bi-bränsle genom att ta till vara sly, stubbar, trädrester och s.k. klenträd från skogen bidrar också till att minska den globala uppvärmningen. Den miljö-tekniska utvecklingen på detta område måste ytterligare stimuleras, och en ökad forskning för att möta framtidens behov av förnybara resurser måste till. Balansen mellan vilken skogsråvara som ska användas till vidareförädling inom industrin respektive förnybar energi bör utredas för att klara både tillväxt och miljö långsiktigt och hållbart.

Det finns stora behov av rådgivning och ökade kunskaper i vårt samhälle, framför allt vad avser risker i samband med de allt fler och kraftigare stormar och andra klimatförändringar som påverkar våra skogar. Vi behöver mer forskning på området för att säkerställa att en ökad skogsproduktion kan ske i harmoni med det naturliga ekosystemet och samtidigt säkerställa den biologiska mångfalden. Det behövs också ytterligare resurser till Skogsstyrelsen för att stärka och utveckla organisationen och för att den ska kunna genomföra sina uppdrag som expertmyndighet, som rådgivare åt skogsnäringen och som främjare av skogsvårdslagen samt ha

möjlighet att arbeta efter de skogspolitiska målen. Avvägningen mellan de två jämställda skogspolitiska målen, miljömålet och produktionsmålet, är en grundläggande uppgift.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Huvudmannaskap för veterinärer, punkt 6 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ405 och avslår motionerna 2010/11:MJ212 och 2010/11:MJ422 yrkandena 4 och 7.

Ställningstagande

Den organisation vi har i dag, med distriktsveterinärer i hela landet som bedriver både jourberedskap, fältverksamhet och smittskyddsberedskap, är en garanti för fortsatt god verksamhet på dessa områden. En sammanhållen organisation gör det enklare att snabbt gripa in vid t.ex. utbrott av smittsamma djursjukdomar, något som vi ser kommer att öka i framtiden. En statlig distriktsveterinärorganisation är garanten för ett gott djurskydd även i glesbygd.

Vi är oroliga för de beslut som fattats om att konkurrensutsätta den statliga veterinära verksamheten i landet, både vad gäller jourverksamhet och smittskyddsberedskap. Vi anser att det är viktigt med en statlig veterinär verksamhet i hela landet. Vi vill därför att regeringen bromsar de eventuella upphandlingsförfaranden som är igångsatta. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Djurskyddsfrågor, punkt 7 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ295 yrkande 3 och avslår motion 2010/11:MJ278 yrkande 2.

Ställningstagande

Stora förändringar måste göras för djuren inom livsmedelsindustrin. Vi vill säkerställa att djurskyddslagens rätt till naturligt beteende följs. Vi vill även öka andelen lokalproducerade livsmedel genom att se över möjligheterna till regelförenkling och startstöd för mobila slakterier. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Jakt- och viltvårdsfrågor, punkt 8 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ380 och avslår motionerna 2010/11:MJ225, 2010/11:MJ238, 2010/11:MJ254, 2010/11:MJ354 yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:MJ371.

Ställningstagande

Vildsvin har en god förmåga att anpassa sig till nya miljöer och förökar sig mycket snabbt. Vildsvin kan bli en värdefull resurs. De har hög tillväxt och kan därför ge en hög avskjutning. Efterfrågan på vildsvinskött ökar, men det går inte att svara upp mot efterfrågan bl.a. på grund av brist på slakterier. År 1988 bestämde riksdagen att vildsvinet har hemrätt i den svenska faunan. Många ser dem enbart som skadedjur, och de ställer också till stor skada för lantbruket. Ett sätt att undvika att grisarna bökar på odlad mark är att använda sig av foderautomater. Kunskaper om och ekonomin runt detta sprids bl.a. genom LRF men behöver uppmuntras ytterligare. Att mata djuren med olämplig föda som enligt uppgift förekommer vid jakt är naturligtvis förkastligt. Som framgår är det viktigt att allas olika intressen tillvaratas så att vildsvinen kan bli ett positivt inslag i den svenska faunan. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Livsmedelsstrategi, punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ362 och avslår motion 2010/11:MJ214.

Ställningstagande

Den svenska livsmedelsstrategin bör bygga på ökad hållbarhet och ökad produktion. Jordbruket är en viktig komponent för att både producera livsmedel och bidra till att lösa energi- och klimatproblemen.

En utredning bör tillsättas för att överväga om Sverige behöver ett långsiktigt mål för livsmedelssäkerhet. Beredskap bör finnas för att klara försörjningen i ett läge med brister på världsmarknaden. Utredningen bör svara på vad samhället kan vidta för åtgärder på kort och medellång sikt för att bevara handlingsfrihet och anpassningsförmåga.

Sverige bör bli mer aktivt i det europeiska samarbetet. Vår grundläggande hållning att EU:s jordbrukspolitik ska förändras får inte hindra oss från att delta i arbetet med att göra det existerande samarbetet så bra som möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Hållbart jordbruk, punkt 10 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 2 och avslår motionerna 2010/11:U269 yrkande 7, 2010/11:MJ272 yrkande 7 och 2010/11:MJ275 yrkande 1.

Ställningstagande

Större hänsyn måste tas till bevarande av den biologiska mångfalden inom jordbruket, bl.a. genom att bevara betesmarker. En alltför storskalig jordbruksproduktion som tär på artrikedomen skapar inte bara stora förluster av den biologiska mångfalden utan är även på längre sikt samhällsekonomiskt olönsam i och med förlusten av ekosystemtjänster.

Det ekologiska jordbruket är en viktig komponent för att minska utarmningen av arter. Vi vill införa ett mål om att den ekologiska produktionen ska fördubblas till 2015.

Vi vill införa ett mål om att konsumtionen av ekologisk mat inom den offentliga sektorn ska uppgå till minst 25 % år 2015. Vidare bör Sverige agera för att EU ska tillåta lägre moms på ekologiska livsmedel. Vi vill även se en mer miljöanpassad offentlig sektor som nyttjar en större andel lokalproducerade och ekologiska livsmedel samt erbjuder vegetariska alternativ i ökad omfattning.

EU:s jordbrukspolitik innebär fortsatta subventioner till aktiviteter som motverkar biologisk mångfald och andra miljömål. Politiken måste ändras i grunden och omvandlas till en politik för miljöåtgärder och landsbygdsutveckling. Inom ramen för reformen av den gemensamma jordbrukspolitikken vill vi omvandla jordbruksstödet till en ersättning för miljöåtgärder där bl.a. markägarens arbete för att bevara biologisk mångfald ingår liksom även omställning till och merkostnader för certifierad ekologisk produktion.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Jordbrukets konkurrenskraft, punkt 11 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ360 och avslår motionerna 2010/11: MJ221, 2010/11: MJ265 yrkande 1, 2010/11: MJ289, 2010/11: MJ338 yrkande 2, 2010/11: MJ340, 2010/11: MJ409 och 2010/11: MJ440 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige behöver en strategi som går ut på att ersättning ska ges för det som produceras och för kollektiva nyttigheter. Till nyttigheterna räknas klimatarbete, energileveranser, bevarande av kulturmiljö, djurhållning över hela landet och skapande av förutsättningar för turism. Vi vill att Sverige ska gå i täten för en ekologiskt hållbar ekonomi och skynda på reformeringen av EU:s jordbrukspolitik. Importtullarna bör tas bort. Vi vill ge jordbrukaren ersättning för det som han eller hon producerar, och inte ett stöd. Vi vill satsa på en konkurrenskraftig svensk jordbruksproduktion, inriktad på lokalproducerat och hållbart brukande. 15 % av jordbruksmarken bör vara ekologiskt odlad år 2015 och 30 % år 2020. Forskningen och kunskapen om den ekologiska produktionen måste utvecklas. Fördelarna ska tydliggöras.

Merparten av vår jordbruksproduktion förblir konventionell under en lång tid framöver. Därför är det viktigt att ställa tuffa miljökrav också på den produktionen. Konsumenterna behöver ökat stöd och bättre kunskap för att välja rätt. Vi bör ha en konkurrenskraftig svensk jordbruksproduktion, inriktad på lokal produktion och ett hållbart brukande.

Detta bör ges regeringen till känna.

8. Biogas, punkt 12 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ230 och avslår motionerna 2010/11: MJ265 yrkande 2, 2010/11: MJ442 och 2010/11: N398 yrkande 10.

Ställningstagande

De gröna näringarna har stor betydelse för att skapa det långsiktigt hållbara samhället. Det handlar bl.a. om hållbar och närodlad livsmedelsproduktion, användning av kemikalier och andra miljöstörande ämnen i lantbruket och en fortsatt satsning på förnybar energi i denna sektor.

En ökad biogasproduktion inom lantbruket skulle ge stora miljöeffekter då bl.a. gödsel, som i dag läcker metangas till atmosfären, skulle kunna rötas. När den producerade biogasen ersätter fossila bränslen uppnås en samlad miljö- och klimateffekt som är högst betydande.

Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller utbyggnaden av små biogasanläggningar som måste uppmuntras. Det finns i dag möjlighet att söka medel för att utveckla och bygga anläggningarna, men ansökningsprocessen och tillståndsgivningen är alltför krånglig. Ansökningsförfarandet är komplext, och regelverket skulle därför behöva ses över för att på så sätt underlätta projektering och byggande av små biogasanläggningar inom lantbruket.

Regeringen bör ta initiativ till en genomarbetad strategiplan för att långsiktigt utveckla de gröna näringarnas viktiga bidrag till att skapa det hållbara samhället. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Biogas, punkt 12 (MP)

av Åsa Romson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: N398 yrkande 10 och avslår motionerna 2010/11: MJ230, 2010/11: MJ265 yrkande 2 och 2010/11: MJ442.

Ställningstagande

Landsbygdsstödet bör användas för att understödja att restprodukter i lantbruket utnyttjas som råvara till biogas.

I Energimyndighetens förslag till biogasstrategi finns ett förslag om ett stöd för att tillvarata gödsel som annars bidrar till växthuseffekten. Detta förslag är välmotiverat och kan sannolikt finansieras genom omfördelning av olika stödformer för lantbruket. Mycket talar för att det kommer att bli svårare att få banklån för investeringar, och redan i dag är detta en stor flaskhals för dem som vill investera i olika biogasanläggningar. Vi vill se över möjligheterna att inrätta en statlig lånegaranti under en övergångstid för att komma över den tröskel som finns i dag. En statlig lånegaranti är ett medel för att ge politiska visioner om en fossiloberoende fordonsflotta den trovärdighet som saknas i dag.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (S, MP, V)

Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S) anför:

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i en gemensam vårmotion och i en gemensam regeringsplattform presenterat vår politik för en ny färdriktning för Sverige. I valet fick vare sig den borgerliga alliansen eller vi rödgröna egen majoritet i riksdagen. Den sittande regeringen har valt att fortsätta i minoritet. Vi har valt att fullfölja vårt åtagande mot de väljare som röstade rödgrönt och har därför lagt fram ett gemensamt alternativ till regeringens budgetförslag, baserat på våra vallöften.

Målet för vår politik är att Sverige ska vara ett jämlikt land. Ska målet kunna nås behöver fler möjligheter skapas. Barnens framtid ska inte avgöras av vad föräldrarna tjänar eller var man bor. Utbildning och trygghet ska vara för alla, så att vi kan utvecklas, genom hela livet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att påverka både sina egna liv och samhällsutvecklingen i stort. Ingen ska hindras av diskriminering. Alla ska kunna förverkliga sina drömmar och utveckla sina förmågor.

Ett jämlikt Sverige är ett framgångsrikt Sverige. Där tas all begåvning, alla talanger och all arbetsvilja till vara. Där bryr vi oss om varandra och där kan man känna sig trygg. Engagemang och nyfikenhet förvandlas till nya idéer och växande företag, och därmed jobb och framtidstro. Så kan Sverige konkurrera med kunskap och förnyelse i en värld av ständigt tuffare internationell konkurrens. Ett jämlikt Sverige förutsätter ett jämställt Sverige. För att minska klyftorna mellan kvinnor och män behöver en rad strukturella reformer genomföras. De ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Att hålla samman Sverige är det viktigaste uppdraget för oss rödgröna partier.

I dag går utvecklingen i motsatt riktning. Unga möter stängda dörrar. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på farligt höga nivåer. Svårt sjuka människor görs försäkringslösa. Klyftorna ökar, både mellan människor med höga och låga inkomster och mellan män och kvinnor. Den här utvecklingen är inte värdig ett välfärdsland som Sverige. På längre sikt hotar den förutsättningarna för jobb och ekonomisk utveckling.

Men det går att byta färdriktning. Det finns många företag som ropar efter arbetskraft men inte hittar rätt kompetens – samtidigt som det finns många unga som inte vill något hellre än att jobba. Det finns stora investeringar som behöver göras i kollektivtrafik, järnvägar, bostäder, energieffektivisering och förnybar energi för att möta klimatutmaningen och göra Sverige till världsledande på grön omställning och miljöteknik – och

många positiva följd effekter i form av jobb och ekonomisk utveckling om vi tar vara på möjligheterna. Det finns så mycket kreativitet, engagemang och framtidstro – bara alla får chansen att växa.

Ett långsiktigt hållbart Sverige är ett framgångsrikt Sverige där vi är beredda att ta ansvar. För ekonomin, för jobben, för skolan, vården och omsorgen. För trygghet i livets olika skeden, för miljön och för kommande generationer. För oss är öppna gränser en förutsättning för en ansvarsfull ekonomisk politik. En öppnare värld där människor ges möjlighet att söka arbete i andra länder och där solidaritet och rätten att söka skydd undan förföljelse är självklar.

Sverige ska tillbaka till överskott i de offentliga finanserna. Reformerna ska bara genomföras om det statsfinansiella läget så tillåter. De budgetpolitiska målen ska ligga fast. Vi lovar att inte sänka skatterna på lånade pengar. Vi vill att regeringen tillsätter en jämlikhetskommission för att analysera skillnader i livsvillkor och föreslå förändringar för att öka den sociala rörligheten.

Ett modernt välfärdsland där jobben, miljön och minskade klyftor sätts först – det är vårt framtidsland. Vi har högre ambitioner än regeringen på utgiftsområde 23. Därmed väljer vi att lägga fram ett särskilt yttrande som redovisar hur vi vill se inriktningen på politiken inom utgiftsområdet.

Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2010/11:FiU1) ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 23 som anges i budgetpropositionen, som för 2011 uppgår till 17 866 635 000 kr. Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. För budgetåret 2011 gäller därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med finansutskottets förslag, att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 17 866 635 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag inom utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom beslutet i det första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelning inom utgiftsområde 23. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Vi vidhåller dock vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 23 borde ha utökats med 10 miljoner kronor på det sätt som framgår av motion MJ382 (S, MP, V). Vi anser att det behövs nya mål för ekologisk matproduktion. Vi vill därför återinföra stödet till ekologiskt jordbruk på en nivå om 10 miljoner kronor. Vi avsätter alltså 10 miljoner mer än regeringen till anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket för 2011.

Vidare anser vi att EU-stöd och svenskt statligt stöd till fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar bör avvecklas. Till följd av överfiskning är den svenska fiskeflottan överetablerad. Det är en överetablering av fiskerifartyg och fiskeredskap i förhållande till resursbasen, dvs. fiskbeståndet,

inte i förhållande till marknaden. Det övergripande målet för den gemensamma fiskeripolitiken inom EU är att nyttjandet ska vara hållbart ur ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Nationella regler kan medlemsländerna endast införa i begränsad omfattning. Om vi ska kunna nyttja havets rikedomar även i framtiden måste vi ställa om till ett mer uthålligt fiske. Livskraftiga fiskbestånd och fungerande ekosystem är en förutsättning för människans välfärd. Det är inte rimligt att det utbetalas statligt stöd till fiskeverksamhet som är miljömässigt ohållbar.

Vi vill värna och stärka det etiska förhållningssättet gentemot djuren. Det är viktigt att Sverige har en god djuromsorg som uppfyller mycket högt ställda krav. För att utveckla det djuretiska arbetet vill vi inrätta en djuretisk ombudsman och anslår 20 miljoner kronor från 2012. Ombudsmannen ska verka för en god etisk grund, utvärdera djurskyddskontrollen, ta fram artkaraktistika, göra djuretiska årliga revisioner samt ge djuretiska råd. Jordbruksverket ska även fortsättningsvis ha ansvar för att verka för ett gott djurskydd, fungera som en central kontrollmyndighet, anslå medel till djurskyddsfrämjande forskning samt vara förvaltningsmyndighet för djurskyddet och meddela föreskrifter.

Vi vill ha en stärkt regional djurskyddstillsyn. Det är viktigt att ansvaret för djurskyddskontrollen ligger så nära djurbesättningarna som möjligt.

Djurskyddskontrollen bör avgiftsbeläggas. Den regionala djurskyddskontrollen behöver mer resurser, såväl genom tillskott från staten som genom avgiftsfinansiering. För att inte tillskotten ska hamna hos andra verksamheter inom länsstyrelserna behöver också reglerna för minimiintervall för djurskyddstillsyn återinföras så att länsstyrelserna får tydliga djurskyddsmål att leva upp till.

I ett varmare klimat kommer vi att kunna odla växtsorter som är mer värmekrävande än dem vi odlar i dag. Vi behöver också öka vår andel av livsmedelsförsörjningen genom odling i olika klimatzoner inom landets gränser. För att kunna möta dessa utmaningar måste växtförädlingen anpassas till nordiska förhållanden. Från svensk sida måste vi därför eftersträva ett nordiskt samarbete om växtförädling och bevarande av genetiska resurser i syfte att upprätthålla kompetens och resurser för den för oss helt avgörande framtida livsmedelsförsörjningen.

Vi bör sätta fokus på målsättningarna med jord- och skogsbrukspolitiken. För att ge näringarna incitament att minska sina utsläpp och ersätta produkter baserade på fossil energi behöver vi en gemensam nordisk målformulering som baseras på överväganden om vad vi ska använda marken till. Mångfalden på landsbygden kan ökas genom diversifierat företagande i form av småskalig livsmedelsproduktion, turism, hästhållning, grön rehabilitering osv. Det behövs en gemensam nordisk forskningsinsats om vilka effekter klimatförändringen har på det nordiska jord- och skogsbruket och vilka anpassningsåtgärder som krävs. Norden behöver främjas som en kunskaps- och kompetensregion inom jord- och skogsbruksområdet, och vi behöver göra en gemensam nordisk satsning på stöd till utvecklingsländerna.

På senare tid har det blivit allt vanligare att både barn och vuxna dricker energidrycker. Samtidigt har det kommit indikationer från olika håll att energidrycker har negativa hälsoeffekter. Det behövs forskning som redovisar de kort- och långsiktiga hälsokonsekvenserna av energidrycker som innehåller koffein och taurin, särskilt i kombination med andra ämnen som t.ex. alkohol. Framför allt behövs det forskning om energidryckers effekter på barn och unga.

Hästhälsan är viktig för hästens hälsa, välfärd och djurskydd, men det bedrivs även forskning om hästens roll i förhållande till människan, miljön och samhället. Det statliga anslaget till hästhälsan har hittills finansierats via återförda medel från handelsgodskatten. Efter regeringens beslut att avskaffa skatten på handelsgodskatt har merparten av de statliga medlen upphört. För att den svenska hästnäringen även i framtiden ska kunna konkurrera internationellt finns det behov av att trygga finansieringen av hästhälsan över en längre tid.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (S)

Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Suzanne Svensson (S) anför:

Vi företrädare för Socialdemokraterna vill med detta särskilda yttrande markera den betydelse som vi anser att ett uthålligt jord- och skogsbruk och en framsynt djurhållning har för den gröna omställningen av Sverige. Vi anser inte att den nuvarande regeringen lägger ned de resurser och det intresse som krävs för att möta klimatförändringarnas effekter och stoppa ödeläggelsen av ekosystemen. Att ställa om samhället i en mer hållbar riktning ska ses som en positiv utmaning, inte som en börda.

De gröna näringarna har stor betydelse för hur vi klarar framtiden. Miljöåtgärderna inom landsbygdsutvecklingen måste intensifieras. Eftersom merparten av vår jordbruksproduktion lär förbli konventionell en lång tid framöver, är det viktigt att ställa tuffa miljökrav också på den produktionen. Vi ska samtidigt uppvärdera det ekologiska jordbruket och ge det goda förutsättningar att växa.

Den svenska skogen har en viktig uppgift i miljö- och klimatarbetet. Regeringen påstår sig värna om skogen och förklarar gärna att ”aldrig förr har så mycket gjorts för miljön” – samtidigt som man i realiteten sänker anslagen till biologisk mångfald. Pengar som skulle ha gått till bl.a. skyddsarbete, kalkningsverksamhet, viltförvaltning och vattenvård tas bort. Regeringen har särskilt eftersträvat ett ”mer kostnadseffektivt sätt” att skydda naturen.

Från socialdemokratisk sida vill vi finna nya former för att bevara mångfalden; t.ex. bör en del av den produktiva skogen kunna skötas med en särskild miljöhänsyn. Därutöver finns ett generellt behov av skogsvårdande insatser. Tyvärr försummar dock många skogsägare att miljömässigt sköta

om sin skog. Återväxten blir mindre än vid god skogsvård, vilket i förlängningen påverkar hela skogsnäringen. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att öka insatserna vad gäller plantering, röjning och gallring av skogen.

Vi vill också markera behovet av stöd till projekt som leder till bevarandet av tallbeståndet i Sverige. Den föryngring av tall som tidigare var en naturlig del av skogsarbetet har i dag ersatts med plantering av gran. Detta kan leda till att marken utnyttjas på fel sätt, vilket ger sämre ekonomi för skogsindustrin. Den biologiska mångfalden riskerar därmed att utarmas på sin artrikedom.

Vårt nordiska klimat förändras i takt med den globala uppvärmningen. Våra kunskaper om hållbar växtförädling måste förbättras, samtidigt som den nationella livsmedelsförsörjningen måste öka. De globala växtförädlingsföretag som under senare år har drivit på utvecklingen, visar inget större intresse för behovet av lokalt utsäde på en liten marknad som den i Sverige. Vi måste själva upprätthålla kompetensen, tillsammans med våra nordiska grannländer. För att kunna delta i ett nordiskt samarbete behöver vi arbetsmöjligheter och resurser inom landet, i första hand inom Sveriges lantbruksuniversitet. Det är också viktigt att Sverige är med och tryggar Nordgens framtid.

Vi vill också förorda en gemensam nordisk forskningsinsats om klimatförändringarnas effekter på de nordiska jordbruken och skogsbruken. Det är viktigt att ta fram vilka anpassningsåtgärder som krävs. Vi vill att Norden ska främjas som en kunskaps- och kompetensregion inom jord- och skogsbruksområdet.

Den svenska hästnäringen spelar en viktig roll i landsbygdsutvecklingen. Hästverksamheter kan skapa många nya arbetstillfällen, inte minst inom friskvård, sjukvård och rehabilitering. I den sista budgeten för 2006 avsatte den socialdemokratiska regeringen 15 miljoner kronor till hästnäringen. Pengarna gick till forskning inom hästområdet och främjandet av ett livskraftigt hästföretagande. Därefter har anslaget strukits ur budgeten och merparten av de statliga medlen till hästforskningen har upphört. Vi anser att den svenska hästnäringen även i framtiden ska kunna konkurrera internationellt. Behovet av en tryggad finansiering av hästforskningen kvarstår.

Den omorganisation som var tänkt att förbättra och förstärka djurskyddet har på många håll i landet inneburit en försämring. De resurser som regeringen tillsatte var inte på långt när tillräckliga. Regeringen konstaterar också i årets budgetproposition att situationen är ”mycket ansträngd” vad gäller djurskyddskontroller i en del län. Rutinkontrollerna är en viktig del i det förebyggande arbetet. Vi anser att regeringen bör göra en översyn av djurskyddets organisation för att skapa ett effektivt och värdigt djurskydd.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (MP)

Åsa Romson (MP) anför:

När det gäller bevarandet av åkermark menar vi att vår generation har ett odiskutabelt ansvar att överlämna förutsättningar för kommande generationer att föda sig. När vi kommer att sakna tillgång till billig fossil energi kommer helt andra krav att ställas på samhället och på vår livsmedelsförsörjning. Vi kan då heller inte lita till import från andra länder och från deras åkermark, utan måste förlita oss på egna resurser. Och då återkommer vi till åkermarkens absolut centrala betydelse. Det vi ser i dag är att värdefull åkermark tas i anspråk för sådant vi i dag tycker är av större värde: vägar, bebyggelse m.m.

En komplicerande faktor kring nyttjande av åkermarken är att det inte finns något enskilt intresse som bevakar åkermarkens bevarande. Det långsiktiga livsviktiga värdet av åkermarken väger mycket lätt när det i det kortsiktiga perspektivet finns stora ekonomiska vinster att hämta i exploateringen av åkermarken. Det skydd miljöbalken och plan- och bygglagen ger i dag har visat sig otillräckligt.

Vi vill låta utreda möjligheten att tillföra medel till Jordbruksverket och länsstyrelserna för att på ett övergripande plan kunna bevaka intresset att bevara åkermark.

4. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Den svenska skogen och skogsnäringen har stor betydelse för svensk export och inte minst för svensk sysselsättning. Skogsvården och skogsröjningen är eftersatt på många håll i landet. På 1970-talet bedrevs stora skogsvårdsprogram där skogsröjning var ett viktigt inslag. Ungskogsröjning är ett av de effektivaste sätten att höja värdet på skogen. Skogsröjning är dessutom en arbetsintensiv sektor, och med en relativt liten kapital- och utbildningsinsats skulle skogsröjning kunna bli en verksam åtgärd gentemot den höga ungdomsarbetslöshet som nu råder. Det finns därför all anledning att nu återinföra skogsröjningsbidraget.

5. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 4 (V)

Jens Holm (V) anför:

Regeringen bör avge ett tydligt ställningstagande i fråga om att den aldrig avser att stödja nya exportbidrag eller höjningar av befintliga exportbidrag. I Sverige har det funnits en samsyn kring exportbidragen, men det är skillnad mellan ord och handling. Både tidigare socialdemokratiska regeringar och den nuvarande borgerliga regeringen har röstat för höjningar av exportbidrag på EU-nivå. Exportbidrag till jordbrukssektorn i EU avgörs i de

s.k. förvaltningskommittéerna, där EU-kommissionen är föredragande och dit varje medlemsland skickar representanter. De svenska representanterna är oftast tjänstemän från Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket, som reser till möten med tydliga instruktioner från regeringen om hur de ska agera. Sedan hösten 2006 har den borgerliga regeringen röstat för höjda exportbidrag vid inte mindre än fem tillfällen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen godkänner de mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som regeringen föreslår.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 85 000 000 kronor under perioden 2012–2015.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 500 000 kronor under 2012.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2011 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 230 000 000 kronor under 2012.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 125 000 000 kronor under 2012 och högst 25 000 000 kronor under 2013.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kronor under 2012 och högst 3 000 000 kronor under 2013.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:16 Från EU-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor under 2012 och högst 23 000 000 kronor under 2013.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kronor under 2012.

10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 041 415 000 kronor under 2012, högst 1 000 000 000 kronor under 2013 och högst 660 585 000 kronor under 2014 och 2015.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:24 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 134 014 000 kronor under 2012, högst 1 000 000 000 kronor under 2013 och högst 665 986 000 kronor under 2014 och 2015.
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor under 2012 och högst 3 300 000 kronor under 2013.
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kronor under 2012, högst 400 000 000 kronor under 2013 och högst 350 000 000 kronor under perioden 2014–2016.
14. Riksdagen anvisar för budgetåret 2011 anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning i avsnitt 14.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:C362 av Tina Ehn m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att tillföra medel till Jordbruksverket och länsstyrelserna för att på ett övergripande plan kunna bevaka intresset att bevara åkermark.

2010/11:U269 av Lars Gustafsson (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentligt finansierade ersättningar till lantbruket ska finnas även i framtiden för att garantera medborgarnas behov av kollektiva nyttigheter, samt att värna det öppna, betade landskapet.

2010/11:MJ204 av Kenneth Johansson och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förstärkta rådgivningsinsatser för ökad röjning och för gemensam planläggning av skogsbrukets vägar.

2010/11:MJ205 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av växtförädling och av nordiskt samarbete för att bevara ett hållbart nyttjande av genetiska resurser.

2010/11:MJ206 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklingen av framtidens skogspolitik.

2010/11:MJ212 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att privatisera de statliga veterinärerna.

2010/11:MJ214 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en långsiktig samlad livsmedelsstrategi.

2010/11:MJ219 av Ann-Kristine Johansson och Maria Stenberg (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en gemensam nordisk forskningsinsats om vilka effekter klimatförändringen har på det nordiska jord- och skogsbruket och vilka anpassningsåtgärder som krävs, att främja Norden som en kunskaps- och kompetensregion inom jord- och skogsbruksområdet och att göra en gemensam nordisk satsning på stöd till utvecklingsländerna.

2010/11:MJ221 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder i syfte att verka för ett livskraftigt svenskt jordbruk.

2010/11:MJ225 av Gustav Nilsson och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en balanserad vildsvinsstam.

2010/11:MJ230 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de gröna näringarnas utveckling i Sverige.

2010/11:MJ231 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning kring både kort- och långsiktiga hälsokonsekvenser av energidrycker som innehåller koffein och taurin.

2010/11:MJ236 av Jens Holm m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avge ett tydligt ställningstagande att den aldrig avser att stödja exportbidrag eller höjningar av befintliga exportbidrag.

2010/11:MJ238 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att se över jaktlagstiftningen i syfte att tillåta en ökad jakt på och avskjutning av vildsvin.

2010/11:MJ248 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens extrastöd till ekologisk produktion bör slopas.

2010/11:MJ249 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att agronomutbildningen ska anpassas till Bologna-processen och ha en sammanlagd studietid på fem år.

2010/11:MJ251 av Olle Thorell (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till avveckling av såväl EU-stöd som svenskt statligt stöd till all fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar.

2010/11:MJ254 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kunna vidta fler åtgärder för att förhindra vildsvinens skadeverkningar.

2010/11:MJ262 av Solveig Zander (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatta statliga medel till hästforskningen.

2010/11:MJ263 av Solveig Zander (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten tar på sig ansvaret för att instifta ett nationellt centrum för myggkontroll i Sverige.

2010/11:MJ265 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skåniskt jordbruks konkurrenskraft.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förnybar energi i Skåne.

2010/11:MJ272 av Anders Sellström (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka möjligheterna för ett mer resurs-snålt lantbruk som inte tär på ändliga resurser utan sluter kretsloppet mellan djur och odling och mellan stad och land.

2010/11:MJ275 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att finna nya vägar att kompensera lantbruket för miljötjänster, t.ex. bevarande av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

2010/11:MJ278 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst för ett bättre djurskydd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja fortsatt forskning för bättre djurvård och djurhälsa, inte minst för att förbättra hovhälsan.

2010/11:MJ289 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att koncentrera de politiska målen för jordbruket till hur den totala produktionens minskning ska vändas till en ökning.

2010/11:MJ294 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett hållbart jordbruk.

2010/11:MJ295 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av en djuretisk ombudsman.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad djurhållning inom livsmedelsindustrin.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördubbling av djurskyddskontrollerna.

2010/11:MJ297 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av stöd till projekt som leder till bevarandet av tallbeståndet i Sverige.

2010/11:MJ305 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av djurskyddets organisation i syfte att skapa ett effektivt och värdigt djurskydd.

2010/11:MJ333 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kraftfulla åtgärder för skogsvårdande insatser.

2010/11:MJ338 av Betty Malmberg och Eva Bengtson Skogsberg (båda M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av lika villkor för jordbruksföretagare.

2010/11:MJ340 av Annie Johansson och Emil Källström (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av fortsatta satsningar på ökad konkurrenskraft och framväxten av fler lokala livsmedelsproducenter.

2010/11:MJ348 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hästforskning.

2010/11:MJ354 av Tomas Eneroth m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utforma en ny förvaltningsplan för vildsvin i syfte att begränsa stammens storlek.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vildsvinsfällor.

2010/11:MJ356 av Helena Leander m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja forskning och utbildning inom djuretik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en djuretisk ombudsman.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en stärkt regional djurskyddstillsyn.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avgiftsbelägga djurskyddskontrollen.

2010/11:MJ357 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om femåriga tillstånd för myggbekämpning i områden drabbade av massförekomst av mygg.

2010/11:MJ360 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en konkurrenskraftig svensk jordbruksproduktion, inriktad på lokal produktion och ett hållbart brukande.

2010/11:MJ362 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en svensk livsmedelsstrategi.

2010/11:MJ371 av Margareta Cederfelt och Walburga Habsburg Douglas (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att minska vildsvinspopulationens storlek och spridning.

2010/11:MJ380 av Kerstin Engle (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett övergripande samarbete och en samlad strategi för vildsvin.

2010/11:MJ381 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en strategiplan för uthållig myggbekämpning i områden där myggorna utgör ett stort socialt och miljömässigt problem.

2010/11:MJ382 av Matilda Ernkrans m.fl. (S, MP, V):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning:

Anslag		Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	26 830	10 000
	Summa		10 000

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekologiskt och närproducerat.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om djuretisk ombudsman.

2010/11: MJ394 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Eldrimners fortsatta verksamhet.

2010/11: MJ401 av Karin Åström m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en politik för hållbart skogsbruk.

2010/11: MJ405 av Isak From m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av statlig veterinärverksamhet.

2010/11: MJ406 av Lars Isovaara (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett återinförande av skogsröjningsbidraget.

2010/11: MJ407 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör sköta sina reservat bättre för att minska utbredningen av granbarkborren.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort anmälningsplikten för barkborrefäl-
lor.

2010/11: MJ409 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera till en ökad produktion av närproducerade livs-
medel.

2010/11: MJ422 av Emma Henriksson (KD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motarbeta plågsamma djurtransporter inom EU bl.a. genom att utveckla mobila och gårdsnära slakterier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvecklingen av veterinärverksamheten ska fortsätta enligt de beslut som fattats och att rollfördelningen mellan dem som utöver tillsyn och besättningsveterinärerna ska bli än tydligare.

2010/11: MJ426 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslagen för information om våra rovdjur ska fördelas neutralt.

2010/11: MJ440 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C, M, FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta minska regelkrånglet för jordbruket.

2010/11: MJ442 av Ola Johansson och Karin Nilsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att införa metanreduceringsstöd för stallgödsel och utreda hur tilläggsersättningen inom miljöersättningen för vallodling kan omfatta även vall som används till biogasproduktion.

2010/11: N398 av Stina Bergström m.fl. (MP):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att landsbygdsstödet bör användas för att understödja att restprodukter i lantbruket utnyttjas som råvara till biogas.

BILAGA 2

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Skogsstyrelsen	362 563
1:2	Insatser för skogsbruket	223 070
1:3	Internationellt skogssamarbete	1 397
1:4	Statens veterinärmedicinska anstalt	118 047
1:5	Bidrag till veterinär fältverksamhet	104 617
1:6	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	12 933
1:7	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	124 349
1:8	Ersättningar för viltskador m.m.	47 778
1:9	Statens jordbruksverk	441 387
1:10	Bekämpande av växtsjukdomar	8 000
1:11	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 599 000
1:12	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	342 374
1:13	Finansiella korrigeringar m.m.	75 472
1:14	Fiskeriverket	84 715
1:15	Strukturstöd till fisket m.m.	28 000
1:16	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000
1:17	Fiskevård	12 416
1:18	Livsmedelsverket	205 017
1:19	Livsmedelsstatistik	23 287
1:20	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	7 356
1:21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	103 410
1:22	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 866
1:23	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 380 698
1:24	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 242 895
1:25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	26 830
1:26	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	2 616
1:27	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 029
1:28	Främjande av rennäringen m.m.	117 915
1:29	Sveriges lantbruksuniversitet	1 653 413

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:30	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg- gande: Forskning och samfinansierad forskning	401 758
1:31	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427
Summa för utgiftsområdet		17 866 635

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

<i>Tusental kronor</i>				
Anslag (ramanslag)		Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
			S, MP, V	SD
1:1	Skogsstyrelsen	362 563		
1:2	Insatser för skogsbruket	223 070		
1:3	Internationellt skogssamarbete	1 397		
1:4	Statens veterinärmedicinska anstalt	118 047		
1:5	Bidrag till veterinär fältverksamhet	104 617		
1:6	Djurhälsovård och djurskyddsfräm- jande åtgärder	12 933		
1:7	Bekämpande av smittsamma husdjurs- sjukdomar	124 349		
1:8	Ersättningar för viltskador m.m.	47 778		
1:9	Statens jordbruksverk	441 387		
1:10	Bekämpande av växtsjukdomar	8 000		
1:11	Gårdstöd och djurbidrag m.m.	6 599 000		
1:12	Intervention och exportbidrag för jord- bruksprodukter	342 374		
1:13	Finansiella korrigeringar m.m.	75 472		
1:14	Fiskeriverket	84 715		
1:15	Strukturstöd till fisket m.m.	28 000		
1:16	Från EU-budgeten finansierade struk- turstöd till fisket m.m.	70 000		
1:17	Fiskevård	12 416		
1:18	Livsmedelsverket	205 017		
1:19	Livsmedelsstatistik	23 287		
1:20	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	7 356		
1:21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	103 410		
1:22	Bidrag till vissa internationella organi- sationer m.m.	42 866		
1:23	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 380 698		
1:24	Från EU-budgeten finansierade åtgär- der för landsbygdens miljö och struk- tur	3 242 895		

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
		S, MP, V	SD
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	26 830	+10 000	
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	2 616		
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 029		
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	117 915		
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	1 653 413		
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella när- ingar och samhällsbyggande: Forsk- ning och samfinansierad forskning	401 758		
1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakade- mien	1 427		
Summa för utgiftsområdet	17 866 635	+10 000	±0

BILAGA 4

Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 17 juni 2009 att genomföra ett uppföljningsprojekt om ekologiskt jordbruk. Utskottets uppföljning syftar till att ge miljö- och jordbruksutskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och inför eventuella förändringar av lagstiftningen om ekologisk produktion samt inför beredningen av motioner. Den 14 oktober 2010 bekräftade miljö- och jordbruksutskottet beslutet att genomföra uppföljningen.

Uppföljningen har inriktats på att kartlägga vilka olika insatser som staten bedriver för att stimulera den ekologiska produktionen och den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel, vilka resultat som dessa insatser har haft samt vilka problem och möjligheter det finns när det gäller den fortsatta utvecklingen.

Uppföljningen har genomförts av miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har tagits fram av utvärderaren Johan Wockelberg Hedlund vid utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. I arbetet har även deltagit föredraganden Anna-Lena Kileus, utredningsrådet Lena Broman och utvärderaren Cecilia Forsberg.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin rapport där resultaten av uppföljningen redovisas.

Stockholm i oktober/november 2010

Irene Oskarsson (KD)

Christine Jönsson (M)

Nina Lundström (FP)

Åsa Romson (MP)

Josef Fransson (SD)

Per Åsling (C)

Jan-Olof Larsson (S)

Jens Holm (V)

Sammanfattningar och bedömningar

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar i korthet:

- De mål som finns för ekologisk produktion av mjölk och ägg samt nöt-, gris- och fågelkött kommer att nås. Däremot nås inte målet för certifierad ekologisk jordbruksmark liksom målet för den offentliga livsmedelskonsumtionen.
- Frågan om att införa nya mål bör analyseras vidare, både vad gäller koppling till landsbygdsprogrammet 2014–2020 och miljömålssystemet. I väntan på en sådan analys bör nuvarande mål kvarstå.
- Det är viktigt att fortsätta arbetet med regelverket för ekologisk produktion så att det blir enkelt och tydligt.
- Utformningen av miljöersättningen till ekologisk produktion bör även fortsättningsvis justeras utifrån utvärderingsresultat. Samtidigt är det viktigt att de ekologiska lantbrukarna får framförhållning vid villkorsförändringar.
- Staten bör fortsätta att satsa på kunskapsutveckling inom ekologisk produktion. Framsteg inom ekologisk produktion kan bidra till hållbarhetsarbetet inom konventionell produktion.
- Den verksamhet som bedrivs för att sprida kunskap om upphandling och användning av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor bör fortsätta. Det är positivt att transportbehov, klimatpåverkan och säsonganpassning täcks in i arbetet.

Bakgrund

I juni 2009 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att genomföra ett uppföljningsprojekt om ekologiskt jordbruk. Uppföljningen syftar till att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och inför eventuella förändringar av lagstiftningen om ekologisk produktion samt inför beredningen av motioner. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har tagits fram av utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med miljö- och jordbruksutskottets kansli. Följande frågor har behandlats:

- Vilka insatser gör staten för att målen för den ekologiska jordbruksproduktionen och för den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel ska uppnås? Vad gör EU?
- Vilka resultat har dessa insatser fått hittills?
- Vilka problem och möjligheter finns när det gäller den fortsatta utvecklingen för produktion och offentlig konsumtion? Finns det t.ex. problem i utformningen eller tillämpningen av regelverket? Vad betyder den nya EU-märkningen (i förhållande till Kravmärkningen)? Hur påverkar reglerna för offentlig upphandling den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel?

Uppföljningen bygger dels på tidigare redovisade utvärderingar och utredningar som behandlat ekologisk produktion och konsumtion, dels på intervjuer med berörda myndigheter och organisationer. Jämtlands, Jönköpings och Skåne län har besökts för att studera utvecklingen av ekologisk produktion och konsumtion på kommunal och regional nivå. Uppföljningen har avgränsats till ekologisk primärproduktion, dvs. livsmedelsförädling ingår inte i uppföljningen.

Mål för ekologisk produktion

Ekologisk jordbruksproduktion är ett medel för att nå riksdagens miljökvalitetsmål. Riksdagen behandlade våren 2006 en skrivelse från regeringen om ekologisk produktion och konsumtion. I skrivelsen redovisades mål för 2010 och inriktningen för arbetet med att nå målen. Tidigare har mål formulerats för 2000 och 2005. Regeringen har därefter angivit mål för den ekologiska produktionen inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013. Inom ramen för miljömålsarbetet finns inget nationellt mål för ekologisk produktion, däremot har nästan alla län regionala mål för ekologisk produktion. De mål som fastställts för 2010 är:

- Den certifierade ekologiska odlingen bör vid utgången av 2010 uppgå till minst 20 % av landets jordbruksmark.
- Den certifierade ekologiska produktionen av mjölk, ägg och kött från idisslare bör öka markant.
- Den certifierade produktionen av griskött och matfågel bör öka kraftigt.
- Inriktningen bör vara att 25 % av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska avse ekologiska livsmedel 2010.

År 2009 uppgick den ekologiskt certifierade arealen till nästan 10 % av landets jordbruksmark. Inkluderas mark i karens för att bli ekologisk uppgick den certifierade arealen till 12,5 % av jordbruksmarken. Den certifierade jordbruksmarken har ökat med 76 % under perioden 2006–2009.

Uppföljningen av målet för produktionen av ekologisk mjölk och kött från idisslare visar att mjölkproduktionen liksom antalet ekologiska nötdjur ökade med ca 50 % mellan 2005 och 2009. Mängden invägda ekologiska ägg ökade med 65 % mellan 2005 och 2008.

När det gäller målet om den certifierade produktionen av griskött och matfågel visar uppföljningen att antalet certifierade ekologiskt producerade svin har ökat med 56 % mellan 2005 och 2009. Det saknas officiell statistik över antalet ekologiska slaktkycklingar som är jämförbar över tid. År 2009 fanns det 179 000 certifierade ekologiska slaktkycklingar. Enligt tidigare publicerade uppgifter ökade antalet ekologiska slaktkycklingar från 45 000 till 55 000 mellan 2005 och 2006.

Under 2009 utgjordes i genomsnitt 10,2 % av kommunernas och landstingens livsmedelskostnader av ekologiska livsmedel. Det kan jämföras med 2005 då motsvarande andel uppgick till 4,1 %. Fem kommuner och landsting uppnådde 25-procentsmålet 2009. Det finns inga uppgifter om hur stor andel av de livsmedel som staten upphandlar som är ekologiska.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel har ökat starkt under senare år. Utvecklingen av den ekologiska produktionen har också varit starkt positiv. Gruppen kan konstatera att målen för 2010 om att 20 % av jordbruksmarken ska vara certifierad som ekologisk liksom målet om att 25 % av den offentliga sektorns livsmedelskonsumtion ska vara ekologisk inte kommer att nås. Målen för den ekologiska produktionen av mjölk, ägg, nöt, gris och matfågel har uppnåtts. Det finns förutsättningar för att den ekologiska livsmedelsproduktionen ska fortsätta att öka, förutsatt att konsumenternas intresse för ekologiska produkter håller i sig.

Frågan om att formulera nya mål för den ekologiska produktionen och den offentliga sektorns konsumtion av ekologiska livsmedel efter 2010 bör analyseras vidare. I väntan på att en sådan analys genomförs kan de nuvarande målen kvarstå. I landsbygdsprogrammet 2007–2013 finns mål för den ekologiska produktionen fram till 2013 som till stor del motsvarar 2010 års produktionsmål. Huvuddelen av de medel som avsätts för att stimulera den ekologiska produktionens miljöeffekter finansieras via landsbygdsprogrammet. Därmed finns en stark koppling mellan frågan om nya mål för ekologisk produktion och arbetet med att ta fram ett landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Miljömålsrådet har föreslagit att mål för ekologisk produktion bör föras in i miljömålssystemet. Förslaget har flera fördelar. Mål för ekologisk produktion inom miljömålssystemet når ut till många för miljöarbetet viktiga aktörer. I miljömålsarbetet görs en kontinuerlig uppföljning av mål på nationell och regional nivå. Vidare fångas den ekologiska produktionens möjligheter att bidra till uppfyllandet av olika miljömål upp inom miljömålssystemet. Frågan om att föra in mål för ekologisk produktion i miljömålssystemet kan exempelvis prövas av den parlamentariskt sammansatta beredning som har inrättats med uppgift att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås.

Det är viktigt att riksdagen får fortlöpande information om hur den ekologiska produktionen utvecklas och om statens olika insatser för att nå en ökad produktion och en ökad offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel. En sådan redovisning kan exempelvis lämnas i budgetpropositionen.

Regleringen av ekologisk produktion

Det finns regler om ekologisk produktion både i EU:s regelverk och i den svenska lagstiftningen. I och med att jordbruket är en del av den gemensamma marknaden är EU:s lagstiftning överordnad den svenska lagstiftningen. Nationella lagar och förordningar reglerar i huvudsak ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter vad gäller kontroll, sanktioner och bemyndiganden. Den 1 januari 2009 började nya EU-förordningar tillämpas för den ekologiska produktionen. I stort innehåller dessa samma regler som tidigare förordningar. Regelverkets struktur har blivit tydligare liksom de principer som reglerna grundar sig på. Inom Regeringskansliet pågår ett lagstiftningsarbete som är avpassat till de nya EU-förordningarna. En departementsskrivelse med förslag till en ny lag om ekologisk produktion har tagits fram. Jordbruksdepartementet arbetar med inriktning mot att en proposition ska kunna överlämnas till riksdagen under våren 2011.

Jordbruksverket har skrivit vägledningar till regelverket. Regelverket har tidigare uppfattats som oöverskådligt men tillämpningen av regelverket har efter hand förbättrats. EU:s regelverk om ekologisk produktion är utformat så att det finns ett visst tolkningsutrymme. Det har funnits önskemål om att Jordbruksverket ska göra en svensk tolkning av EU:s regelverk. Jordbruksverket anser att branschen bör ta fram riktlinjer för tolkningen av regelverket, eftersom staten har delegerat kontrolluppgiften till certifieringsorganen. Ett sådant arbete har påbörjats. Jordbruksverket ska kontrollera att branschriktlinjerna inte strider mot EU:s förordningar. I uppföljningen har det framhållits att riktlinjer behöver tas fram för fler områden än vad det pågående arbetet täcker. Frågor om vem som ska ta ansvar för att förvalta riktlinjerna över tid och hur det ska gå till anses inte lösta.

Certifieringsorganen kontrollerar de certifierade gårdarna en gång per år medan länsstyrelserna kontrollerar ett urval av de gårdar som får jordbruksstöd varje år. Delvis kontrolleras samma saker, vilket innebär ett merarbete både för lantbrukarna och för dem som utför kontrollen. Andelen fel som uppmärksammas i länsstyrelsernas kontroll av ekologiska producenter uppges ha minskat under senare år. Detta förklaras med att en högre andel av de ekologiska lantbrukarna har certifierat sin verksamhet jämfört med tidigare. Bristande dokumentation och felaktigt utsäde är de vanligaste felen inom växtodlingen och otillräcklig tillgång till bete och utevistelse inom djurhållningen.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Reglerna för ekologisk produktion är omfattande och i vissa delar svårtillgängliga. Förutsättningarna för ekologiska lantbrukare att sätta sig in i vilka regler som gäller för den ekologiska produktionen har förbättrats under senare år. För att ytterligare förbättra förutsättningarna för ekologisk produktion är det viktigt att ansvariga myndigheter fortsätter arbetet med att tydliggöra EU:s regelverk samt att initiativ tas för att förenkla regelverket inom ramen för EU-samarbetet. Vidare bör staten fortsätta att stödja

det arbete som påbörjats med att ta fram branschriktlinjer. När det gäller kontroll av ekologisk produktion är det viktigt att ta till vara eventuella möjligheter att samordna certifieringsorganens kontroll av ekologiska lantbrukare med länsstyrelsernas kontroll.

Miljöersättning för ekologisk produktion

Landsbygdsprogram utvärderas på ett liknande sätt inom hela EU. Det ingår en årlig rapportering, en utvärdering efter halva programperioden och en utvärdering efter programmets slut. Halvtidsutvärderingen av den nuvarande programperioden redovisades för regeringen den 1 november 2010. Utvärderingen av det förra landsbygdsprogrammet visade att miljöersättningen till ekologisk produktion hade positiv påverkan på den biologiska mångfalden i landet. Stora delar av miljöersättningen utbetalades för vallodling i norra Sverige. Enligt utvärderingen innebar detta inte någon egentlig förändring av odlingsmetoderna eftersom växtskyddsmedel tidigare inte använts i någon större utsträckning på dessa marker.

Villkoren för miljöersättningen ändrades vid införandet av det nuvarande landsbygdsprogrammet i syfte att öka ersättningens miljöeffekter. Regeringen har även tagit initiativ till att förändra ersättningsnivåerna under programperioden. Tidigare gav certifierad ekologisk produktion och kretsloppsriktad produktion¹ lika hög miljöersättning. Nu får den certifierade produktionen 100–125 % högre ersättning. Vidare har ersättningen höjts för produktion som innebär jämförelsevis hög miljöbelastning, t.ex. produktion av slaktsvin, ägg och potatis. Det tar tid innan besluten om ändrade ersättningsnivåer slår igenom eftersom lantbrukarna har rätt till ersättning enligt de villkor som gällde när de gick in i sitt femåriga åtagande om ekologisk produktion. I stora drag har de som intervjuats varit positiva till de justeringar som gjorts av miljöersättningen för ekologisk produktion. Miljöersättningssystemet anses vara hanterligt och begripligt för den som har satt sig in i systemet.

Utbetalningen av miljöersättning för ekologisk produktion och kretsloppsriktad produktion har minskat från 573 miljoner kronor 2006 till 500 miljoner kronor 2009. Antalet lantbrukare anslutna till miljöersättningen har minskat från knappt 21 000 år 2006 till 14 300 år 2009. Dessa minskningar beror framför allt på att miljöersättningen för ekologisk produktion av vall har ändrats.

I första hand är det ekonomiska överväganden som har legat bakom att jordbrukare under senare år valt att ställa om till ekologisk produktion. Tidigare var det vanligare att miljöpåverkan angavs som skäl. För vissa produktionsgrenar har miljöersättningen stor betydelse för lönsamheten inom den ekologiska produktionen, medan det inom andra produktionsgrenar är merpriset som i första hand ger förutsättningar för en lönsam produktion. Det är framför allt den ökade efterfrågan på ekologisk mjölk

¹ Benämndes tidigare icke-certifierad produktion.

som ligger bakom den ekologiska produktionens ökning under senare år. Ekologiska mjölkgårdar har generellt sett haft en bättre lönsamhet än konventionella mjölkgårdar.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Villkoren för miljöersättningen till ekologisk produktion har ändrats både 2007 och 2010. Förändringarna har utgått från resultatet av utvärderingar och syftat till att förbättra ersättningens miljöeffekter. Utformningen av ersättningen bör även fortsättningsvis justeras utifrån resultatet av de utvärderingar som görs inom ramen för landsbygdsprogrammet. Samtidigt är det viktigt att värna de ekologiska lantbrukarnas ekonomiska förutsättningar så att de ges en framförhållning innan villkorsförändringar träder i kraft.

Rådgivning, forskning och statistik

Vid sidan av den miljöersättning som betalas ut till ekologisk produktion finansieras via landsbygdsprogrammet även rådgivningsinsatser och företagsstöd som ekologiska producenter kan få ta del av. Under perioden den 1 januari 2007 till 30 juni 2010 beviljades kompetensutveckling riktad till ekologisk produktion för motsvarande 132 miljoner kronor. Rådgivningen utförs av länsstyrelserna eller av rådgivare som länsstyrelserna upphandlat. Det finns inga uppgifter om omfattningen av det företagsstöd som har gått till ekologisk produktion.

I statsbudgeten fanns det fram t.o.m. 2007 ett anslag på motsvarande 30 miljoner kronor som var avsett att stimulera ekologisk produktion genom marknadsfrämjande åtgärder och försöks- och utvecklingsverksamhet. I statsbudgeten för 2010 uppgick motsvarande medel som var öronmärkta för ekologisk produktion till 14 miljoner kronor. Perioden 2007–2010 har ca 30 miljoner kronor årligen öronmärkts i statsbudgeten för forskning om ekologisk produktion. Lantbrukare som certifierar sin produktion kan få ersättning för certifieringskostnaderna. Stödet uppgick under 2009 till 28 miljoner kronor, och det fördelades så att samtliga som beviljades stöd fick 4 000 kr. Kostnaden för att certifiera en gårds ekologiska produktion kan uppskattas till mellan ca 4 000 och 8 000 kr.

Jordbruksverket har konstaterat att det finns ett behov av att förbättra kompetensen hos nya rådgivare vad gäller ekologiska produktionsformer. Dessutom behöver baskompetensen om ekologisk produktion förbättras inom rådgivarkåren. De intervjuer som genomförts visar att ekologiska producenter har relativt lätt att få kostnadsfri rådgivning via länsstyrelserna men att det kan vara svårt att hitta kvalificerad rådgivning. Vidare uppges Jordbruksverkets regionala rådgivare ha en viktig funktion att fylla som en länk mellan forskningen och rådgivarkåren. Formas forskningsprogram för ekologisk produktion har utvärderats, och regeringen har därefter beslutat om en fortsatt satsning inom området.

Det har riktats kritik mot att centrala uppgifter saknas i den officiella statistiken kring ekologisk livsmedelsproduktion och att det tar för lång tid innan statistik blir tillgänglig. Livsmedelsföretag efterfrågar uppgifter som kan användas för att göra aktuella prognoser och bedömningar av hur marknaden för ekologiska produkter utvecklas. Det är svårt att följa upp kommunala och regionala miljömål om ekologisk produktion. I juni 2008 redovisade Jordbruksverket på uppdrag av regeringen ett förslag om hur statistiken över ekologisk livsmedelsproduktion kan förbättras. Verket valde att inte ta ställning till förslag som skulle innebära ökade administrativa kostnader för företaget. Detta sågs som en fråga för regeringen att ta ställning till. Regeringen har hittills inte återkommit till Jordbruksverket med någon vägledning av hur myndigheten bör gå vidare med förslagen i rapporten.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Staten finansierar och genomför insatser i syfte att utveckla och effektivisera den ekologiska produktionen i form av forskning, utveckling, rådgivning och kunskapsspridning. Dessa insatser har bidragit till utvecklingen av den ekologiska produktionen. Framsteg som görs inom ekologisk produktion när det gäller att nå ökad produktivitet utan användning av tillsatser i form av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel kan bidra till att utveckla hållbara produktionsmetoder inom konventionell produktion. Staten bör fortsätta att satsa på kunskapsutveckling inom ekologisk produktion. Till exempel är det viktigt med utveckling av arter och grödor anpassade till ekologisk produktion i svenskt klimat.

Det finns ett behov av att utveckla statistiken över ekologisk livsmedelsproduktion. Jordbruksverket har tagit fram ett underlag som visar vilka olika utvecklingsinsatser som är möjliga. I vissa delar innebär dessa ökade kostnader för de statistikproducerande myndigheterna och för livsmedelsföretagen. Regeringen bör göra en bedömning av vilka utvecklingsinsatser det är motiverat att vidta med hänsyn till de ökade kostnader som en förbättrad statistikproduktion ger upphov till.

Offentlig konsumtion

Staten bidrar med ekonomiskt stöd som syftar till att stimulera en ökad användning av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor. Olika organisationer har fått projektmedel för att bidra till ökad kunskap och användning av ekologiska livsmedel i offentlig sektor. Stödet ges i huvudsak utifrån visionen Sverige – det nya matlandet och livsmedelsstrategin. Det finns inte någon aktör som på nationell nivå håller samman arbetet med att få till stånd en ökning av den offentliga sektorns konsumtion av ekologiska livsmedel. De uppgifter som finns över hur den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel har utvecklats kommer från den ideella föreningen Ekomatcentrum.

Det finns inga direkta hinder i lagen om offentlig upphandling mot att upphandla certifierade ekologiska livsmedel. Lagen upplevs dock av många upphandlare som svår att hantera på ett konkret sätt när sociala och miljömässiga krav ska ställas. Det finns ett behov av att öka kunskapen om vilka möjligheter gällande regelverk ger att ta miljöhänsyn i den offentliga upphandlingen. Prisskillnaderna på ekologiskt och konventionellt producerade livsmedel upplevs som ett problem när det gäller att öka andelen ekologiska livsmedel. Vidare är det ett problem att utbudet av ekologiska varor är begränsat och att varorna i vissa fall inte är förpackade på ett sätt som är anpassade för storkök.

Ekologiskt Forum vid KSLA har haft i uppdrag att ta fram en aktionsplan för målen om ekologisk produktion och konsumtion. Detta är ett tydligt initiativ i syfte att stimulera ekologisk produktion och konsumtion som samlar centrala aktörer inom livsmedelskedjans samtliga delar. Statens bidrag till KSLA har uppgått till 300 000 kr per år.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Den offentliga sektorns ökade efterfrågan på ekologiska livsmedel har bidragit till att öka volymerna på försäljningen av ekologiska livsmedel. Marknadsförutsättningarna för ekologiska produkter har därmed stabiliserats, vilket bidragit till ett breddat produktutbud och förbättrad tillgänglighet till ekologiska livsmedel. Målet om att 25 % av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska vara ekologisk 2010 har haft betydelse för att stimulera den offentliga sektorns arbete med att öka andelen ekologiska livsmedel. Många kommuner och landsting arbetar aktivt med frågan och några har uppnått målet. Allt fler kommuner och landsting har också fattat egna politiska mål om upphandling av ekologiska livsmedel, vilket förbättrat förutsättningarna för att nå en ökad andel ekologiska livsmedel.

För 2009 har andelen ekologiska livsmedel uppskattats till ca 10 % av kommunernas och landstingens samlade livsmedelskonsumtion. Därmed kvarstår en hel del utvecklingsarbete innan målet har uppnåtts. Till exempel har inga av de statliga myndigheter som studerats fattat beslut om att en viss andel av de livsmedel som upphandlas ska vara ekologiska. Det är viktigt att den verksamhet som bedrivs i projektform för att sprida kunskap om upphandling och användning av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor kan fortsätta. De erfarenheter som gjorts i dessa projekt bör samlas upp i form av en nationell kunskapsbank. Vidare är det positivt att insatserna för att nå en mer hållbar livsmedelskonsumtion har breddats så att även faktorer som transportbehov, klimatpåverkan och säsonganpassning täcks in. Konsumenterna har en viktig roll när det gäller att påverka utbudet och efterfrågan på ekologiska livsmedel. Det finns skäl att arbeta vidare med insatser som underlättar för konsumenter såväl som offentlig sektor och näringslivet att göra miljöriktiga val.

Ekologiskt forum har samlat många olika aktörer som bidragit till verksamheten med egna resurser. Statens bidrag har gjort det möjligt att hålla samman arbetet. Uppdraget från regeringen att ta fram en aktionsplan har ökat statusen på verksamheten. Genom att fokusera på hela livsmedelskedjan har områden lyfts fram som är av stor vikt för den ekologiska produktionens utveckling. Det är värdefullt för den fortsatta utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter att det även fortsättningsvis finns en mötesplats för olika intressenter inom den ekologiska produktionen.

BILAGA 5

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 januari 2010 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Den 14 oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen. Inom utgiftsområde 20 inriktas uppföljningen på havsmiljöfrågor och klimat och inom utgiftsområde 23 inriktas uppföljningen på jordbruk, fiske och livsmedel.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderaren Christer Åström från utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

I denna rapport redovisas den del som avser utgiftsområde 23. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i november 2010

Irene Oskarsson (KD)

Christine Jönsson (M)

Nina Lundström (FP)

Åsa Romson (MP)

Josef Fransson (SD)

Per Åsling (C)

Jan-Olof Larsson (S)

Jens Holm (V)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23. När det gäller resultaten gör gruppen följande bedömningar:

- Inom jordbruksområdet är variationerna i intäkter och kostnader för företagen stora och lönsamheten i jordbrukssektorn har sjunkit. Det pågår en fortsatt utveckling mot färre och större produktionsenheter samtidigt som en nedgång av jordbrukets omfattning har skett under senare år. Jordbrukets utsläpp av växthusgaser minskar, och de administrativa kostnaderna till följd av lagstiftningen inom jordbruksområdet har minskat.
- Inom fiskeområdet är nyttjandet av det gemensamma fiskbeståndet inom EU hållbart endast för en mindre andel av fiskbestånden. Lönsamheten inom stora delar av yrkesfisket är dålig. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri. Resultaten av skrotningskampanjen i Östersjön är oklara.
- Inom livsmedelsområdet är kontrollen tillfredsställande, men det finns fortsatt brister på lokal nivå. Maten i Sverige bedöms som säker men trots detta finns ibland problem med olika livsmedel. Samtidigt kan även felaktiga kostvanor ses som en stor riskfaktor. Det är viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.

När det gäller resultatredovisningens utformning anser gruppen bl.a. följande:

- Det är naturligt att riksdagen beslutar om de övergripande målen för verksamheten inom utskottets beredningsområde.
- Det finns behov av att tydliga resultatindikatorer formuleras för att underlätta möjligheten att följa upp i vilken grad som målen nås. Det är viktigt att indikatorer redovisas tydligt till riksdagen. Förändringar i valet av indikatorer försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten.
- Det är viktigt med en tydlig och klar struktur för resultatredovisningen till riksdagen för att öka förståelsen och göra den mer relevant som underlag för riksdagens beredning av regeringens budgetförslag.
- Det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom områdena jordbruk, fiske och livsmedel.
- Det är viktigt att fortsätta dialogen mellan utskottet och regeringen om hur resultatredovisningen kan vidareutvecklas.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i januari 2010 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 23 och då särskilt områdena jordbruk, fiske och livsmedel. I oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen. Syftet har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2011 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år en aktiv del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. I årets budgetproposition kommenterar inte regeringen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som utskottet hade i förra årets budgetbetänkande. Det är därmed oklart hur regeringen ser på det fortsatta utvecklingsarbetet och den fortsatta dialogen med utskottet i dessa frågor. Gruppen menar att det är viktigt att fortsätta dialogen om hur resultatredovisningen kan vidareutvecklas. En viktig utgångspunkt är att förbättra utskottets möjligheter att följa upp kopplingen mellan mål, gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag.

Gruppen konstaterar att regeringen föreslår att riksdagen ska besluta om målen för utgiftsområdet. Detta är enligt gruppens bedömning mycket positivt. Gruppen anser att det är naturligt att riksdagen beslutar om de övergripande målen för verksamheten inom utskottets beredningsområde. Utskottet har tidigare framfört att det finns ett behov av tydliga mål. I de fall som målen i sig inte är direkt uppföljningsbara bör, enligt gruppens mening, tydliga indikatorer formuleras för att underlätta möjligheten att följa upp i vilken grad som målen nås.

Gruppen konstaterar att resultatredovisningen på ett tydligt sätt utgår från de tre målen. Detta är positivt. Samtidigt måste gruppen konstatera att det fortfarande finns flera otydligheter i årets resultatredovisning. Exempelvis ger regeringen ingen tydlig redovisning av vilka indikatorer som används. Gruppen menar att det vore önskvärt om regeringen tydligt anger vilka indikatorer som används. Liksom tidigare år är det svårt att följa den

långsiktiga utvecklingen av resultaten. Dessutom används i år delvis andra resultatmått än tidigare år, vilket även detta försvårar utskottets möjlighet att följa och analysera den långsiktiga resultatutvecklingen.

Gruppen menar att regeringens resultatredovisning är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning. För att öka förståelsen av resultatredovisningen och för att göra den mer relevant som underlag för riksdagens beredning av regeringens budgetförslag är det viktigt med en tydlig och klar struktur för resultatredovisningen till riksdagen.

Jordbruksområdet

Resultat av gjorda insatser

Variationerna i intäkter och kostnader för jordbruksföretagen är stora och lönsamheten i jordbrukssektorn har sjunkit. Det pågår en fortsatt utveckling mot färre och större produktionsenheter samtidigt som en nedgång av jordbrukets omfattning har skett under senare år. Markpriserna är fortsatt höga. Jordbrukets utsläpp av växthusgaser minskar, till stor del beroende på fortsatt lägre användning av handelsgödsel och minskade volymer stallgödsel samt en minskad åkerareal. De administrativa kostnaderna till följd av lagstiftningen inom jordbruksområdet har minskat.

Resultatredovisningens utformning

Strukturen på resultatredovisningen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anlagen inom jordbruksområdet. Gruppen menar att det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom jordbruksområdet.

Kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag är inte entydig. Resultaten inom jordbruksområdet är beroende även av insatser som har gjorts inom andra utgiftsområden och av EU. Det är svårt att se vilka resultat som specifikt har uppnåtts av de insatser som görs inom utgiftsområde 23.

För jordbruksområdet redovisas ett flertal resultatindikatorer och för några av dem redovisas även utvecklingen över tid. Samtidigt kan gruppen konstatera att redovisningen av vilka indikatorer som har använts är otydlig, och det är svårt att bedöma vilka indikatorer som regeringen anser är viktigast att följa. Gruppen kan vidare konstatera att det har gjorts förändringar vad gäller vilka indikatorer som redovisas jämfört med föregående år. Gruppen betonar att förändringar i valet av indikatorer i vissa fall kan vara motiverade, men att ändringar som görs alltför ofta försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten.

Fiskeområdet

Resultatet av gjorda insatser

När det gäller det gemensamma fiskbeståndet inom EU är nyttjandet hållbart endast för en mindre andel av fiskbestånden. Lönsamheten inom stora delar av yrkesfisket är dålig. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri och omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten. Det svenska vattenbruket visar ökad omsättning och det finns en kvarstående potential att växa ytterligare. När det gäller resultatet av skrotningskampanjen i Östersjön konstaterar gruppen att regeringen inte har följt upp konsekvenserna för lönsamheten inom yrkesfisket. Gruppen kan därför inte dra några tydliga slutsatser av vilka effekter som de 54 miljoner kronor som har satsats på skrotningskampanjen har haft. Gruppen noterar att det finns exempel på att fiskare som har fått skrotningsbidrag har fört in nya fartyg under 10 meter. Det är viktigt att regeringen följer den fortsatta utvecklingen av denna fråga.

Resultatredovisningens utformning

Det är positivt att regeringen under våren 2010 lämnade en resultatskrivelse med redovisning av de fiskepolitiska insatsernas resultat. I denna resultatskrivelse togs ett flertal frågor upp som gruppen har pekat på i tidigare års uppföljningar. Regeringen har framfört att det är förknippat med svårigheter att redovisa resultat av svenska fiskepolitiska insatser. Gruppen har stor förståelse för detta, men även om det är svårt bör det vara möjligt att årligen sammanställa relevant resultatinformation till riksdagen för att utskottet ska kunna följa den fortsatta resultatutvecklingen inom fiskeområdet.

Gruppen vill peka på att det är positivt att vissa resultat för vattenbruk, fritidsfiske och fisketurism redovisas i årets resultatredovisning. För kontinuitetens skull är det viktigt att resultatindikatorer redovisas i den årliga resultatredovisningen i budgetpropositionen, även när en särskild resultatskrivelse redovisas till riksdagen.

Det kvarstår flera önskemål när det gäller resultatredovisningen i övrigt, bl.a. behovet av en tydligare koppling mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag och en mer tydlig redovisning av vilka indikatorer som har använts. Vidare finns behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas samt redovisning av jämförbara tidsserier. Resultaten inom fiskeområdet är beroende även av insatser som har gjorts inom andra utgiftsområden och av EU. Det är svårt att se vilka resultat som specifikt har uppnåtts av de insatser som görs inom utgiftsområde 23. Liksom för jordbruksområdet kan konstateras att strukturen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anslagen inom fiskeområdet.

Livsmedelsområdet

Resultat av gjorda insatser

Maten i Sverige bedöms som säker men trots detta finns ibland problem med olika livsmedel. Samtidigt kan även felaktiga kostvanor ses som en stor riskfaktor. Livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande, men det finns fortsatt brister på lokal nivå där kontrollernas utförande kan variera stort mellan kommunerna. Kontrollen utförs på olika sätt och det finns fortfarande för få livsmedelsinspektörer. Arbetet med att likrikta och ytterligare riskbasera livsmedelskontrollen bör fortsätta.

Resultatredovisningens utformning

Förändringar i indikatorerna försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten. Den av regeringen valda strukturen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anslagen inom livsmedelsområdet.

Småskalig livsmedelsproduktion

År 2009 genomförde utskottet en fördjupad uppföljning av vilka åtgärder som vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion, vilken behandlades av utskottet i 2009 års budgetbetänkande. Regeringen redovisade våren 2010 att frågan var slutbehandlad och hänvisade till att regeringen hade utfärdat regleringsbrev och i förekommande fall beslutat om ytterligare riktlinjer.¹ Av regleringsbrevet för budgetåret 2010 avseende Livsmedelsverket och Jordbruksverket framgår inte att några uppdrag eller liknande kring småskalig livsmedelsproduktion har lämnats till de två myndigheterna. Enligt uppgift från Jordbruksverket arbetar man med dessa frågor inom bl.a. Sverige – det nya matlandet.

Gruppen kan utifrån förra årets uppföljning konstatera att småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat och kommer att fortsätta att öka i takt med det ökade konsumentintresset. Det är därför viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition redovisar att det nationella resurscentrumet Eldrimner har fått ett projektstöd inom landsbygdsprogrammet för ett flerårigt nationellt projekt. Utskottet har tidigare lyft fram att det är viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs samt att frågan om det långsiktiga stödet bör lösas. Detta är en fråga som är fortsatt viktig att följa.

Utskottet har tidigare starkt understrukit vikten av att regeringen årligen redovisar för riksdagen i budgetpropositionen vad som har blivit resultatet av de beslut som riksdagen har fattat när det gäller småskalig livsmedels-

¹ Skr. 2009/10:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen.

produktion. Gruppen kan konstatera att det i årets budgetproposition inte görs någon samlad resultatredovisning för resultatet av statens insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Förra året framförde utskottet att det vore värdefullt om regeringen tog fram resultatindikatorer som speglar både produktionen och konsumtionen för att fortsättningsvis kunna redovisa utvecklingen inom den småskaliga livsmedelsproduktionen. Regeringen redovisar inte några sådana indikatorer i årets budgetproposition. Det framgår inte heller om något arbete pågår med att utveckla sådana. Gruppen upprepar därför utskottets bedömning från 2009 att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som lyftes fram i utskottets uppföljning och att resultatet av de åtgärder som vidtas med anledning av uppföljningen fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen.

1 Inledning

Bakgrund

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut.² Riksdagen har under våren 2010 antagit regeringens förslag som vilande att en bestämmelse ska införas i regeringsformen om utskottens skyldighet att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom sina ämnesområden.³ Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.⁴ Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna och om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning

² 4 kap. 18 § riksdagsordningen (1974:153).

³ 4 kap. 8 § regeringsformen. Prop. 2009/10:80, bet. 2009/10:KU19.

⁴ FörS. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

Utskottets uppföljning

Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, vilka har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.⁵

I januari 2010 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att hösten 2010 genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁶ I oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen.⁷ Syftet med uppföljningarna har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2011. Uppföljningarna har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Uppföljningarna har inriktats på två områden, varav resultatredovisningen för utgiftsområde 23 vad gäller fiske, jordbruk och livsmedel redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts inom miljöområdet för havsmiljö och klimat, vilken redovisas i en annan rapport till utskottet.

Uppföljningen har i första hand inriktats på att följa upp de studier som miljö- och jordbruksutskottet genomfört åren 2005–2009. I uppföljningen beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, både

⁵ Hösten 2009 behandlades detta i bet. 2009/10:MJU1 och MJU2.

⁶ Protokoll utskottssammanträde 2009/10:12, miljö- och jordbruksutskottet 2010-01-21.

⁷ Protokoll utskottssammanträde 2010/11:2, miljö- och jordbruksutskottet 2010-10-14.

vad avser struktur och innehåll. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering.

Strukturen för resultatgenomgången i denna promemoria

I avsnitt 2 redovisar och bedömer utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp regeringens redovisning av utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning. I avsnitt 3–5 redovisar och bedömer gruppen de resultat som regeringen har redovisat för jordbruksområdet, fiskeområdet samt livsmedelsområdet. Gruppen redovisar även de resultat som har redovisats avseende statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Gruppen har valt att strukturera genomgången på samma sätt som föregående år, dvs. utifrån de anslagsområden som ingår i uppföljningen. Gruppen har inte närmare studerat resultaten för statens insatser inom skogsområdet, djurhälsa, landsbygdsområdet, sameområdet eller utbildning och forskning.

2 Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

2.1 Regeringens redovisning av utvecklingsarbetet

Det har under en lång rad av år pågått ett utvecklingsarbete inom staten vad gäller den ekonomiska styrningen, dvs. dels den finansiella styrningen, dels mål- och resultatstyrningen av statens verksamhet. Hösten 2008 beslutade regeringen att ändra innehållet i och formerna för mål- och resultatstyrningen av myndigheterna och deras verksamhet. Den tidigare indelningen i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar utgick och den årliga styrningen av myndigheterna är numera inriktad mot verksamhetens resultat utifrån det uppdrag som anges i respektive myndighetsinstruktion.

I årets budgetproposition informerar regeringen om att Ekonomistyrningsverket (ESV) har följt upp regeringens resultatstyrning av myndigheterna. ESV konstaterar att de flesta myndigheter anser att regeringens styrning i och med nyordningen har blivit tydligare, mer logisk och långsiktig. Regeringen informerar vidare om att den avser att hösten 2010 lämna förslag till riksdagen om en ny budgetlag. En utredare har på regeringens uppdrag genomfört en översyn av budgetlagen. I övrigt kommenterar inte reger-

ingen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som miljö- och jordbruksutskottet hade i förra årets budgetbetänkande.

2.2 Regeringens förslag om mål för utgiftsområde 23

Bakgrund

Hösten 2008 beslutade riksdagen efter förslag från regeringen att de av riksdagen beslutade målen för de tidigare politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik skulle upphöra att gälla. Det av riksdagen beslutade målet för skogspolitiken behölls.⁸ I stället tog regeringen fram en ny målstruktur för utgiftsområde 23. Den gemensamma visionen för utgiftsområdet är att bruka utan att förbruka. Denna vision delades av regeringen in i tre strategiska inriktningsmål, vilka överensstämmer med regeringens nedanstående förslag till mål för utgiftsområdet.

Regeringens förslag

I årets budgetproposition föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna följande mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

2.3 Strukturen för regeringens resultatredovisning till riksdagen

Strukturen för regeringens resultatredovisning i årets budgetproposition utgår liksom förra året från de tre målen för utgiftsområdet.⁹ För att mäta resultaten i förhållande till de tre målen använder regeringen ett antal indikatorer. I tabellen nedan redovisas de indikatorer/mått som uppföljnings- och utvärderingsgruppen har identifierat utifrån regeringens resultatredovisning för de tre områden som studeras närmare i denna uppföljning (jordbruk, fiske, livsmedel).

⁸ Prop. 2008/09:1, bet. 2008/09: MJU2. Skogspolitikens två jämställda mål har beslutats av riksdagen (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08: MJU18).

⁹ Tidigare år utgick resultatredovisningens struktur från indelningen i områdena Skogen, Djurhälsa, Livsmedel (jordbruk, fiske och mat), Landsbygd, Sameområdet samt Utbildning och forskning.

Tabell 1 Mål, resultatmått och anslagsområden

	<i>Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald</i>	<i>De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion</i>	<i>De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik</i>
<i>Jordbruk</i>	avräkningspriser pris på insatsvaror pris på jordbruksmark investeringar antal företag antal sysselsatta företagsinkomster antal mjölkkor antal mjölkföretag antal slaktsvin och smågrisar areal åkermark spannmålsskörd administrativa kostnader export	utsläpp av växthusgaser tillförsel av biobränsle för energiproduktion	antal utbrott av smittsamma djursjukdomar, kalvdödighet och antibiotikaresistens i djurhållning djurskyddskontroller som länsstyrelserna genomfört och andel av dessa som var gjorda utifrån en riskvärdering andel allvarliga avvikelser vid datorbaserade inspektioner ¹⁰
<i>Fiske</i>	administrativa kostnader flottans kapacitet produktion av odlad fisk antal anställda i vattenbruket omsättning för vattenbruket sysselsatta i vattenbruket antal fritidsfiskande antal fritidsfiskeföretag	överskridna kvoter kvotutnyttjande andel anmärkningar i landningskontrollen	
<i>Livsmedel</i>	administrativa kostnader export antal sysselsatta antal företag		andel allvarliga avvikelser kemisk säkerhet

Regeringen angav i förra årets budgetproposition att man arbetade med att mäta uppnådda resultat och effekter av gjorda insatser. Ett arbete med att rapportera mot visionens mål med hjälp av indikatorer hade påbörjats, och regeringen betonade att rapporteringen i nästa års resultatredovisning skulle komma att vara tydligare i och med att myndigheterna då kommer att ha rapporterat till regeringen enligt den nya strukturen, inklusive fler indikatorer. Även i årets budgetproposition pekar regeringen på att det pågår ett arbete med att rapportera mot målen med hjälp av indikatorer. Regeringen anger att rapportering har skett via indikatorer där så är möjligt.

¹⁰ Indikatorer avseende djurhälsa, djurskydd m.m. har inte ingått i denna uppföljning.

2.4 Regeringens sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen

I årets budgetproposition har regeringen för samtliga tre mål gjort en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de redovisade insatserna i kombination med t.ex. livsmedelsföretagens arbete med effektivitet och innovationer under 2009 har bidragit till att nå målet om ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald. Vidare bedömer regeringen att de redovisade insatserna har bidragit till ökad måluppfyllelse avseende att de gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion. Slutligen bedömer regeringen att redovisade insatser har bidragit till god måluppfyllelse för målet att de gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

2.5 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att regeringen lämnade sin resultatredovisning för utgiftsområde 23 i en ny form och struktur, bl.a. utifrån de synpunkter som utskottet tidigare framfört och med anledning av regeringens nya mål för utgiftsområdet. Enligt utskottets bedömning borde detta kunna leda till en förbättrad redovisning till riksdagen. Utskottet konstaterade vidare att det fanns ett antal frågor som var viktiga att uppmärksamma fortsättningsvis. Bland annat gällde det betydelsen av att riksdagen tydligt ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten även när strukturer, mål och resultatmått byts. Utskottet framhöll vikten av att det fortsatta utvecklingsarbetet leder till att utskottets möjligheter förbättras när det gäller att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet betonade vikten av en tydlig och klar struktur för att redovisa resultat till riksdagen.

Utskottet konstaterade vidare att det utifrån den redovisning som getts av regeringen i skrivelse 75 inte var lätt att följa på vilket sätt som riksdagens tidigare ställningstaganden hade behandlats av regeringen.

Utskottet uppmärksammade även att frågan om vem som beslutar om målen för en viss verksamhet hanteras på olika sätt både inom och mellan de olika utgiftsområdena och pekade bl.a. på att finansutskottet hade visat att hanteringen av målen skiljer sig avsevärt mellan olika områden. Utskottet betonade att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet borde vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet framförde att det behövs tydliga mål och indikatorer och lyfte fram frågan om riksdagen eller regeringen ska besluta om målen för den statliga verksamheten. Utskottet efterlyste en ökad tydlighet i ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen när det gäller målen och konstaterade att frågan om riksdagsbindning av mål är en generell fråga som berör samtliga utskott, inte minst finansutskottet.

Utskottet erinrade om det pågående utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning och att miljö- och jordbruksutskottet som ett led i detta under flera år har tagit en mycket aktiv del i arbetet. Utskottet framhöll att det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat om bl.a. valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att nå målen samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Utskottet noterade att regeringen framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Utskottet betonade att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram uppmärksammas i regeringens fortsatta utvecklingsarbete och hänvisade till de riktlinjer som beslutats av riksdagen och där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning.¹¹

2.6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Miljö- och jordbruksutskottet har vid flera tillfällen betonat att utskottet tar en aktiv del i det pågående utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning och att det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Regeringen har tidigare uttalat att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen.

I förra årets budgetproposition konstaterade regeringen att resultatredovisningen i första hand syftar till att ge riksdagen möjlighet att bedöma i vilken grad målen är uppfyllda och att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. I årets budgetproposition kommenterar inte regeringen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som miljö- och jordbruksutskottet hade i förra årets budgetbetänkande. Det är därmed oklart hur regeringen ser på det fortsatta utvecklingsarbetet och den fortsatta dialogen med utskottet i dessa frågor.

Gruppen vill betona att miljö- och jordbruksutskottet genom sin uppföljningsverksamhet tar en aktiv del i utvecklingsarbetet kring den ekonomiska styrningen, inte minst när det gäller att precisera riksdagens behov

¹¹ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

av resultatinformation som underlag för beslut om bl.a. anslag till olika verksamheter. För att utveckla den pågående dialogen mellan utskottet och regeringen är det viktigt att de synpunkter som utskottet för fram i sina uppföljningar uppmärksammas i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Gruppen menar att det är viktigt att dialogen om hur resultatredovisningen kan vidareutvecklas fortsätter. En viktig utgångspunkt för dialogen bör vara att förbättra utskottets möjligheter att följa upp kopplingen mellan mål, gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag.

Målen för verksamheten inom utgiftsområde 23

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare framfört att det är angeläget att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom utskottets beredningsområde. Utskottet har uttalat att man har för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga. Finansutskottet har tidigare pekat på att hanteringen av målen skiljer sig åt avsevärt mellan olika områden. För miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde har riksdagen beslutat om målen för miljöpolitiken, skogspolitiken, den nationella politiken för kust- och insjöfisket, fritidsfisket och vattenbruket samt riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU.

Gruppen kan konstatera att regeringen i årets budgetproposition föreslår att riksdagen ska besluta om målen för utgiftsområdet. Detta är enligt gruppens bedömning mycket positivt. Gruppen menar att det är naturligt att riksdagen beslutar om de övergripande målen för verksamheten inom utskottets beredningsområde. Det ger en ökad tydlighet i ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen.

Gruppen tar i denna uppföljning inte ställning till innehållet i regeringens förslag till mål. Utskottet har tidigare framfört att det finns ett behov av tydliga mål. I de fall som målen i sig inte är direkt uppföljningsbara bör, enligt gruppens mening, tydliga indikatorer formuleras för att underlätta möjligheten att följa upp i vilken grad som målen nås. Gruppen pekade redan i sin uppföljning hösten 2008 på att det av budgetpropositionen inte framgick hur de tre inriktningsmålen skulle följas upp och utvärderas eller vilka indikatorer som skulle användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke, ansvarstagande och hög etik. Gruppen vill därför även i årets uppföljning peka på vikten av att regeringen redovisar hur de föreslagna målen framgent ska följas upp.

Resultatredovisningens struktur

Utskottet har tidigare framhållit betydelsen av att riksdagen ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten även när strukturer, mål och resultatmått byts. Utskottet har betonat vikten av en tydlig och klar struktur för att redovisa resultat till riksdagen samt framhållit vikten av att

utvecklingsarbetet leder till att utskottets möjligheter förbättras när det gäller att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag.

Gruppen kan konstatera att regeringens resultatredovisning på ett tydligt sätt utgår från de tre målen. Detta är enligt gruppens bedömning positivt. Det ger en tydlighet när det gäller hur resultaten förhåller sig i förhållande till målen. Samtidigt måste gruppen konstatera att det fortfarande finns flera otydligheter i årets resultatredovisning. Ett exempel är att genomgången av resultaten i form av indikatorer är otydlig. Regeringen ger ingen tydlig redovisning av vilka indikatorer som används och hur de förhåller sig i förhållande till de olika målen och anslagen. Gruppen menar att det vore önskvärt om regeringen i inledningen till resultatredovisningen tydligt anger vilka indikatorer som används för att följa upp resultaten. Detta skulle underlätta utskottets egen analys och bedömning. Ett annat exempel är att det liksom tidigare år är svårt att följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten. Resultat redovisas för olika år och jämförelser görs med olika tidsintervaller (i vissa fall för 2009 i andra fall för 2008; ibland jämförs med 1995 och i andra fall med andra år). Ett tredje exempel är att det i årets resultatredovisning används delvis andra indikatorer än tidigare år, vilket även detta försvårar utskottets möjlighet att följa och analysera den långsiktiga resultatutvecklingen.

Gruppen menar att regeringens resultatredovisning är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning. För att öka förståelsen av resultatredovisningen och för att göra den mer relevant som underlag för riksdagens beredning av regeringens budgetförslag är det viktigt med en tydlig och klar struktur för resultatredovisningen till riksdagen. En klar och transparent struktur underlättar möjligheten att kunna följa kopplingen mellan målen för verksamheten, genomförda statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för nästa år.

3 Jordbruk

3.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom jordbruksområdet

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar 31 anslag. Av dessa är fem anslag direkt inriktade på jordbruksnäringen (se tabell 2). Dessutom finns ett antal anslag inom det tidigare landsbygdsområdet som är inriktade på jordbruket, bl.a. anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, anslag 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och anslag 1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s

regleringar och stödsystem och utgifterna bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i anslagen för 2011:

- Anslag 1:9 ökas med 14 miljoner kronor för att ytterligare förenkla och minska de administrativa kostnaderna för de gröna näringarna.
- Anslag 1:9 tillförs 5 miljoner kronor för att stödja genomförandet av reformen av den offentliga djurskyddskontrollen.
- Anslag 1:9 tillförs 5 miljoner kronor för insatser inom energiområdet.
- Anslag 1:9 ökas med 8,5 miljoner kronor för att Jordbruksverket ska ta över ansvaret för hanteringen av strukturfonderna inom den gemensamma fiskeripolitiken samt frågor avseende främjande av fiskerinäringen, marknad, handel och konsumentfrågor m.m. i samband med avvecklingen av Fiskeriverket.
- Anslag 1:9 minskas med 0,2 miljoner kronor till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.
- Anslag 1:10 tillförs 2 miljoner kronor för att genomföra kontroller för att förhindra spridning av skogsskadegöraren tallvedsnematod.
- Anslag 1:11 justeras ned på grund av ny beräkningsmetod för anslaget som tar hänsyn till bl.a. förändringar i valutakursen.
- Anslag 1:12 minskas med 2,5 miljoner kronor i och med att medel avseende stöd till biodling förs över till anslag 1:24.
- Anslag 1:12 justeras ned på grund av ny beräkningsmetod för anslaget som tar hänsyn till bl.a. förändringar i valutakursen.

Tabell 2 Utgiftsutveckling inom jordbruksområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall	Utfall	Utfall	Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat	Beräknat
	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2014
1:9 Statens jordbruksverk	316	505	543	409	398	441	441	445	455
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	3	3	5	8	8	8	5	5	5
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	7 194	6 987	6 970	8 175	7 320	6 599	6 446	6 280	6 280
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	476	537	760	1 008	566	342	292	263	263
1:13 Finansiella korrigeringar m.m. ¹²	40	54	134	50	42	75	75	75	75

Källa: Prop. 2008/09:1, 2009/10:1 och 2010/11:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom jordbruksområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

¹² Anslaget har bytt namn från Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m.

- Avräkningspriserna på jordbruksprodukter minskade mellan mars 2009 och mars 2010 med i genomsnitt 1,7 %. De senaste årens kraftiga prisvariationer kvarstår.
- Priserna på jordbrukets insatsvaror minskade med 5,4 %.
- Priset på jordbruksmark ökade med ca 10 % mellan 2007 och 2008.
- Jordbrukets investeringar i maskiner och redskap ökade med 9 % mellan 2007 och 2008 till 6,8 miljarder kronor.
- Antalet jordbruksföretag uppgår till nära 90 000, vilket är en minskning med ca 30 % jämfört med för fem år sedan.
- Antal sysselsatta inom jordbruket minskade med 10 % mellan 1997 och 2007 till 178 000 personer.
- Företagens inkomster minskade med nära 14 % mellan 2008 och 2009.
- Antalet mjölkkor minskade med 26 % mellan 1995 och 2009, medan mjölkinvägningen minskade med 10 % under samma period.
- Antalet mjölkföretag minskade med 66 % mellan 1995 och 2009. Den genomsnittliga besättningsstorleken ökade från 55 till 59 mjölkkor mellan 2008 och 2009.
- Antalet slaktsvin minskade med 28 % och antalet smågrisar minskade med 45 % mellan 1995 och 2009. Den genomsnittliga besättningsstorleken hos företag med slaktsvin har mer än tredubblats.
- Det totala arealen åkermark har minskat med 4,5 % mellan 1995 och 2009.
- Skörden av spannmål blev 2009 drygt 5,2 miljoner ton, vilket är i nivå med 2008 års skörd. Skörden av oljeväxter ökade med 15 % jämfört med 2008.
- De administrativa kostnaderna inom jordbruksområdet minskade med 10,2 % mellan 2006 och 2010 till följd av förenklade rutiner och förenklade ansökningar om olika jordbruksstöd.
- Exporten av jordbruksvaror och livsmedel ökade med 5 % till nära 50 miljarder kronor under 2009. Importen ökade med 6 % till 92 miljarder kronor.
- Utsläppen av växthusgaser från jordbruket minskade med 4 % mellan 2004 och 2008.
- Tillförseln av biobränsle för energiproduktion ökade med 13 % mellan 2004 och 2008. I dag utgör produktionen av bioenergi från jord och skog ca 20 % av Sveriges totala tillförda energi. Av åkerarealen användes 2009 ca 6 % för energiproduktion.

Dessutom redovisas bl.a. förändringar i stöden och insatser som Jordbruksverket har gjort.

I sin analys konstaterar regeringen att både avräkningspriser och kostnader för insatsvaror har uppvisat stora variationer och att lönsamheten i jordbrukssektorn har sjunkit. Det pågår sedan länge en strukturutveckling mot färre och större produktionsenheter. Under de senaste åren har det skett en allmän nedgång av jordbrukets omfattning både vad gäller sysselsättning och produktion. Samtidigt ser regeringen en positiv trend när det

gäller exporten av jordbruksvaror och livsmedel och ett ökat antal livsmedelsföretag. Regeringen menar att de stimulansåtgärder för företag som har genomförts har varit betydelsefulla för de areella näringarna. Vidare har de olika jordbruksstöden fortsatt stor betydelse för att upprätthålla lönsamheten inom jordbruket. Fortsatt höga markpriser indikerar att jordbrukare har framtidstro.

Regeringen konstaterar vidare att målsättningen att uppnå en minskning av företagens administrativa kostnader har uppnåtts med marginal för Jordbruksdepartementets område som helhet (36 % under perioden 2006–2010) men att kostnaderna till följd av jordbrukslagstiftningen inte har minskat i önskvärd takt. Regeringen menar att det därför är angeläget med ytterligare satsningar.

Enligt regeringens analys beror minskningen av jordbrukets utsläpp av växthusgaser till stor del på en fortsatt lägre användning av handelsgödsel och minskade volymer stallgödsel samt en minskad åkerareal. Dessutom har antalet nötkreatur minskat med ca 3 % mellan 2005 och 2008. Nettoutsläppen från jordbruksmark samt övrig markanvändning ligger enligt regeringen jämförelsevis stabilt totalt sett. Regeringen konstaterar vidare att trenden är att jordbruket alltmer går över till att leverera produkter som halm, blast och gödsel till bioenergiproduktion.

3.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att det ekonomiska resultatet för jordbruket hade försämrats under 2008. Jordbruksföretagen hade blivit färre men större samtidigt som indikatorerna visade att jordbrukets negativa inverkan på miljön hade minskat.

När det gäller resultatredovisningens utformning kunde utskottet konstatera att redovisningen, som ett led i regeringens pågående utvecklingsarbete, hade förändrats jämfört med föregående år. Det gjordes inte längre någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för jordbruksområdet. Dessutom var inte kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag entydig. Som ett led i det pågående utvecklingsarbetet hade en del förändringar gjorts när det gäller indikatorerna. Utskottet konstaterade dock att redovisningen inte var tydligt kopplad till indikatorerna, och det lämnades inte någon förklaring till de förändringar av indikatorerna som hade gjorts jämfört med tidigare år. En positiv förändring var att ett antal miljörelaterade indikatorer redovisades och att resultatredovisningen till viss del fokuserade mer på resultat än tidigare. Samtidigt kunde dock utskottet konstatera att regeringen fortfarande huvudsakligen redovisade statens insatser i stället för resultat. Utskottet betonade vikten av uthållighet när det gäller användningen av indikatorer och framförde att om indikatorerna byts alltför ofta förlorar de sitt syfte. Utskottet konstaterade att det fortfarande saknas en tydlig redovisning av

jämförbara tidsserier, vilket försvårar utskottets möjlighet att bedöma det redovisade resultatet. Utskottet menade att detta är frågor som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultat av gjorda insatser

Gruppen kan konstatera att variationerna i intäkter och kostnader för jordbruksföretagen är stora och att lönsamheten i jordbrukssektorn har sjunkit. Det pågår en fortsatt utveckling mot färre och större produktionsenheter samtidigt som en nedgång av jordbrukets omfattning har skett under senare år. Markpriserna är fortsatt höga. Jordbrukets utsläpp av växthusgaser minskar, till stor del beroende på fortsatt lägre användning av handelsgödsel och minskade volymer stallgödsel samt en minskad åkerareal. De administrativa kostnaderna till följd av lagstiftningen inom jordbruksområdet har minskat.

Resultatredovisningens utformning

Den av regeringen valda strukturen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anslagen inom jordbruksområdet. Gruppen menar dock att det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom jordbruksområdet.

Gruppen kan konstatera att kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag inte är entydig. Resultaten inom jordbruksområdet är beroende även av insatser som har gjorts inom andra utgiftsområden och av EU. Det är svårt att se vilka resultat som specifikt har uppnåtts av de insatser som görs inom utgiftsområde 23.

För jordbruksområdet redovisas ett flertal resultatindikatorer och för några av dem redovisas även utvecklingen över tid. Detta är enligt gruppens bedömning positivt. Samtidigt kan gruppen konstatera att redovisningen av vilka indikatorer som har använts är otydlig, och det är svårt att bedöma vilka indikatorer som regeringen anser är viktigast att följa. Gruppen kan vidare konstatera att det har gjorts förändringar vad gäller vilka indikatorer som redovisas jämfört med föregående år. I ett fall förklaras varför en indikator har tagits bort. Gruppen vill betona att förändringar i valet av indikatorer i vissa fall kan vara motiverade, men att ändringar som görs alltför ofta försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten. Gruppen vill liksom tidigare år starkt betona behovet av att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten genom en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier för alla indikatorer. En sådan skulle förbättra riksdagens möjlighet att bedöma det redovisade resultatet inom jordbruksområdet.

Ekologiskt jordbruk

Under 2010 har miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp genomfört en fördjupad uppföljning av de insatser som staten har vidtagit för att uppnå målen för den ekologiska produktionen och målet för den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel. Resultaten av denna uppföljning redovisas i en särskild rapport till utskottet.

4 Fiske

4.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom fiskeområdet

Inom utgiftsområde 23 finns fyra anslag som är inriktade på fiskeområdet (se tabell 3). I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i dessa anslag för 2011:

- Anslag 1:14 minskas med 0,1 miljoner kronor till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.
- Anslag 1:14 minskas med 8,5 miljoner kronor för överföring till anslag 1:9, med 1,7 miljoner för överföring till utgiftsområde 1 och med 74,5 miljoner kronor för överföring till utgiftsområde 20 med anledning av att Fiskeriverket avvecklas den 30 juni 2011.
- Anslag 1:17 minskas med 12,4 miljoner kronor till följd av att anslaget för fiskevård flyttas till utgiftsområde 20 den 1 juli 2011.

Tabell 3 Utgiftsutveckling inom fiskeområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2007	Utfall 2008	Utfall 2009	Budget 2010	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014
1:14 Fiskeriverket	127	140	156	168	164	85	0	0	0
1:15 Struktur- stöd till fisket m.m.	32	26	15	28	39	28	28	28	0
1:16 Från EU- budgeten finan- sierade struk- turstöd till fisket m.m.	96	69	68	70	132	70	70	70	0
1:17 Fiskevård	26	26	28	25	24	12	0	0	0

Källa: Prop. 2008/09:1, 2009/10:1 och 2010/11:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom fiskeområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

- Kapaciteten i flottan som fiskar främst torsk har minskat med 10 % som ett resultat av 2009 års skrotningskampanj.
- Under 2009 hade svenskt fiske tillgång till 57 kvoter. Inga svenska kvoter överskreds men för 7 kvoter infördes fiskestopp. Förbrukningen av alla kvoter var i genomsnitt 99 %.
- Andelen anmärkingar i landningskontrollen har under 2009 minskat från 17,2 % till 7,1 %.
- De administrativa kostnaderna inom fiskeområdet förändrades inte mellan 2006 och 2010.
- Inom vattenbruket har produktionen av odlad fisk ökat med 64 % till 8 218 ton under perioden 2000–2009. Antalet anställda och antalet odlingsställen har stabiliserats under senare år och visar nu en uppgång.
- Under 2006 fritidsfiskade ca 1 miljon svenskar i åldern 16–74 år.
- År 2009 fanns ca 2 600 fritidsfiskeföretag med en sammanlagd omsättning på ca 1 miljard kronor och ca 2 000 helårsanställningar.

Dessutom redovisar regeringen bl.a. vilka insatser som har gjorts inom ramen för det operativa programmet för fiskerinäringen. Regeringen hänvisar även till den redovisning av åtgärder och resultat som görs i skrivelsen Redovisning av fiskepolitiska insatser.¹³

I sin analys drar regeringen slutsatsen att en ökad måluppfyllelse förväntas för fiskeprogrammet genom att ytterligare nationell medfinansiering har gjorts tillgänglig och efterfrågan på projektmedel är stor. Regeringen bedömer att de åtgärder som genomförs inom fiskeprogrammet bidrar till en starkare framtidstro samt att landsbygdens värden tas till vara och nyttjas, varigenom regeringens vision bruka utan att förbruka uppnås. Endast för en mindre andel av EU:s gemensamma fiskbestånd kan nyttjandet anses vara hållbart och stora delar av yrkesfisket i Sverige kämpar med dålig lönsamhet. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri. Myn-digheterna arbetar tillsammans med att förbättra den långsiktiga planeringen av fiskerikontrollen. Genomförandet av EU:s förvaltningsplan för torsk och en effektivare kontroll har enligt regeringen varit positivt för bestånden.

Regeringen konstaterar att det är förknippat med svårigheter att redovisa resultat av svenska fiskepolitiska insatser, vilket beror på

- dels att den huvudsakliga indikatorn för uppnådda effekter är fiskbeståndens biologiska status och att ett flertal faktorer förutom fiskepolitiska åtgärder påverkar bestånden,
- dels att fiskeriförvaltningen använder sig av ett flertal olika förvaltningsåtgärder, vilket gör det svårt att härleda en viss insats till en viss effekt på beståndens utveckling.

¹³ Skr. 2009/10:187.

Regeringen bedömer dock att de åtgärder som har vidtagits under 2009 sammantaget förväntas påverka utvecklingen i positiv riktning. Bland annat förväntas flera av åtgärderna under 2009 leda till minskade utkast av fisk och skapa incitament för att utveckla och använda mer selektiva redskap och fiskemetoder.

Regeringen menar vidare att vattenbruket visar ökad omsättning och ökad lönsamhet under de senaste tre åren. Enligt regeringens bedömning finns en kvarstående potential för vattenbruket att växa ytterligare under kommande år. Vidare finns ett mycket stort allmänt intresse av bra fiskemöjligheter och det fritidsfiskebaserade företagandet med både inhemsk och utländsk turism växer. Fritidsfiskebaserat företagande är enligt regeringen en allt viktigare företagsamhet på landsbygden.

4.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att många fiskbestånd fortsatt är överutnyttjade. Det fanns fortfarande överkapacitet i vissa segment av fiskeflottan, och lönsamheten inom fiskenäringen var låg. Utskottet menade att det är angeläget att regeringen genomför en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen och att resultaten redovisas till riksdagen. Utskottet efterlyste även redovisningar och bedömningar av resultatet av statens insatser för att bl.a. hindra utkast av fisk och för att utveckla fiskeredskap.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kunde utskottet konstatera att flera av de frågor som utskottet tagit upp tidigare år inte återspeglades i resultatredovisningen. En positiv förändring var dock att regeringen valde att åter redovisa ett antal indikatorer och deras utveckling under de senaste åren. Utskottet kunde emellertid konstatera att några av de indikatorer som regeringen hade använt tidigare år inte redovisades till riksdagen. Utskottet betonade liksom tidigare år vikten av fortsatt utvecklingsarbete kring indikatorerna.

Utskottet kunde konstatera att regeringen, till skillnad från tidigare år, gjorde en genomgång av vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. Utskottet fann det angeläget att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas för riksdagen.

Utskottet tog slutligen upp att regeringen hade aviserat att man avsåg att lämna en fördjupad redovisning av fiskepolitiken till riksdagen våren 2010. Utskottet ville i detta sammanhang erinra om att utskottet vid flera tillfällen framfört önskemål om att regeringen i en resultatskrivelse redovisar bl.a. vilken inverkan på fiskbestånden som olika statliga insatser har samt fiskenäringens betydelse för olika regioner. Utskottet lyfte även fram vikten av att regeringen i högre grad gör en egen bedömning av de redovisade resultaten för att underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat.

4.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultatet av gjorda insatser

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde 2007 en uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet. I utskottets fördjupade uppföljning behandlades ett flertal frågor kring yrkesfisket, bl.a. resultaten av skrotningsinsatserna, omstruktureringen av fiskeflottan och olika fiskeförvaltande åtgärder. Vidare uppmärksammades olika problem inom vattenbruket och fisketurismen. Uppföljningen redovisades hösten 2007 och behandlades av utskottet i budgetbetänkandet. Riksdagen godkände därefter vad utskottet hade kommit fram till med anledning av uppföljningen.¹⁴ Av regeringens senaste skrivelse med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen framgår att uppföljningen därefter har beretts i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen under våren 2010.¹⁵ Gruppen vill här även peka på utskottets uppföljning från 2008 av statens insatser inom havsmiljöområdet och de resultat som där framkom angående övergödning, miljögifter, biologisk mångfald och fiske.¹⁶

I mars 2010 avlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med redovisning av fiskeripolitiska insatser.¹⁷ I skrivelsen gav regeringen en närmare redovisning av utvecklingen inom det fiskepolitiska området. I skrivelsen redogjordes bl.a. för beståndsutvecklingen för de för svenskt fiske viktigaste bestånden samt de viktigaste fiskepolitiska insatserna för att bidra till en förbättrad situation för fiskbestånden och därmed för fiskerieringen. Vidare redogjordes bl.a. för åtgärder som syftar till en minskning av utkast samt åtgärder för förvaltningen av lax i Östersjön och för återhämtningen av ål. I skrivelsen redogjorde regeringen vidare för det svenska yrkesfiskets omfattning, geografiska spridning och utveckling avseende fiskeflottans struktur, antal sysselsatta, ekonomiskt värde och lönsamhet. Olika avvägningar i utformningen av regelverket för att möjliggöra och främja det småskaliga kustfisket lyftes fram. Dessutom redovisades utvecklingen inom fiskekontrollen.

När det gäller statliga insatser, som t.ex. skrotningskampanjer gjorde regeringen bedömningen att de har bidragit till en minskning av den svenska fiskeflottans kapacitet men det kvarstår en överkapacitet som fortsatt resulterar i låg lönsamhet. Regeringen redovisade i skrivelsen att 54 miljoner kronor har utbetalats i nationella medel och EU-medel för skrotning för perioden 2007–2013. Målet för det nuvarande fiskeprogrammet är att kapaciteten ska minska för demersala trålare med 50 %, för pelagiska trålare med 30 % och för räkfartyg med 10 % fram till 2015. Enligt den

¹⁴ Rapport 2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2.

¹⁵ Skr. 2009/10:75.

¹⁶ Rapport 2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1.

¹⁷ Skr. 2009/10:187.

plan som Fiskeriverket upprättade 2008 för anpassning av torskfisket skulle kapaciteten bland torsktrålande fartyg i Östersjön minska med ca 10 % (motsvarande 1 100 bruttoton). Sex trålfartyg beviljades skrotningsbidrag och har nu, enligt regeringen, skrotats. Detta innebär att 1 040 bruttoton och 3 306 kW har försvunnit ur flottan till en kostnad av 54 miljoner kronor.

Regeringen och Fiskeriverket har redovisat att skrotningskampanjerna har lett till minskad kapacitet i den svenska fiskeflottan. Samtidigt finns det exempel på att fiskare som har fått skrotningsbidrag har fört in nya fartyg under 10 meter. Gruppen har från Fiskeriverket inhämtat att sju av de fiskare som har fått skrotningsbidrag har fört in nya fartyg under 10 meter, varav tre trålare. Gruppen konstaterar att regeringen inte har följt upp vad detta får för konsekvenser för lönsamheten inom yrkesfisket. Gruppen kan därför inte dra några tydliga slutsatser när det gäller effekterna av de 54 miljoner kronor som har satsats på skrotningskampanjen. Det är mot den bakgrunden viktigt att regeringen följer den fortsatta utvecklingen av denna fråga.

När det gäller det gemensamma fiskbeståndet inom EU konstaterar gruppen att nyttjandet anses vara hållbart endast för en mindre andel av fiskbestånden. Lönsamheten inom stora delar av yrkesfisket är dålig. Utkast av fisk är ett utbredd problem och ett resursslöseri och omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten. Gruppen slår vidare fast att det svenska vattenbruket visar ökad omsättning och att det finns en kvarstående potential att växa ytterligare.

Resultatredovisningens utformning

Den av regeringen valda strukturen för resultatredovisningen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anslagen inom fiskeområdet. Gruppen menar dock att det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom fiskeområdet.

Gruppen vill peka på att det är positivt att vissa resultat för vattenbruk, fritidsfiske och fisketurism redovisas i årets resultatredovisning. Detta är en förbättring i jämförelse med förra året.

Gruppen vill vidare betona att det är positivt att regeringen under våren 2010 lämnade en resultatskrivelse med redovisning av de fiskepolitiska insatsernas resultat. I denna resultatskrivelse togs ett flertal frågor upp som gruppen har pekat på i tidigare års uppföljningar. Regeringen har i bl.a. resultatskrivelsen framfört att det är förknippat med svårigheter att redovisa resultat av svenska fiskepolitiska insatser. Gruppen har stor förståelse för detta, men även om det är svårt bör det vara möjligt att utifrån myndigheters årsredovisningar, uppföljningsrapporter och annat material årligen sammanställa relevant resultatinformation till riksdagen för att utskottet ska kunna följa den fortsatta resultatutvecklingen inom fiskeområdet.

Gruppen kan även konstatera att regeringen i årets resultatredovisning i budgetpropositionen hänvisar till de resultat som redovisades och bedömdes i resultatskrivelsen om de fiskepolitiska insatserna. I resultatskrivelsen hade regeringen möjlighet att fördjupa sina resultatanalyser. För kontinuitetens skull är det dock enligt gruppens bedömning viktigt att uppnådda resultat i form av indikatorer på ett översiktligt sätt redovisas även i den årliga resultatredovisningen i budgetpropositionen.

Gruppen kan vidare konstatera att det kvarstår ett flertal önskemål när det gäller resultatredovisningen i övrigt. Detta gäller bl.a. behovet av en tydligare koppling mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag och en mer tydlig redovisning av vilka indikatorer som har använts. Gruppen kan även konstatera att det finns behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas. Förändringar i valet av indikatorer försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten. Liksom tidigare kan det konstateras att redovisning av jämförbara tidsserier förekommer sällan, vilket även det försvårar riksdagens möjlighet att bedöma det redovisade resultatet.

Resultaten inom fiskeområdet är beroende även av insatser som har gjorts inom andra utgiftsområden och av EU. Det är svårt att se vilka resultat som specifikt har uppnåtts av de insatser som görs inom utgiftsområde 23.

5 Livsmedel

5.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom livsmedelsområdet

Inom utgiftsområde 23 finns fem anslag som är inriktade på livsmedelsområdet (se tabell 4). I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i anslagen för 2011:

- Anslag 1:18 tillförs 12 miljoner kronor för fortsatt satsning med ned-satta avgifter för köttkontroll vid främst småskalig slakt.
- Anslag 1:18 ökar med 2 miljoner kronor för rådgivning till livsmedels-företag.
- Anslag 1:18 minskas med 0,1 miljon kronor till följd av ändrad finan-siering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.
- Anslag 1:19 minskas med 2 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:28.
- Anslag 1:21 ökas med 66 miljoner kronor som en del i satsningen Sve-rige – det nya matlandet.
- Anslag 1:22 tillförs 1 miljon kronor till följd av att avgiften till FAO har ökat genom beslut inom organisationen och genom valutakursför-ändringar.

Tabell 4 Utgiftsutveckling inom livsmedelsområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2007	Utfall 2008	Utfall 2009	Budget 2010	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014
1:18 Livsmedelsverket	174	180	190	200	200	205	200	202	207
1:19 Livsmedelsstatistik	25	23	24	25	25	23	24	24	24
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	14	20	40	54	61	103	88	88	88
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36	40	48	44	43	43	42	42	42

Källa: Prop. 2008/09:1, 2009/10:1 och 2010/11:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat för livsmedelsområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

- Andelen allvarliga avvikelser av det totala antalet av de viktigaste kontrollpunkterna från kommunernas datorbaserade kontroller i detaljhandeln är något lägre 2009 (9 %) än 2008 (11 %). Resultatet bör enligt regeringen tolkas försiktigt på grund av stora variationer i antalet rapporterande kommuner och inspekterade kontrollpunkter mellan åren.
- Endast i ett fåtal fall överskreds de fastställda gränsvärdena för främmande ämnen. Gränsvärdena för bekämpningsmedel överskreds betydligt oftare.
- De administrativa kostnaderna inom livsmedelsområdet minskade med 36,5 % mellan 2006 och 2010 till följd av framför allt klargöranden rörande spårbarhet av livsmedel.
- Antalet sysselsatta inom livsmedelsindustrin minskade med ca 4 % mellan 2006 och 2009 till 58 500.
- Antalet livsmedelsföretag ökade med ca 7 % mellan 2006 och 2009 till ca 3 200.

Dessutom redovisar regeringen bl.a. att Livsmedelsverket och Jordbruksverket har tilldelats extra medel, vilket har inneburit att exportrelaterade problem har kunnat lösas.

I sin analys bedömer regeringen att livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande, men att det finns vissa brister, företrädesvis på lokal nivå där kontrollernas utförande kan variera stort mellan kommunerna. Kontrollen utförs på olika sätt och det finns för få livsmedelsinspektörer. Regeringen menar att arbetet med att likrikta och ytterligare riskbasera

livsmedelskontrollen måste fortsätta. Maten i Sverige bedöms som säker. Trots detta konstateras ibland problem med olika livsmedel. Regeringen konstaterar även att felaktiga kostvanor är en betydligt större riskfaktor än förekomsten av gifter i maten. Regeringen konstaterar vidare att livsmedelsindustrin är en viktig arbetsgivare inom det svenska näringslivet med en spridning över hela landet. Med en framgångsrik livsmedelsindustri förbättras även förutsättningarna för jordbruksföretagen. Regeringen menar att en svag produktionsökning trots lågkonjunkturen har resulterat i att livsmedelsbranschen klarat sig relativt bra.

Regeringens redovisning av småskalig livsmedelsproduktion m.m.

I årets budgetproposition redovisar regeringen, liksom förra året, att de insatser som har genomförts för att främja småskalig slakt har bidragit till att 18 små slakterier har godkänts av Livsmedelsverket sedan 2007. För närvarande behandlas ytterligare 14 ansökningar om godkännande, vilket även utskottets uppföljning hösten 2009 visade. Vidare redovisas att det nationella resurscentrumet för hantverksmässig småskalig livsmedelsförädling, Eldrimner, har fått ca 25 miljoner kronor i projektstöd inom landsbygdsprogrammet för ett flerårigt nationellt projekt.

I sin analys konstaterar regeringen att antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och t.ex. gårdsförsäljning ökar. Företagen har kunnat dra nytta av marknadsens ökade efterfrågan på ekologiska produkter och mat med lokal prägel. I avsnittet Politikens inriktning gör regeringen bedömningen att utvecklingen med ett växande antal småskaliga slakterier har varit positiv. Det förs fram att den sänkta avgiften för köttkontroll bibehålls i syfte att även fortsatt gynna småskaliga slakterier och att rådgivningen till livsmedelsföretag förbättras, framför allt till småskaliga företag med potential för tillväxt.

5.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

Regeringens resultatredovisning för livsmedelsområdet

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att regeringens resultatindikatorer pekade på endast små förändringar inom livsmedelsområdet. Utskottet delade regeringens bedömning att de livsmedel som konsumeras i Sverige i allmänhet är säkra och att felaktiga kostvanor kan ses som en större riskfaktor än förekomsten av t.ex. gifter i maten. Utskottet konstaterade att det finns brister i livsmedelskontrollen, bl.a. att kontrollens utförande varierar mellan kommunerna.

När det gäller resultatredovisningens utformning kunde utskottet konstatera att vissa förändringar hade gjorts när det gällde valet av indikatorer. Utskottet pekade på vikten av stabilitet i valet av indikatorer för att utskottet ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen. När det gäller indikatorn

rörande akrylamidinnehållet i vissa livsmedel, menade utskottet att det borde närmare undersökas om denna indikator var lämplig för att spegla livsmedlens kemiska säkerhet.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av insatserna för småskalig livsmedelsproduktion

I förra årets budgetbetänkande behandlade utskottet sin fördjupade uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion, vilken utskottet hösten 2009 publicerade i rapport 2009/10:RFR1. Utskottet konstaterade bl.a. att olika insatser har genomförts när det gäller regelverket i syfte att underlätta för den småskaliga livsmedelsproduktionen och att flera myndigheter i sin verksamhet på olika sätt har verkat för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet konstaterade även att regelverket inom livsmedelsområdet fortfarande upplevs som krångligt, omfattande och oöverskådligt. Utskottet ansåg att det är viktigt att både fortsätta arbetet med att förenkla regelverket och förbättra informationen till företagen. Samtidigt menade utskottet att det är viktigt att fortsätta att uppmärksamma de små producenterna och deras särskilda förutsättningar i utvecklingsarbetet kring regelverket, både inom EU-samarbetet och på nationell nivå. Utskottet ville t.ex. starkt betona vikten av att EGFörordningar är översatta till en enkel och begriplig svenska.

Utskottet ansåg vidare att det är viktigt att fortsätta arbetet med kompetenshöjande insatser hos kontrollmyndigheterna och att förbättra informationen till företagen om kraven på småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet konstaterade att särskilt de småskaliga livsmedelsföretagarna upplever regelverk och blanketter som krångliga, varför utskottet utgick från att fortsätta insatser skulle komma att göras i syfte att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionens fortsatta utveckling. Utskottet uppmärksammade även att det kan finnas behov av särskilda insatser från statens sida för att uppmuntra utarbetandet av nationella branschriktlinjer. Utskottet konstaterade dessutom att det fortfarande finns olika problem kring den småskaliga slakten, varför det är viktigt att dessa frågor behandlas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Utskottet menade bl.a. att det är viktigt att hitta säkra vägar att ta hand om avfallet som samtidigt möjliggör en fortsatt utveckling av den småskaliga slakten. Enligt utskottets mening måste denna fråga lösas på ett bra sätt.

När det gäller godkännande och registrering av livsmedelsanläggningar, konstaterade utskottet att det fortfarande fanns viss osäkerhet hos behöriga myndigheter kring vilka krav som borde ställas på olika typer av småskaliga livsmedelsanläggningar. Samtidigt kunde det noteras att en förändring skulle genomföras i regelverket. Utskottet pekade på att det är fortsatt viktigt att kontrollmyndigheterna har ett gott samarbete med livsmedelsföretagen och att det finns någon form av möjlighet till förhandsgranskning. När det gäller livsmedelskontrollen såg utskottet med oro på den kritik som framförts mot landets kontrollmyndigheter. Utskottet betonade att det är

viktigt att kontrollen är likvärdig i hela landet och att varje företag bedöms utifrån sina förutsättningar. Samtidigt underströk utskottet att det är viktigt att livsmedelssäkerheten alltid sätts först och att inspektörernas kompetens och arbetsförutsättningar uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Utskottet menade att det inte är tillfredsställande med alltför stora skillnader i kontrollavgifterna mellan landets olika kommuner och att den fortsatta utvecklingen av livsmedelskontrollens finansiering och dess konsekvenser för företagen borde följas.

Utskottet framförde vidare att man såg fram emot kommande redovisningar till riksdagen av resultatet av de olika satsningar på den småskaliga livsmedelsproduktionen som genomförs av regeringen. Utskottet ansåg att det fortfarande finns behov av rådgivning, utbildning och kompetensutveckling när det gäller småskalig livsmedelsproduktion och lyfte fram att det är viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs samt att frågan om det långsiktiga stödet bör lösas. Utskottet lyfte vidare fram att samverkan och samarbete mellan myndigheter är viktigt och utgick från att behovet av ökad samverkan mellan myndigheterna är en fråga som kommer att uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom livsmedelsområdet. Utskottet konstaterade att det fortfarande var svårt att utifrån befintlig statistik få en tydlig bild av läget och upprepade därför sin tidigare bedömning att det bör klarläggas vilket ansvar olika myndigheter har samt att det bör ses över vilken statistik som olika aktörer har behov av. Utskottet ansåg att den småskaliga, lokala och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen har goda förutsättningar att utvecklas vidare, varför det är viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.

Utskottet betonade slutligen vikten av att de statliga insatsernas resultat följs upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar bedöms av regeringen och redovisas för riksdagen. Utskottet konstaterade att myndigheter och regering hittills inte har redovisat faktiska resultat av de insatser som har gjorts och att det finns en brist på statistik, vilket gör att det är svårt att följa utvecklingen. Utskottet underströk starkt vikten av att regeringen årligen redovisar för riksdagen i budgetpropositionen vad som har blivit resultatet av de beslut som riksdagen har fattat när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Enligt utskottets bedömning vore det värdefullt om regeringen tog fram resultatindikatorer som speglar både produktionen och konsumtionen för att fortsättningsvis kunna redovisa utvecklingen inom den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet framförde att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som lyftes fram i utskottets uppföljning och att resultatet av de åtgärder som vidtas med anledning av uppföljningen fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen.

5.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultat av gjorda insatser

Med anledning av miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion uttalade utskottet hösten 2009 bl.a. att man såg med oro på den kritik som i uppföljningen framfördes mot landets kontrollmyndigheter. Utskottet betonade vikten av att kontrollen är likvärdig i hela landet och att konsumenterna och handeln ska kunna känna sig trygga med samhällets kontroll. Utskottet betonade även bl.a. vikten av att inspektörernas kompetens är god och att de ges sådana arbetsförutsättningar att den offentliga livsmedelskontrollen kan utföras på ett bra sätt. Utskottet framförde dessutom att den fortsatta utvecklingen av livsmedelskontrollens finansiering och dess konsekvenser för bl.a. livsmedelsföretagen borde följas.

Gruppen konstaterar att maten i Sverige bedöms som säker men trots detta finns ibland problem med olika livsmedel. Samtidigt kan även felaktiga kostvanor ses som en stor riskfaktor. Livsmedelskontrollen i Sverige är tillfredsställande, men det finns fortsatt brister på lokal nivå där kontrollernas utförande kan variera stort mellan kommunerna. Kontrollen utförs på olika sätt och det finns fortfarande för få livsmedelsinspektörer. Arbetet med att likrikta och ytterligare riskbasera livsmedelskontrollen bör fortsätta.

Resultatredovisningens utformning

Den av regeringen valda strukturen innebär att det inte görs någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för verksamheten och anlagen inom livsmedelsområdet. Gruppen menar att det är viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom livsmedelsområdet.

Det har skett förändringar i vilka indikatorer som redovisas, bl.a. redovisas inte indikatorn för matvanornas utveckling. Förändringar i indikatorerna försvårar möjligheten för riksdagen att under en längre tid följa utvecklingen av resultaten. Det är därför viktigt med stabilitet i valet av indikatorer.

Småskalig livsmedelsproduktion

Under 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion.¹⁸ Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006, och utskottets betänkande behandlades därefter av kammaren i mars 2006. Riksdagen godkände vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.¹⁹ I april 2007 anordnade

¹⁸ Rapport 2005/06:RFR3.

¹⁹ Bet. 2005/06:MJU8.

utskottet en utfrågning i ämnet, vilken har dokumenterats i en rapport.²⁰ År 2009 genomförde utskottet en fördjupad uppföljning av vilka åtgärder som vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning, vilken behandlades av utskottet i 2009 års budgetbetänkande.²¹

Med anledning av riksdagens beslut att godkänna vad utskottet anförde om uppföljningen redovisade regeringen våren 2010 att riksdagens skrivelse var slutbehandlad. Regeringen hänvisade till att regeringen hade utfärdat regleringsbrev och i förekommande fall hade beslutat om ytterligare riktlinjer.²² Av regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Livsmedelsverket²³ och Jordbruksverket²⁴ framgår inte att några uppdrag eller liknande kring småskalig livsmedelsproduktion har getts till de båda myndigheterna. Enligt uppgift från Jordbruksverket arbetar man med dessa frågor inom bl.a. Sverige – det nya matlandet.

Gruppen kan utifrån förra årets uppföljning konstatera att småskalig, lokal och hantverksmässig livsmedelsproduktion har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat och kommer att fortsätta att öka i takt med det ökade konsumentintresset. Det är därför viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition redovisar att det nationella resurscentrumet Eldrimner har fått ett projektstöd inom landsbygdsprogrammet för ett flerårigt nationellt projekt. Utskottet har tidigare lyft fram att det är viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs samt att frågan om det långsiktiga stödet bör lösas. Detta är en fråga som är fortsatt viktig att följa.

Utskottet har tidigare starkt understrukit vikten av att regeringen årligen redovisar för riksdagen i budgetpropositionen vad som har blivit resultatet av de beslut som riksdagen har fattat när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet har konstaterat att myndigheter och regering hitills inte har redovisat faktiska resultat av de insatser som har gjorts och att det finns en brist på statistik, vilket gör att det är svårt att följa utvecklingen. Gruppen kan konstatera att det i årets budgetproposition inte görs någon samlad resultatredovisning för resultatet av statens insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Däremot redovisar regeringen resultatet av insatserna för småskaliga slakterier, men inte för andra områden.

Förra året framförde utskottet att det vore värdefullt om regeringen tog fram resultatindikatorer som speglar både produktionen och konsumtionen för att fortsättningsvis kunna redovisa utvecklingen inom den småskaliga

²⁰ Rapport 2006/07:RFR5.

²¹ Rapport 2009/10:RFR1, bet. 2009/10:MJU2.

²² Skr. 2009/10:75.

²³ Regeringsbeslut 2009-12-17, dnr Jo2009/3094 (delvis) och Jo2009/3637 (delvis).

²⁴ Regeringsbeslut 2009-12-21, dnr Jo2008/2034, Jo2009/3094, Jo2009/3637 (delvis).

livsmedelsproduktionen. Regeringen redovisar inte några sådana indikatorer i årets budgetproposition. Det framgår inte heller om något arbete pågår med att utveckla sådana.

Utskottet framförde hösten 2009 att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som lyftes fram i utskottets uppföljning och att resultatet av de åtgärder som vidtas med anledning av uppföljningen fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen. Gruppen upprepar denna bedömning.